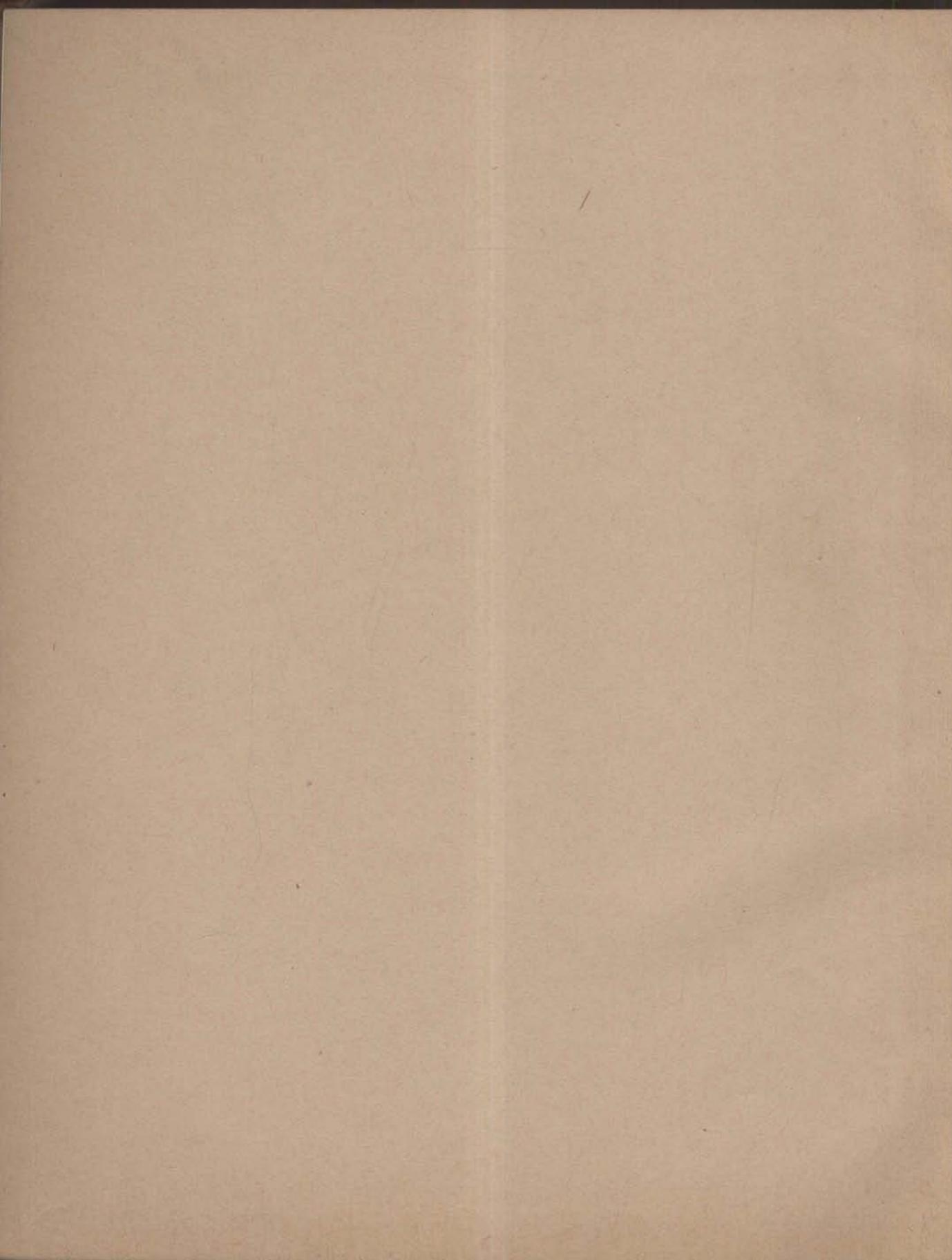

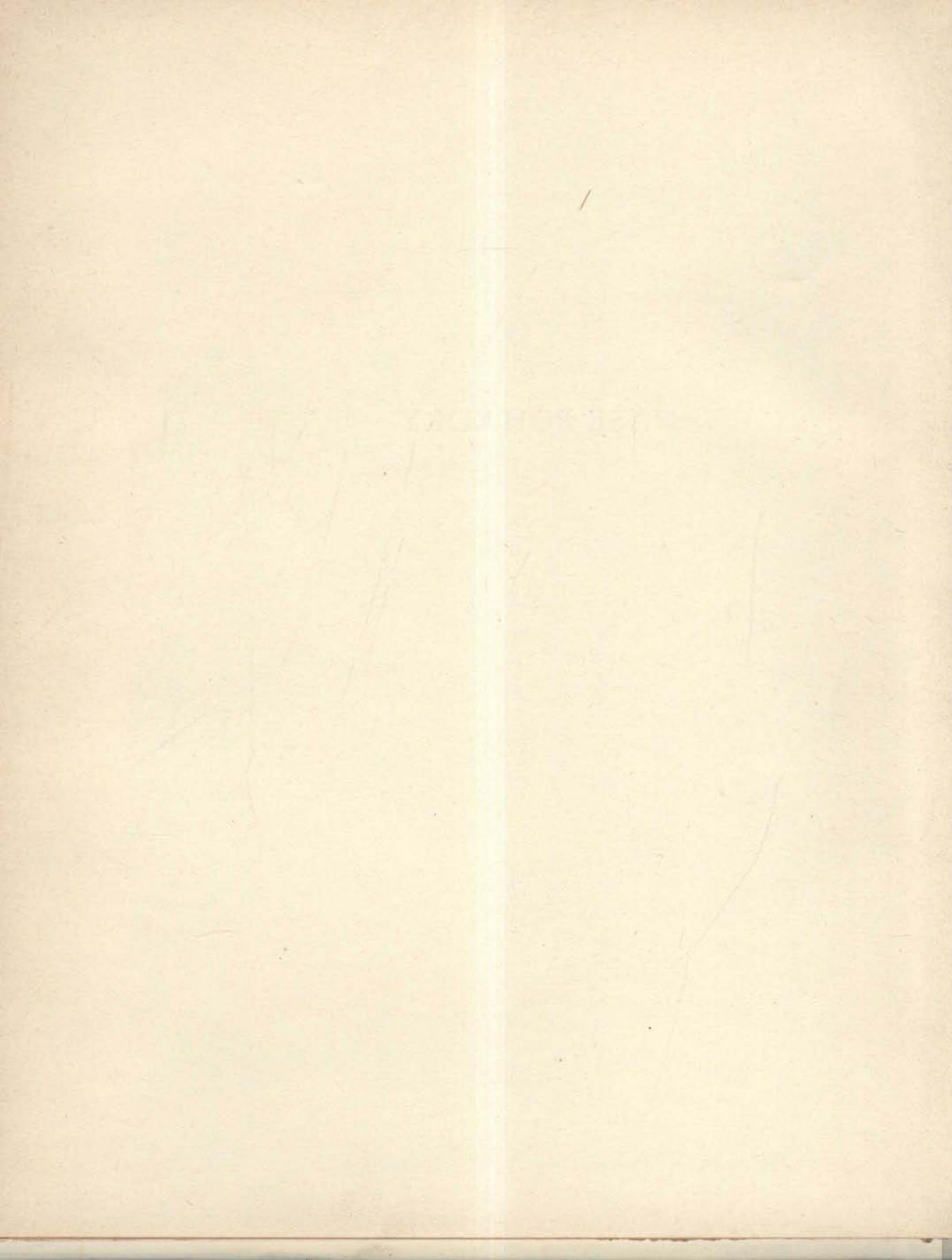
JINDŘICH Š. BAAR:
NAŠE POHÁDKY

NOVINA TISKAŘSKÉ A VYDAVATELSKÉ
FODNIKY SPOL. S R.O. V PRAZE

NÁŠE POHÁDKY

JINDŘICH Š. BAAR:

NÁŠE POHÁDKY

S obrázky V. Malého

DRUHÉ VYDÁNÍ

PRAHA 1932

»Novina«, tiskařské a vydavatelské podniky, z. s. s r. o.
v Praze.

Tiskem tiskárny »Novina« v Německém Brodě.

VĚNOVÁNÍ DĚTEM.

Milé děti, když jsem chodíval do školy, tehdy ještě nežily na světě ani biografy, ani dorost tělocvičných jednot, ani skauti, ani se nehrála kopaná.

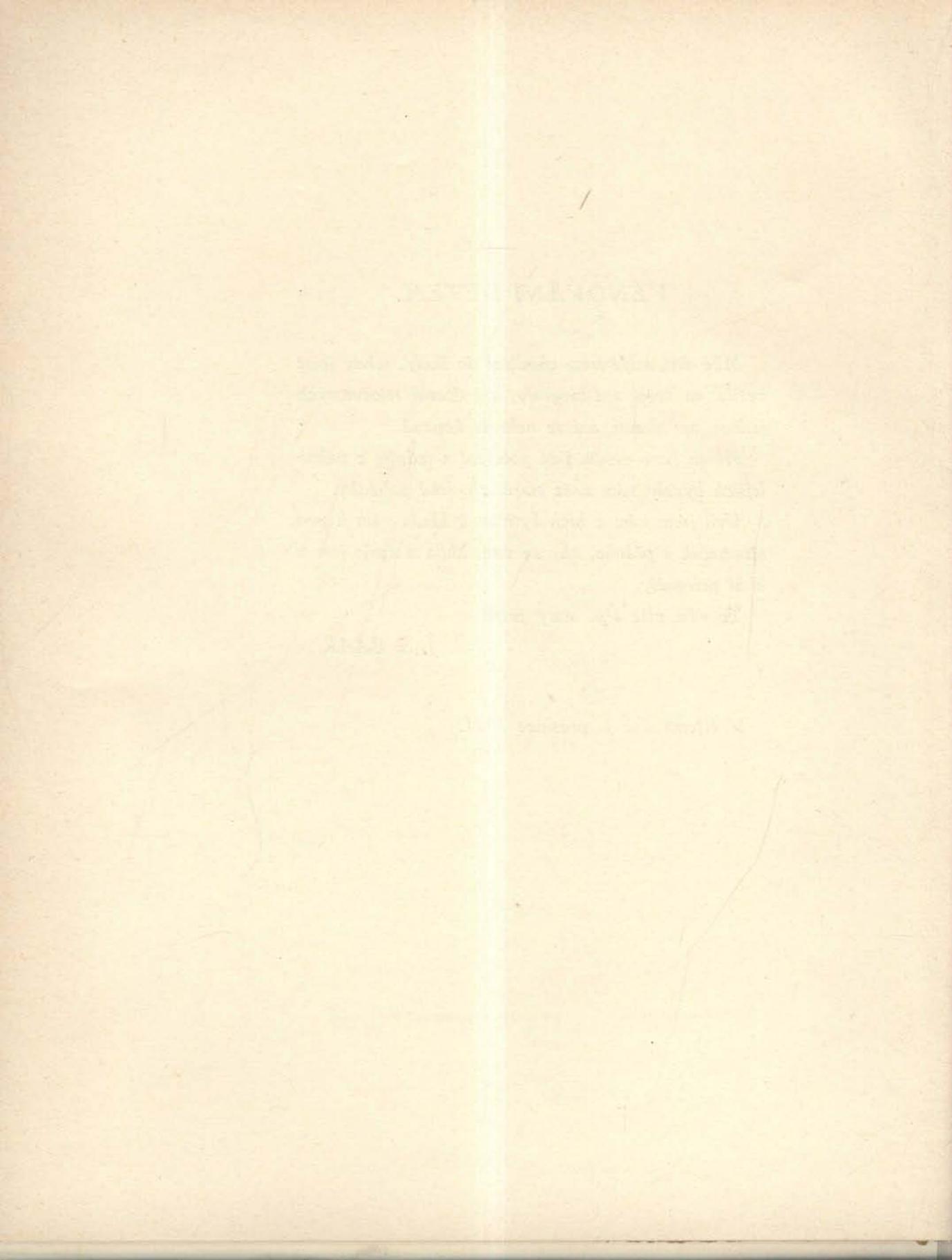
Mívali jsme ovšem jiná potěšení a jedním z nejmladších bývaly nám naše staré, chodské pohádky.

Uvil jsem vám z nich kytičku a kladu vám ji pod stromeček s přáním, aby se vám líbila a často jste si k ní přivoněly.

To vám píše Váš starý přítel

J. Š. BAAR.

V Klenčí dne 1. prosince 1921.

JAK ŠEL PALEČEK NA VANDR

Za tich staryjch časů, dyž eště chodily krávy bez vocasů, žil na Dilích švec ha ten nemil žádných děti. Jeho ženu to túze mrzilo, protože všudýž, v každý chalupě běhalo děti jako smeti, jenom hu ševců ve dne v noci ticho jako v kostele, díďádko tám nezaplakalo, hani se nezasmílo, nebulo s kym se vadit ani těsit, nu, smutno tám bulo.

Ha tak ševcová jednou, dyž zase viděla po jaru malí děti běhat na sluničku ha hrát si, dala se do pláče ha vykřikla: »Šecky mámy mají ňákou radost na svjetě, jenom já nemám žádnou. Dybysme teky míli ňákýho chlapečka, třebas jenom malýho jako palečka, bula bych spokojená.«

Tak jistě. Za krátkyj čas narodil se jim chlapeček zdravyj, hezkyj, hale malyj jako paleček. Ševcová ícko míla, co chtila ha vopatrovala chlapečka jako voko v hlavě. Nahučila ho pít, jist, mluvit, běhat, takže bul chytryj i veselyj jako veverka, každyj, hdo ho jenom shlíd, mušil ho mít rád, ha protože málo rost ha vostával furt maličkyj jako paleček, říkali mu šichní doma i po vsi: Paleček.

Hu ševců, to ce ví, dyž mili syna, mili teky na koho ho spodařit, ha přičiňovali se dost ha dost. Táta ševcoval, hale protože hu nás chodí šichní pořádný lidi v letě bosí, v zimě v dřevákach ha boty vobujou jenom dyž dou v neděli k Pánu Bohu do kostela, ševce tu řemeslo nehuživí. Každyj muší mít teky kousek polička, loučku, kravku, pár slepiček, habý hladem nehumřil. Paleček tátovi pomahal ševcovat i sedlačit, ha protože ho máma krmila vtipnou kaší, brzo se šechněmu nahučil.

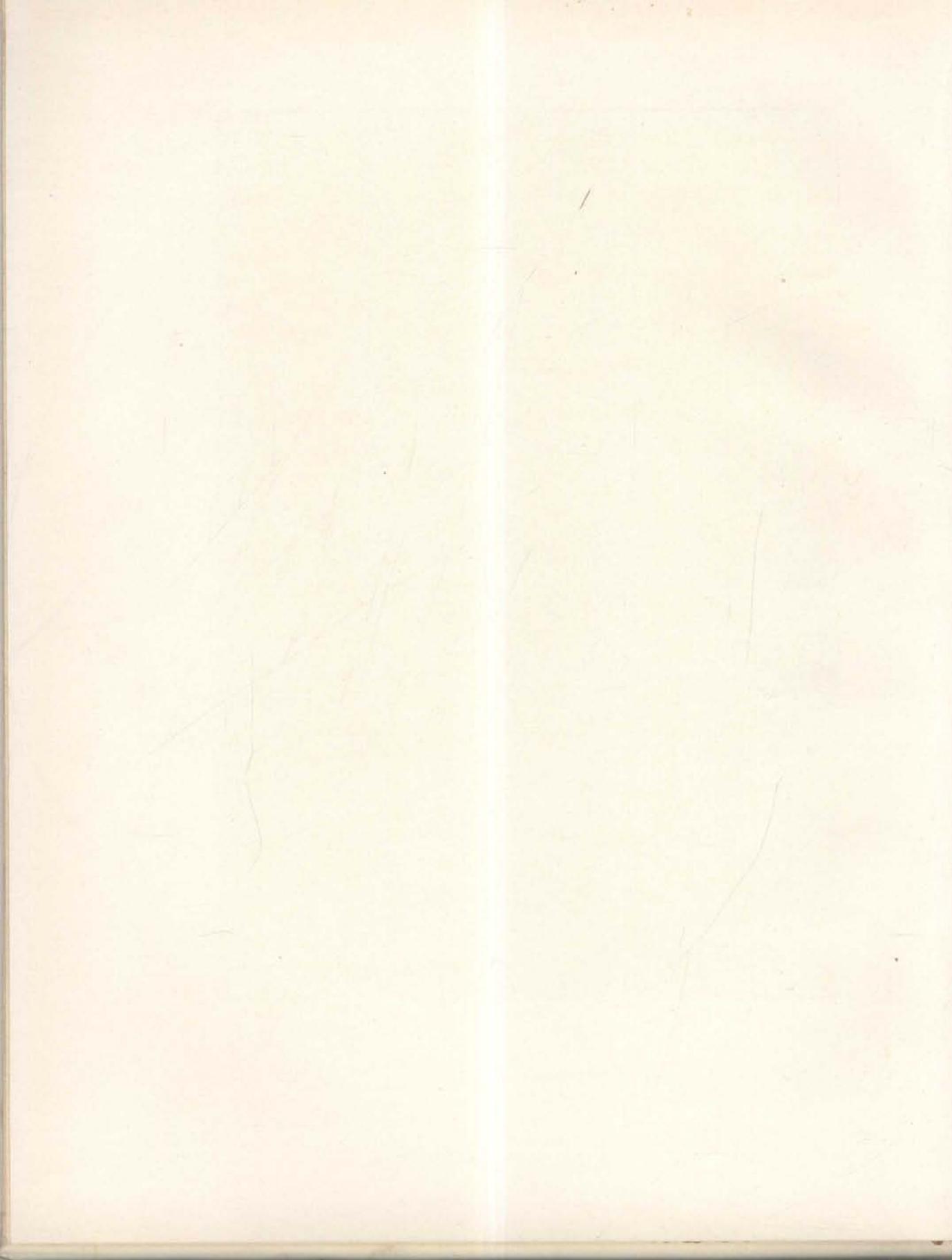
Tak jednou nazimu, dyž huž buly brambury vykopáný, jel švec převorávat bramburyště. Poličko ležilo haž hu Klení pod lesem, proto řek ženě, že tám vostane přes polodne, habý mu Paleček přines na pole voběd. Ševcová vařila ze šťávy vomáčku ha z pobíly mouky rozpíčky, pospíšila si, ha dyž hodiny vokazovaly na jedenáctou, dala jídlo Palečkovi do košíčku ha poslala ho za tátou.

»Burete mít voba dost, můžete jist spolou, dařa sem vám tám dvě žice«, povídala chlapci eště ve dveřích ha divala se za nim, jak hupaluje s kopce delů.

Dyž příběh Paleček na pole, vidí tátu táhnout brázdu zrovna ke druhýmu konci. Sed si na mez ha čekál haž tátu vobráti ha přijede k němu zpátky. Vodkryjl zatím košíček, vytáh rozpíčky, sundal s hrnce pokryjvadlo, vomáčka zavonila, haž míl plnou houbu slin, ha protože bul tuze zvědavyj, chtil se podívat, z čeho asi ta vomáčka je ha kolik je jí v hrnci, esli bude pro voba dost. Proto se chytíl hrnce, vylíz po huchu haž nahoru na

Jak šel Paleček na vandr.

vokrajek, nahnoul se nad hrnec, vtom mu chybilo, nožička mu huklouzla ha — tu máš — pohlavě spád do vomáčky.

Zatím tátá dojel haž k mezi, vidí košík s jídlem, hale Paleček jako by se do zemí propád.

»To von si jistě vodběh do lesa,« pomyslil si švec, vypříh kravku, rozvázal jí votípku sena ha sám se teky pustil s chutí do jidla. To ce ví, že mu žaludek na poli lepší bral, než dyž sedil doma za verpánkem, lámal rozpíčky, máčel do vomáčky, ha dyž drobet hujid, vidí, že se v hrnci něco hyjbá.

»Marneči, cák mi to tám pádlo?« myslí si, hned zaloví žicí ha vyloví — Palečka.

»Nechcasnyj chlapše,« lek se tátá, »nedát pozor, moh sem tě s rozpíčkem překousnout ha sníst, cák si jenom dělal, kerapa si se tám dostál, dyf si se moh hutopit,« vadil se, ale čerstva milýho Palečka celýho volízal, aby nic nepřišlo nazmar, prostříl na zem kazajku, zabalil doní chlapce, přikázal mu: »íčko tu lež ha nehyjbyj se, abys drobet vosch ha máma se s náma nevadila, haž přídem demů, já si pospíším.«

Chútě zapříh znova kravku do plouhu, popoháněl ji, políčko velký nebulo, ha tak nezvonili v Klenčí eště ani tři hodiny, huž bul hotov. Naložil plouh na vozík, postavil k němu košík s hrncem ha mísou, de si voblíct kazajku ha podívat se na Palečka.

»De pa asi ten kluk zase bude?« rozhněvál se švec, dyš vytřís kazajku, vobrátil jí na rub ha chlapec zní nevypád.

»Tu sem, tátó, tu sem, hale mně je eště zima,« vozvál se v tom Paleček, »zalíz sem si do kabzy, abych se zaříl.«

Tátá ho hned vytáh, prohlíd ha vidí, že se eště celyj zimou cintuje, ha suchyj že eště teky není.

»Počkyj,« povídá, »v kabze bys, chudáčku, nehusch, dám si tě za čepici, tám bureš v teple jako na peci.« Míl na hlavě

beranici, milýho Palečka strčil za prámeč, čepici si posadil na hlavu ha jel s Kristem Pánem demů.

Doma máma hned poznála, co se stálo, protože tátka Palečka špatně volízal, vomáčka mu zaschla ve vlasech ha za hušma, mušili s barvou ven ha máma se vadila ha naříkala, proč je takovyj zechtěnyj, šecko šudýž že chce vidět ha slyšet, žádný takový dítě že se nehustará, že brzy muší humřít.

Paleček dlouho mlčíl ha poslouchal. Dyž to konce nebral, začel mámu těsit ha povídá: »Nic vy se vo mně, mámo, nebjujte. Jenom mě puste do svjeta na vandr, huvidíte, že tám tu zvjetavost nechám, ba že třebas něco dokážu, vo čom celý Díly budou mluvit.«

»Ha ty chudáčku malyj, ty toho málo dokážeš,« myslí si máma ha nechce vo vandru ani slyšet. Ale tu se vozvál švec ha povídá: »Nu, dyž si pořád vedeš svou, vokazuješ na jiný, řemeslo humiš, tak tě bránit nesmíme. Seber se ha di na zkoušenou, aspoň se tě potom bude doma víc líbit.«

Paleček si radostí zavyjskal. Hned si složil raneček, máma mu hupekla buchtu, do kabzy si vzel šídlo ha dratev, rozloučil se ha pustil se vesele do svjeta.

Šel ha šel vod vsi ke vsi, vod města k městu, všudýš se smáli malýmu chasničkovi, haž huž míl buchu sněděnou ha botky roztrhaný, dostál se do náramně velkýho ha černýho lesa, jaký jaktěživ neviděl. Venku začlo prší, nohy ho teký bolily, hlad míl ha tak si řek: »tu si ičko vodpočnu ha spravím si stříjce.« Aby se nezmáčel, sed si pod doubravník, vopříl se vo jeho kořen ha začel ševcovat.

Eště nebul jak se patří hotov, slyší za sebou kroky ha huž teky vidí tři chlapy ha slyší, jak si povídají: »Lehněm si ha počkyjme, haž se setmí, potom se pusťme do mlyjna. Tám mají dnes posvícení, všeho tám bude dost, chasa bude hu muziky, tak mlyjn snadlo vykradem.«

»Ha vy kuntí, tak vy tak! Nu, počkyjte, to ste se zmyjlili,« myslí si Paleček pod doubravníkem ha chvátá, aby mál stříjček v pořádku.

Zlodiji si sedli jako doma, každyj vytáh z kabzy kus huzeňho masa, jidli haž se hladovýmu Palečkovi dělaly sliny v hubě, dyž ten jeden zlodij najednou se zvihne, popojde kousek ha sedá si znova, zrovna bedle doubravníka, co pod ním sedí náš chlapeček.

To ce ví, Paleček dostál strach ha leknutím vykřík:

»Sem tu hejtu,^{*)} nesedej tu!«

Zlodij vyskočil, dívá se na šecky strany, nahoru, delů, ničež hož nic nevidí ha tak si myslí: »to sem se přeslech,« ha znova si sedá.

Paleček dostál eště věčí strach ha rozkřík se, co mil sily:

»Povídám, sem tu hejtu, nesedej tu!« Zlodij zase vyskočil leknutím do vyjšky, zase se vohlíží, hledá, poslouchá, ha dyž nihde ani myš se nehne, povídá si: »to se mi něco zdálo,« ha čerstva husedá si po třetí. Paleček vidí, že huž je zle, křičít že není platno, ha tak jak držíl šídlo v ruce, roub s ním zlodije do stehna, haž bolestí vyvijsk, vylít do vyjšky na sáh ha klíl ha láteřil haž se šecko tříslo.

Hned přiběhli druhý dva, slyší, co se tu dije, řekli si: »tuto není s dobrým« ha pustili se do hledání. Dívají se za kameny, koukají po stromech, vodkryjvají smrčinky, přehrabujou mech, haž jeden kop do doubravníka, ten se vyvrátil ha íčko vidí sedit tu Palečka se šídlem ha stříjčkem v ruce. Šichní se dali do smíchu, zvihli ho, prohliželi, ha ten nejvěčí zlodij, co bul jejich kápo, povídá: »I ty kluku milionská, ty se nám túze šikuješ. Ty se protáhneš všudýž i tim nejmenčím vokýnkem, íčko huž nebudem mušít nic bourat, ani pilovat, ani vylamovat, ty nám šecko sám dokořán vorevřeš, ty mušíš s náma hned.«

^{*)} »Sem tu hejtu« nebo také »hyjtu«, t. j. jsem zde na návštěvě.

Sebrali milýho Palečka ha hajdy do mlyjna. Došli tám za tmoucí tmy, ale ználi tám každyj kámen jako doma. Mlyjn stál, dveře buly zavřený, všudýž tma/ha ticho jako v hrobě ha zlodijí se pustili rovnou ke sklepu.* Chytili Palečka ha šups s ním do sklepa. »Podávej vokýnkem ven šecko, nač přideš,« poroučeli mu, postavili se k vokýnku ha čekáli.

»Sou tu plný prkna koláčů,« hlásí za chvilku Paleček ha na hlase bulo znát, že se do nich pustil. Chutnaly mu jak se patří, hlad mil ha dobrý teky buly, jen se rozsyjpaly, to ce ví, že ve mlyjně špatný nepečou.

»Tak podávej koláče, máme na ně chuf,« šeptají do vokýnka zlodijí.

»Kerýpa chcete, mazaný nebo sypaný?«

»Ber to mentinou, hajf sou jaký sou,« nutí zlodijí. Ale Paleček si myslí: »haž budu hloupyj,« ha jid sám, div se nehudusil.

»Nu, dočkáme se přece?« zlobí se huž ty venku.

»Dyž já nevím, kerý chcete, esli chcete tvarohový nebo perníkový nebo šveskový,« dělá dál Paleček hloupýho.

Zlodijí huž křípali zubama, plivali zlostí, ale na Palečka mušili s dobrým: »Palečku, hodnyj chlapečku náš, podej přeceňakyj ten koláč!«

»Párdýje, íčko sem našel prkno ítrnic, paňáči, ty sou! Mhm,« libuje si Paleček, ha zlodijom haž sliny tekly z hub, jaký míli laskominy.

»Tak čerstva, vyhoď jich náručí,« huž nahlas volá jeden zlodij přes druhýho.

»Ichúchuchú,« zavyjsk ve sklepě Paleček, »souděk piva ha načatyj!« ha vokýnkem huž slyšet, jak pivo hrčí do žbánu.

»Chlapečku zlatyj, di, ha vodšoupni na dveřích závoru,« prosí huž zlodijí.

»Ha vy prašivci, to vy byste chtili vokrádat poctiví lidi, co?«

* Chodský sklep je nad zemí, jako komora.

Ha já bych vám míl pomahat? Nu počkyjte! Hej, mlňáři, stávejte, zlodijí tu sou,« dal se do křiku Paleček, tlouk na dveře, tupal, rámusil, psí začli věkat, mlňář se probudil, vyběh s flintou, zlodijí nečekáli, vzeli nohy na ramena ha hutíkali, div se nepřerazili.

Ale teky Paleček ve sklepu míl malou dušičku. Dobře se najid i napis, slyší kroky, mlňář huž vorvírá dveře, »esli mě tu dopádne,« naskakuje husí kůže Palečkovi, hledá, kam by se moh šikovně skovát, našmák vtom dížku s kalením*) ha — jedna dvě — huž v ní sedí zahrabanyj, jenom nosíček mu vykukoval.

Mlnář šecko prohlíd, ani nepoznál, že je něco hujeděno ha hupito, spokojeně vorešel, ha Paleček v kalení husnoul jako v peří. Najeděnyj, napytyj ha zvondanyj spal jako doch, hani neveděl, co se s ním díje!

Ha, pane, dílo se!

Ráno, když se chasa vrátila vod muziky do mlyjna, začla hned spravuvat dobytek. Děvka popádla dížku s kalením, vysypala jí kravom k lízání, ha než se Paleček zpamatoval, huž ho míla kráva v držce. Slízla ho jako rozínku.

Íčko pravda, veděl, že je zle, zalíz si v kravě do knih ha čekál, co se stane. Kráva eště sežrála náručí sena, košinku řezanku, zapila to, lehla ha začla přežívat**). Tu popád Palečka strach, co se stane, esli ho kráva dostane zpátky do tlamy, že ho rožvyjká na kaši. Vyskočil ha mermomoci dobyval se z krávy ven, škrabal, kopál, skákal, šídlem se voháněl, kráva přestála hned přežívat, nafoukla se, funila ha hekála, voči bouřila, přiběh mlňář, kravě pomahal, dělal co moh, ha dyž se to nelepšilo, poslál k polodni pro řezníka, aby krávu kupil.

Řezník přijel, krávu prohlíd ha povídá: »Ta kráva mušila

*) Kalení = otruby.

**) přežvykovat.

sežrát něco tuze zlýho, něco jedovatýho, ta chcípne. tu bych ani demů nedoved, mušim jí zabít na místě ha hned.« Vytáh nůž, milou krávu zaříz, rozpáral, vyvrh ha držky naházel děvce do putny, habý je šla na řeku vyprát.

Paleček sedil v kníhách jako houkropec pěkně zticha ha v teple, ha čekál, haž se mu šikne, habý moh hutect. Hale děvka, než se k tomu dostál, popádla držky, ha začla je cárat v řece. To ce ví, nazimu huž studí voda jako led, Paleček v sturený vodě se třís jako vosyka ha spustil nářek: »Děvečko, děvečko, to mě to studí!« Děvku vobešla hrůza, vykřikla: »Ježiš Marjá!« praštila drškama vo zem, ha metla demů, jako by jí paty zapálil.

V křovině hu samý řeky na louce krčil se ha dřímal hladovyj vlk. Číhal tám, haž přízene vovčák stádo vovíc, habý si jednu vodnes k snídaní. Dyž děvka vzela ty svatý slova, pozvíh hlavu, vidí kravský držky na dva kroky před sebou, hladovyj bul, tak skočil ha spolk je i s Palečkem.

»Sakvalente, to mám pěknyj vandr,« zdych si Paleček v novém kvartýru ha hledil se tám hulebedít. Vlk si zase leh do křoviny na čihačky, sám huž míl dost, ale chtíl teky demů mladyjm vlčatom přinest něco na zub.

Vopravdu, po chvilce žene vovčák stádo vovíc na louku, páslo se svobodně, protože votavy huž dávno míli lidi pod střechou, ha tak ani vovčák ani psi se tuze vo míli vovce ne-starali. Vlk huž stává, křovinou si prohlíží vovce, huž si výhlíd hodně tlustýho skopce, huž cení zuby, huž se krčí, jenom skočit, to šecko ví Paleček, myslí si: »ty lumpe lumpácká, ty zlodiji zlodijiská, nu počkyj!« ha hned se dal do křiku: »Vovčáku! Vovčáku! Huháněj! Vlk tě chce vzít vovci!« Psi začli hned věkat, vovce hutíkat, pastyjř s vobrácenou holí pustil se do skoku, vlk vyrazil z křoviny ha kalupem pustil se k lesu. Hned na kráji se zastavil ha řek si: »Je zle! Paleček mi šecko zkazí, ničehož nic nebudu moc hukráct hani zadávit. Paleček

muší ze mně ven po dobrém nebo po zlým.« Začel napřed s dobrým: »Palečku,« povídá, »vylez ven, nebuj se, nic se tě nestane, já sem tě spolk nerád, hani sem vo tobě neveděl.«

»Dybych tě smíl věřit,« brání se Paleček, »ty si zlodij, ty nic nechceš dělat ha dobře se mít, ty bys mě jistě sežrál.«

»Povídám, vylez po dobrém,« rozkřik se vlk ha zlostí se celyj tfíš.

»Vylezu, hale haž doma. Musíš mě vodnest k nám na Díly ha posadit mě na práh naší chalupy,« sliboval Paleček, protože huž se vandru nabažil, styjskalo se mu po domově, neveděl hani hde je, hani jak daleko má demů, ha Bůh milij ví, co by ho zas cestou potkálo.

»Vylez hned,« poroučel znova vlk.

»Haž buru chtít,« rozněvál se Paleček, dyž vlk tak krubijánsky s nim mluvil.

»Huvidíme,« zabručil vlk ha praštíl sebou vo zem, válel se v kamení, mezi parezama, kroutil se, zadkem vyhazoval, dělal co moh. Palečka to pravda bolilo, ale moc ne. Vytáh čerstva šídlo, zapich je vlkovi do břicha ha držíl se ho jako klíště.

Vlk brzy povolil ha líz do prosa:

»Palečku, pjekně tě prosím, polez ven.«

»Nepolezu, dokajd mě nevodneseš haž demů ha neposadíš mě na práh naší chalupy,« stojí na svém Paleček, hale přestál píchat, dyž vlk přestál se válet.

»Jak ty eště rád vylezeš,« rozpálil se vlk, »potom tě na kousky roztrhám, na kaši rozkousám,« hrozil mu ha při tom jako by se pošetil, třískal zadkem vo dřeva, tlouk sebou vo zem, vyskakoval do vyjšky, Paleček dostál ran nepočítanyjch, ale teky ne-povolil, chytíl šídlo ha píchal, kam jenom moh, haž vlk řval bolestí ha pína padala mu z houby.

»Palečku, polez ven,« prosil huž s pláčem.

»Nepolezu, dokajd' mě nevodneseš k nám, ha neposadíš mě na práh naší chalupy,« stejnou písničku zpívá Paleček.

Dyž viděl vlk, že jiná pomoc není, vzel nohy na ramena ha pustil se lesem. Tři dny ha tři noce mušil hutíkat, než přiběh na Díly. Na kráji v lese se zastavil, spocený bul jako myš, zvondanyj, že sotva na nohach se hudržil, proto se rozkřík: »nu tak vylez, huž máš jenom pár kroků demů« a při tom si myslil, jak vyleze, že ho zakousne jako myš. Hale Paleček míl za hušima.

»Nevylezu,« povídá, »dokajd' mě neposadíš na náš práh, ta třetí chalupa vod kráje je náše.«

»Zatracepenyj kluku,« zaklil vlk, hale habý huž míl jednou pokoj, vyskočil z lesa ha zaměřil k chalupě.

»Táto s mámou, pote ven, vlk vám krade krávu,« dal se do křiku Paleček. Švec sekal zrovna na dvorečku dříví, vyběh se sekýrou v ruce, přiběhl i sousedí, vidí vlka, hned se do něho pustili, milýho vlka hutloukli ha Paleček íčko z něho vyskočil živ a zdráv. To bulo řáký radosti, že mají Palečka, nebo šechním po celyjch Dílích se po Palečkovi tuze styjskalo ha nejvíc — to ce ví — tátovi ha mámě. Paleček vod tich čás huž nebul zvědavyj, nechtíl teky na vandr, ale proved jinčí eště kousky, vo tich vám buru povídат haž po druhý. Dnes huž mi vod samýho povídání bolí houba, ha teky mám vyschllo v krku. Dybyste chtíli, mohli byste mi přinest máz piva, ha já bych je vypjil na váše i na Palečkovo zdraví.

JAK DAL SEDLÁK ŠTUDÝROVAT VOLA

Eště dnes žijou pamětníci, co ználi řezníka Hojdu z Klenčí. Ten zkupovával před lety daleko široko šecky krmný voly, honil je haž do Vídňě, hde je dozával řezníkům, haž se stál z něho náramný boháč.

Tak jednou milyj Hojda zase shání stádo. Chtíl mít aspoň deset párů pohromadě, aby to stálo za cestu; eště mu scházel jeden pár těžkých volů ha ten ne ha ne najít. Zběhál celý Klenčí, Potřekovo, Sklář, dostál se haž do Němec; pustil se přes Vosrsupn na Krovrýd, hale vo nic tlustýho hani nezavadil. Všudýž tám mili jenom kozy, anebo krávy — rašky starý, haž se dožrál ha povídá:

»Dyž huž sem v Krovrýdu, podívám se do Babor na Trefštajn,« ha pustil se s Pánem Bohem přes hranice. Vzel to lesem, maním nemaním, protože tám nešel ponejprv ha znál tám dobře každyj kámen.

Nu, chčasně došel, ha chčestí mu přilo lepší než doma. Hned hu prvního sedláka Štofla hudeřil na pár volů tlustých jako behno, haž se maso na nich zrovna hyjčelo.

Hojdovi se zajískřilo ve vočích, ha hned se ptá: »zač ty voly?«

Štof se zaškrabal za huchem ha povídá (to ce ví, že německy): »Náručního bych prodál, hale sedlovýho nemůžu.«

»Proč pa ne?«

»Protože je to tuze moudryj vůl, i ve vorání chodí bez vozprati, jak křiknu ‚hót‘ nebo ‚bistaha‘ nebo ‚prr‘, hned poslechne, šechněmu rozumí hnedle jako já, sem na něho zvyklyj, takovyj vůl se nenajde daleko široko.« Řezník znál Baboráky, tim že je marný něco vymlouvat, proto se zasmíl ha povídá: »To habys ho dal zrovna na študýr, dyž jen ten vůl tak moudryj.«

»Dyby to šlo, na mou duši, stálo by to za to,« dušoval se Němec. Hojda bul všema masfma mazanyj, jenom žádnou dobrovou. Přestál se smít ha jakoby nehumil pět počítát, rozpovídal se: »Proč pa by to nešlo? Na svjetě de šecko. Na školach huš vyštudýrovalo víc volů ha časem se stáli z nich náramně velký páni. Mně můžeš věřit, znám svjet, dyť viš, že jezdím haž do Vídni.«

Štof poslouchá, poslouchá, kyjbá hlavou, škrabe se za hušma, haž najednou se ptá:

»Poslouchej, Hojdo, kam pa bych ho mušil na ty študýje poslat?«

»Podle toho, jak velkým pánum bys ho chtíl mít,« začne vykládat řezník, »dybysi z něho chtíl mít jenom tak něco menšího, řekněme písáře nebo kantora, moh by chodit do škol jenom ve městě*) nebo v Tejně. Dyby se míl jednou stát falářem nebo dochtorem nebo harvokátem, to by mušil študýrovat v Praze. Ale dyby to míl jednou dotáhnout haž na pana

*) t. j. v Domažlicích.

delechtoru, milistra anebo na řáký eště věčí zvíře, nikam jinam by nesměl, než se mnou do Vídni.«

»Do Vídni? Ty tám honiš voly, vet?« voptál se Štofl, ha voči mu lízly z důlků jako klubka.

»Toť, každyj měsíc transport, vyznám se tám všudýž jako doma,« přisvěčil řezník.

»Tak víš co? Dyž huž má študýrovat, hajf študýruje na něco pořádnýho, habý to za to stálo. Vem ho sebou do Vídni ha nech ho tam študýrovat.«

»Jinýmu bych to tak snadlo nehudělal, ale tobě ze známosti to hudělám,« slíbil štverák Hojda ha sebral pár volů. Náručního zaplatil ha sedlovýho slíbil dát na študýr. »Pude mu to čerstva, hnedle bude hotov, protože huž je velkjy ha — jak povídáš — moudryj,« sliboval eště ve vratech. Štofl pomoh mu eště přehnát voly přes hranice, tám se s nima rozloučil, příl Hojdovi chčestí ha potom čekál den vore dne, tyjden po tyjdnu, že příde řezník ha poví, co ha jak bulo. Hale milyj Hojda vrátil se z Vídňi, voba voly tám dobře prodal, ha na Štofla si ani ve spaní nevzpomíl.

Asi za měsíc, dyž sedal zrovna k vobědu, vidí voknem jak trefštajnskyj Štofl sáhuje po Klenčí ha měří rovnou k Hojdom. První myšlenka Hojdovo bula: skovát se. Hale potom mu na pádlo něco lepčího. Vzel čepici s holí ha vyšel před vrata. »Ha to je tresa,« povídá Štoflovi na Klenčí, »dobře, že deš. Zrovna se vypravuju na cestu k tobě, tak pod dálha ved Němce rovnou za stůl k vobědu. Mezi jídlem se rozpovídá: »Tepřiva včera jsem se vrátil z Vídni, mušel sem tám počkát, haž se ten tvuj sedlovyj jak náleží husadí ha na město si zvykne. Nechtil mě živou mocí pustit, nechál sem ho zapsát, našel sem mu dobrý kvartýr, koupil knížky, zaplatil napřed školní plat ha jinčí malíčkostě, dělalo to dohromady tři sta marek, tak sem mu je pučil, ha sedlovyj tě pjekně pozdravuje, habys mi je voplatil.«

»Dobře si dělal,« voddych si Baborák, dyž tu zprávu slyšel, »víš, že děti nemám, ha tak sem mil toho vola rád jako svýho, zapomenout na něho nemůžu, nu ícko buru spát bez starosti,« rozepnoul vopasek, vysázel na stůl tři sta marek ve stříbře, Hojdovi poděkoval ha rozloučil se s nim.

Doma to šecko široce ha dlouze povídal ženě. Ta se mračila ha vadila: »Rači si ho mil prodát, tůlik peněz nás stoji, ha nic nám není platnyj.«

»Hajci! Dyž nemáme děti, tak hajf máme aspoň študýrovanskýho vola, to nebure mít žádnyj po celém baborským království, jenom trefštajnskij Štofl,« zvihal Němec furiantsky bradu, ha nic ho to nemrzilo.

Asi po půl roce mil řezník Hojda zase cestu do Babor ha stavěl se hu Štofla. »Tak sem bul minulyj tyjden ve Vídni ha zašel sem podívat se na tvýho sedlovýho,« lhal, haž se mu vod huby prášilo.

»To si hodnyj za to, tak cák dělá? Ja pa se mu vede?« ptál se hněd dychtivyj sedlák.

»Ve škole se mu tuze líbí. Hučení mu de do hlavy, brzy huž bude hotov ha skládat zkoušky. Napřed, než ho k tim zkouškam pustí, muši zaplatit taksu, šest set marek potřeboval. Nevěřil sem mu hněd, ha šel sem se přesvědčit do školy. Šichní profesoří ho vychvalovali, jak se hučí, jak je chytryj, poslušnyj, tichyj ha hodnyj, prorokujou mu, že jistojistě co nevidět se stane hu císařskýho dvora velkým pánum, tak sem mu tich šest set marek pučil, ha von tě nechá pozdravovat, habys mi je voplatil.«

Štofová zase bručila, tůlik peněz na vola, že je to řich, hale muž celyj blaženyj si liboval: »já to veděl! Nemyjlil sem se v ňom,« bez zpříkání zaplatil šest stotek ha eště dal řezníku jist ha pjít.

Kolik měsíců bulo ticho, haž jednou v trefštajnský hospodě

čtál pan hučitel sedlákem v neděli vodpolodne nahlas z novin. Dyž tám přišel Štofl, šichní huž na něho čekáli, ha než zavříl dveře, huž křičíli: »Kouej, tudle stojí v novinach, že rakouskyj císař ve Vidni si vyvolil nový milistry ha hádej, jak se jeden menuje?«

»Cák je mi potom, jak se menuje rakouskyj milistr,« zabručil sedlák ha sháněl se po pivě.

»Hans Štofl se menuje, zrovna jako ty,« smáli se šichní, jenom Štofl vostál, jako by do něho nůž vrazil, houbu mít orevřenou dokorán, voči vyvalený, haž najednou vyskočil, praštíl do stolu, zasmíl se ha vykřík: »To je jistě von, dal si po mně meno, já ho muším vidět.« Šichní myslili nic jináč, než že se zblázníl, dyž ho viděli, jak letí rovnou demů. Tám mušila mužena hned přinest sváteční šaty se stříbrnyjma knoflíkama, bochník chleba, kus huzenýho masa, ha Štofl se vydal rovnou do Vidni na hyjtu k svýmu sedlovýmu.

Šel ha sel, haž celyj hutrmácenj se dotlouk do Vidni. Á, pane, to bulo eště pěknější ha lidnatější město než baborskyj Míchov! Šudýž plno lidí, vozů, krámů, křiku ha rámusu, v hlavě se Baboráku točilo jako ve mlyjně, neveděl kam skočit, kerou hulicí se pustit, dyž vtom zhlíd policajta ha hned se teky voptál, esli neví, hde tu vostává milistr Hans Štofl. Ví, ja pa by neveděl! Hale hned sedláka k němu neved.

»Vy ho znáte?« vyptával se přísně.

»To ce ví, že znám.«

»Cák mu chcete?«

»Vidět ho chci.«

»Proč pa ho chcete vidět?«

»Protože sem ho nechál vyštudýrovat, platil sem mu kvartýr i taksu na zkoušku.«

»To je něco jinýho, to vás teky rád huvidí, tak pote se mnou,« vobrátil hned policajt, ha ved Štofla do přenáramnýho paláce,

tám promluvil s portýrem, portýr s lukájem, lukáj s komorníkem, ha než se sedlák nadál, huž stál v krásném pokoji, šusdýž po stěnách plno velkých vobrazů jako v kostele, se stropu visí lústr se svíčkama, vokolo stolu samý měkký sedadla ha kanapíčka. »Hm, hm! Podívejme se! To věřím! Íčko to má eště lepší, než to míl hu nás v mařtali,« liboval si Štofl, šecko vošmakával, kousek po kousku si prohlížel, ha dyž bul v nejlepším, najednou mu něhdo položí ruku na rameno ha povídá: »Tak cák ste nám přines dobrýho, tatíku?«

Štofl zvíh hlavu ha vidí před sebou stát pána s mordskýma fousama pod nosem i na bradě ha se zlatým řetězem na bříše. »To bure jistě von,« pomyslil si ha hned s kuráží se zasmíl:

»Tak ty si ten milistr? Na mou duši, dybych tě venku potkál, hani bych se k tobě neznál.«

»Já sem milistr, hale hdo pa si ty?« zamračil se pán.

»Nonono! Cák huž mě neznáš? To bys brzy zapomíl!«

»Neznám, jakťživ sem tě neviděl.«

»I didi! Jen se íčko za mě nestyď. Dyby nebulo mě, eště dnes si bul volem,« rozpaloval se Štofl.

»Ty jeden krobijáne krobijánská, marš ven,« volal milistr na dveře.

»Tááák! Íčko sem najednou krobiján! Dyž sem tě dával seno za jesle, řezal řezanku, nosil pití, posílal stotky, to bulo v pořádku, co? To sem nebulo krobiján?« křičil huž sedlák, haž mu sliny vod houby lítaly, i hůlku zvíh ha rozkřík se: »mně se zdá, že huž si nebulo dlouho bit, že tě muším —«

»Pomóc! Pomóc!« hutíkal za stůl milistr ha zvonil zvoncem div ho nerozbil.

Hned tám vrazilí lukájové, ha dyž viděli, jak sedlák honí s hůlkou v ruce jejich pána vokolo stolu, skočili po něm, hale Štofl se jenom tak nedal. Nechál milistru milistrem ha pustil se do lukájů, jak se voháněl hůlkou, sypaly se střepy z lustru

na zem, praskalo sklo, válely se židličky, ha milistr z vorevřesného vokna křičil na policajty: »Blázen je tu! Pote si pro něho ha vodvedeťte ho do blázince.«

Ha to se teky stálo. V blázinci dali Štoflovi takovou kazajku, že se v ní ani nemoh hnout, hutišil se ha poznál, že po zlým ha s křikem nic nesvede. Řek, kdo ha vodkajd' je, ha za pár dní ho pustili demù. Haž za Videň ho vyvedli ha potom hupaloval Štofl sám, jako by mu za patama hořilo.

Cestou zastavil se v Klenčí hu řezníka Hojdy; sed si ha celyj smutnyj povídal:

»Tak sem tám bul a chčasně sem ho našel.«

»Hde pa ha koho pa?« voptál se Hojda, keryj huž na šecko zapomíl.

»Koho pa jinýho, než toho vola mýho. Ty to možná sám nevíš, že se stál milistrem.«

»Ne, to nevím,« hrklo to v řezníku, »ha ty si bul ve Vídni?«

»Du rovnou cestou z Vídni. Znát se ke mně nechce, dal mě zavřít do blázince. Do nejdelší smrti ho nechci víckrat vidět, nechci vo ňom slyšet, neburu se k němu hlásit.«

»To dobře huděláš,« voddych si řezník, »já teky na ňom viděl, že jako každyj hloupák, dyž se stane páнем, stydí se za svou minulost.«

Štofl si hu Hojdů vodpoč, poděkoval eště řezníku za šecku stařost, kerou s tím volem míl, ha klátil se spokojeně k Trefštajnu.

Doma potom řekla žena, dyž jí šecko vypověděl: »Vidíš, vidíš, já mila pravdu, jako dycky, dyž sem říkala, žes ho míl prodát, ha nenechát ho študýrovat. Vůl dycky vostane volem, i dyby třebas humil na housle hrát.«

VO PAVOUKU

HA PODÁGROVI

tará Holubka z Klenčí přijela domů na hrob nebožtíka muže. Žila už asi rok u svého syna, který farářoval kdesi na Podřipsku, a nejen nebožtík muž, ale i touha po rodném kraji, v němž vyrostla i zestárla, táhla ji vždy alespoň jednou za rok zpátky na chodskou půdu.

»Teta, teta zlatá,« shrnuli se kolem ní hned přátelé a známi, »japa se tám přece máte?«

»Japa se mám? To víte, šudýž dobře, hale doma nejlíp.«

»Ha nestyjská se vám?«

»I ba styjská, dost se mi časem styjská, protože je tám šecko jinčí než tu hu nás. Žádný kopce, žádný louky, žádný rymíky, žádný lesy, ničehož nic, jenom pole, samý pole.«

»Tak je to tera chlebnyj kraj.«

»Chlebnyj ha bohatyj. Cukrovár, pivovár, sladovnu, cihelu — šecko tám mají. Grunty náramný — jako pancký dvory, hale bidy v nich teky dost.«

»Jako šudýž na svjetě.«

»Ba právě! Hale i v té bídě panuje tám jinyj kroj i stroj,

po měsku se šecko vede, i řeč divně protahujou ha prolamujou, že jim něhdy hani rozumít není.«

»Cák tám nejsou Češi?«

»Haby nebuli! Samí Češi kolem dokola, hale šecko tám ty lidi jináč menujou. Nasmiju se něhdy dost ha dost. Něhdy sobě, něhdy jim. Tak si jenom pomyslite, máme děvečku tám z tý vesniči, hodnou divči, ale srozumít se něhdy spolu nemůžem, vona vám říká punebí púda ha púdě podlaha. Náše zásep je hu ní zápraží. Kvasnice jmeneje droždí ha záprašku — jíška. Co sou ve storole hambalka ha záteň, neví. Místo věder má konve, dížce přezdívá putna ha naší putnu jaktěživa neviděla.«

»Hale — hale! Cák to jenom povídáte?«

»Pravda pravdoucí — a divení nebylo konce.

* * *

»Řezník stúně, paní mistrová seká sama maso, máte odpustit, že to není v jednom kuse,« oznamovala jednoho dne služka matce ve farské kuchyni.

»Chudák«, politovala ho hned matka, »cák mu asi je?«

»Já nevím, ale paní Boulová vyprávěla v krámu, že má na noze v palci kuřátka.«

»Ha to snad ne,« usmála se matka, »to jistě říkala jenom vošpasu,« a víc o tom nemluvila. Ale řezník Boula, veliký ramenatý a tlustý muž jako Herkules, nešel jí z hlavy.

Když jsme seděli po večeři, ptá se mne náhle matka: »Poslouchej, chlapše, slyšel's to huž jaktěživ, habý míl něhdo v palci kuřátka?«

»I slyšel,« dal jsem se do smíchu, »to je po našem podágr.«*)

»Á podágr! To je něco jinšího! Já sem si hned myslila, že bude mít v palci podágra, je to takovyj tělnatyj člověk jako bul hu nás nebožtík pan falář Vondroušek —; hale v loži se

*) Podagra = dna.

podágra nezbaví, já humím vo tom povídku, tu bych mu mila vyprávět.«

»Tak mně ji povězte.«

»Je vo pavoukovi ha podágru — tak poslouchej! Staryj podágr povídal jednou mladýmu: »Synu, mušíš se stěhovat. Buli tu včera dochtoři, ha povídali si, že panu faláři muší zyjtra huříznout palec na levý noze. Já sem staryj, hyjbat se neburu, ha v pravém palci nemáme voba místo.«

»Dyž muším, tak muším,« povídal poslušně mladyj ha vystěhoval se. Šel ha šel haž potkál pavouka — křižáka ha ten míl osm noh.

»To by bulo něco,« pomyslil si podágr ha díval se mu na nohy.

»Pavouku,« povídá mu hned oulisně, »já sem takovyj malyj ha slabýj, ha ty si takovyj vypasenyj, haž břicho po zemi vláčíš, ty bys mě moh drobet poponest.«

»Proč pa ne,« svolil dobrák pavouk, »sedni si mi na krk, ha já tě kousek svezu.«

»Podágr udělal »hop« ha huž se držíl pavouka jako klíště a hned se mu dobyoval do noh. Čím dál, tím více bolily nohy pavouka haž se rozhněvál ha povídá: »Podágře, marš delů! Huž tě dál neponesu.«

»Nepuru,« zasmíl se podágr, »hale husadím se tě v palci.«

»To můžeš,« zasmíl se křižák, svinoul se do klubíčka ha hani se nehnoul. Podágr ičko teprv vidí, že jeho kamerád hani na jedný noze nemá palce, hale jenom drápky ha chloupky, proto hned spustil jinou: »Neblázni,« povídá hupřimně »já tě jenom zlobil, dolez se mnou k nákýmu člověku ha voba se tám můžeme husadit.«

»Nihdýž nechci žít s tebou, ty falešníku, pohromadě,« vozval se pavouk, »my dva se mušíme rozejít. Vyber si. Chceš jít k pánu nebo k sedláčkovi?«

»Bul sem hu pána, ičko chci k sedlákovi,« poroučel si podágr. Pavouk ho tám tera dones, ha než se rozešli, poděkoval mu podágr ha povídal: »Poslouchej, pavouku, co sme si, vod- pustme si ha slibme si, že se na den sv. Martina tu na tom místě zase sejdeme, ha povíme si, jak se nám vede.«

»Nu třebas,« svolil pavouk ha hupaloval rovnou — do zámku. »Jak ty huž mě víckrat nenapálíš,« myslil si cestou ha svato- svatě si humiňoval, že se do nejdelší smrti s podágrem nesleze.

Do svatého Martina muší každy pořádnyj tvor vydržít na místě, dij se co dij. Ha tak se stálo, že hani pavouk, hani podágr nemohli se toho dne hani dočkát, pro hanbu sice z místa nehutekli, hale jak vypršil čas, dostavil se pavouk první na smluvnený místo. Bul chudák celyj hubenyj, vymořenyj, břicho míl splasklý ha smutně se díval na cestu. Za chvíliku huž viděl podágra, ten se sotva vlik, tak bul teky hutrápenyj ha darebnyj.

»Tak, pavoučku můj zlatyj, ja pa se ti vede?« volál huž zdaleka podágr.

»Špatně,« vykřik pavouk, ha pro pláč nemoh hněd dál.

»Mi teky, mi teky,« naříkal si podágr, natahoval moldánky ha nutil: »Povídej, čerstva povídej.«

Každyj pavouk má túlik vočí, kolik noh. Chvíliku to tera trvalo, než si ty šecky vočí hutřil ha potom se dal do povídání:

»Dyž sem se tě zbavil, šel sem rovnou cestou do zámku ha vlíz sem tám do parádního pokoje. Husadil sem se v koutku ha dal se do práci, hupříd sem si pěknou pavučinu, ha chytíl do ni hněd několik much — ha to bulo mí šecko. Huž druhý den mě začli honit. Přihnala se dívče se smetákem ha šups — pavučina bula dole, tak tak, že mi zbul čas skovát se za zrcadlo. Tak si to míl celyj rok. Mí chceští bulo, že sem si našel v rámci pěknou skryjš, kde mě žádný voko nevyslídilo, celý honby na mě dělaly, ve dne jsem se nevodvažoval hani

na krok ven, jenom v noci sem se mušil plahočit ha jídlo schánět, habých hlady nepošel, jen se podívej, jak sem zhub.«

»Jako humučení,« politoval podágr ha dal se do nářku sám . . . »Já se mím eště stokrát hůř než ty. Já sem vlíz do nohy sedláčkovi, husadil sem se mu v pravém palci ha muším řect — zkráje se mi tám dost líbilo. Sedlák se mnou chodil do hospody, na svarby, na jarmarky, haž si roztrhal boty ha teklo mu do nich. Bula mi zima v tom vlhkým kvartýru ha tak sem se vozvál. Napřed sem jenom slabě píchal, sedlák zoul botu, voboul tvrdýj dřevák — ha nic. Tak sem to vzel vostřejší, vrtal jsem v palci, kousal, hryzal, bodal — sedlák klil ha nadával, vobalil si voteklyj palec, namazal ho nákou vohavnou mastí, chodí se mnou do chlíva, kydá hnuj, leze do vody, běhá za plouhem vlhkou voranicí, je to k zoufání — ha pro lítost nemohl podágr dál.

»Viš ty co, zpamatoval se první pavouk, »prohoďme si služby.«

»Pro mě ha za mě,« souhlasil hned podágr — »mně se nemůže hůř vect, než se mi vede.«

»Ha za rok ha den se tu na tom místě sejdem zase,« volal íčko pavouk.

»Esli jenom buru živ,« smutně sliboval podágr.

Rok hutek jako skok! Kamarádí se chčasně zase sešli. První huž čekál na místě podágr. Zářil zrovna radostí ha smíl se zdaleka na pavouka, jak se valil tlustýj, vypasenyj, takže jeho tenký nožičky hani nemohly hunest jeho břicho, velký jako buben.

»Tak jak se máš, příteli,« podával mu hned ruku podágr. Pavouk si hutřil pot, vodfouk si ha husmál se blaženě: »Tuze znamenitě! Jako v nebi se mi vede. Husadil sem se v chlívě hu sedláka. Vylezu kam chci, napředu pavučinu jako plachtu, mouchy tlustý jako pecky padají do ní jedna přes druhou, do

nejdelší smrti se nehnu. Ha japa ty si v tom? Teky se mi zdáš
ňakyj bytelnější!«

»Trefil sem na dobrý místo,« zavelebil i podágr, »nevodvážil
sem se huž na palec, tak sem bul zničenyj, zakous sem se pá-
novi jenom na noze do malíčku — ha pane, to máš vidět! Pán
hned zoul botu, celou nohu vobalil měkou vatou, pana doch-
tora mi přivezli, ten hněd nařídil, habý pán se mnou vlíz do
měkkýj postelí, habý mě choval v suchu ha teple, ha íčko po-
jedeme někam do lázní.«

Pavouk se zaradoval ha řek: »Tak dobrá, bratře, vrátíme se
každyj do svýho ha scházet se huž nemušíme, protože se nám
vede dobře.«

Matka se usmála tomu konci a přidala: »To by míl vedět
pan Boula, vyhnál by podágra snadlo, hale lehnout si do lože,
hodně bumbat ha dobře papat — to se podágr vod něho ne-
hne; ha já huž du spat — hnadle bure devět.«

Dobrou noc!

VO MODRÝM PTÁČKU

Tak jednou před moc ha moc lety humřila jedna máma, ha vostál po ní vdovec s malou divčičkou, ha ta se menovala Baruška. Bul hodnyj ha na ženění nemil dlohu hani pomyšlení. Hale dyž mušel potom sám vařit, myjt, prát ha eště při tom viděl malou Barušku roztrhanou ha nehučešanou, tu si řek:

»Tuto není žádný. Muším se voženít ha přivect dítěti novou mámu.«

Nevyhlíd si žádnou mladici, ale vdovu, která míla teky jedno dítě ha teky divčičku, jako von, ha tý říkali Hančička. Myslil

si: »Já buru mít rád její dítě jako svý, ha vona potom teky nebude dělat v dětech rozdílu.«

Hale přebral se. Macecha nemohla Barušku vystát, nechtila jí hani vidět, hani cítit ne, den co den vyháněla ji hned ráno z domova pást husy ha dávala jí sebou na celyj den jenom jednu malou hnětanku z brambůrů. Toceví, že při takový hubený stravě divčička bula hnedle kost ha kůže, bledá jako smrt, zrovna do hrobu ji položit. Táta, dyž se večer vrátil demů z práci, smutně se díval, jak se mu dítě trati před vočma, choudne ha vádne, hale nenapádlo mu nic zlýho, řek to ženě, ha ta hádala, že to bude nejspíš růstem. Baruška opravdu při vší bídě rostla jako z vody ha hezká bula jako vobrázek. Dyž zase jednou pásla husy na mezi, zatoulaly se jí do ječmena, ha vona bula huž slabá jako moučka po jaru, hani stát nemohla ha jit je vyhnát ze škody. Sedla si pod křovinu, ha dala se do pláče. Plakala strachem i hladem, bolestí i lítostí, zpomínala si na nebožku mámu, zdychala po ní ha volála: »Mámo! Má zlatá mámo! Pote si pro mě, pote si pro mě!«

Hde se vzel, tu se vzel, najednou sedí hu ní na křovince malyj ptáček ha zaštěbetá lidskou řečí:

»Baruško, beruško! Díl se huž nebudeš soužit, vod níčka já sám tě budu sloužit.«

Baruška mohla na ptáčku voči nechát, jak se jí líbil. Bul celyj modryj jako nebe, hlas míl libezyj jako tříbro ha peří po sobě jako sametový.

»Toho mi jistě posílá máma,« napádlo Barušce, míla ptáčka vod tý chvíli ráda ha nic se ho nebála. Lítal k ní každyj den, pokaždý jí přines plást medu k vobědu ha pokaždý zazpíval:

»Baruško, beruško, nesu tě z lesů medu plást, než ho sníš, já budu za tebe husy pást.«

Toceví, že íčko se Baruška spravovala, ztloustla, lícátka ji zčervenaly, haž se toho povšimla macocha.

»Ta divče se ňák sbírá, po vodě ha hnětance člověk nekyne.
Cák asi jí?« Šla jednou potajmu za ní, ha vidí, co se díje.

»Počkej, já tě vokážu!« myslí si ha celá zlostná vrátila se demů. Druhyj den ráno dala svý divčice máslovou hnětanku ha poroučela:

»Hančičko, dnes poženeš husy ty!«

Baruška dala se do lítostivého pláče, naříkala ha prosila, habý jí necháli pást husy, haž se macocha rozněvála, zavřila jí do slepičí posady, hodila jí tam kůrku chleba ha postavila k ní hrneček vody.

V polodne, jako jindy, přilít na pastvu modryj ptáček, vidi Hančičku ha hned se ptá: »Depa je má Baruška, beruška? Nesu jí z lesù medu plást, ha du za ní husy pást.«

»To mušiš za ní do slepičí posady, máma jí tám zavřila,« zasmála se škodolibě Hančička ha chroupala máslovou hnětanku.

Ptáček hned vodletil ha rovnou zaměřil k Barušce. Ta sedíla v koutku v posadě, zpomínala si na ptáčka ha plakala, haž jí srdíčko husedalo.

»Neplač, má Baruško, beruško,« vozválo se najednou zrovna jí nad hlavou, ha dyž Baruška pozvíhla hlavu — modryj ptáček tu.

»Nesu tě cukrovou hruštičku,
habých tě potěsil dušičku,«

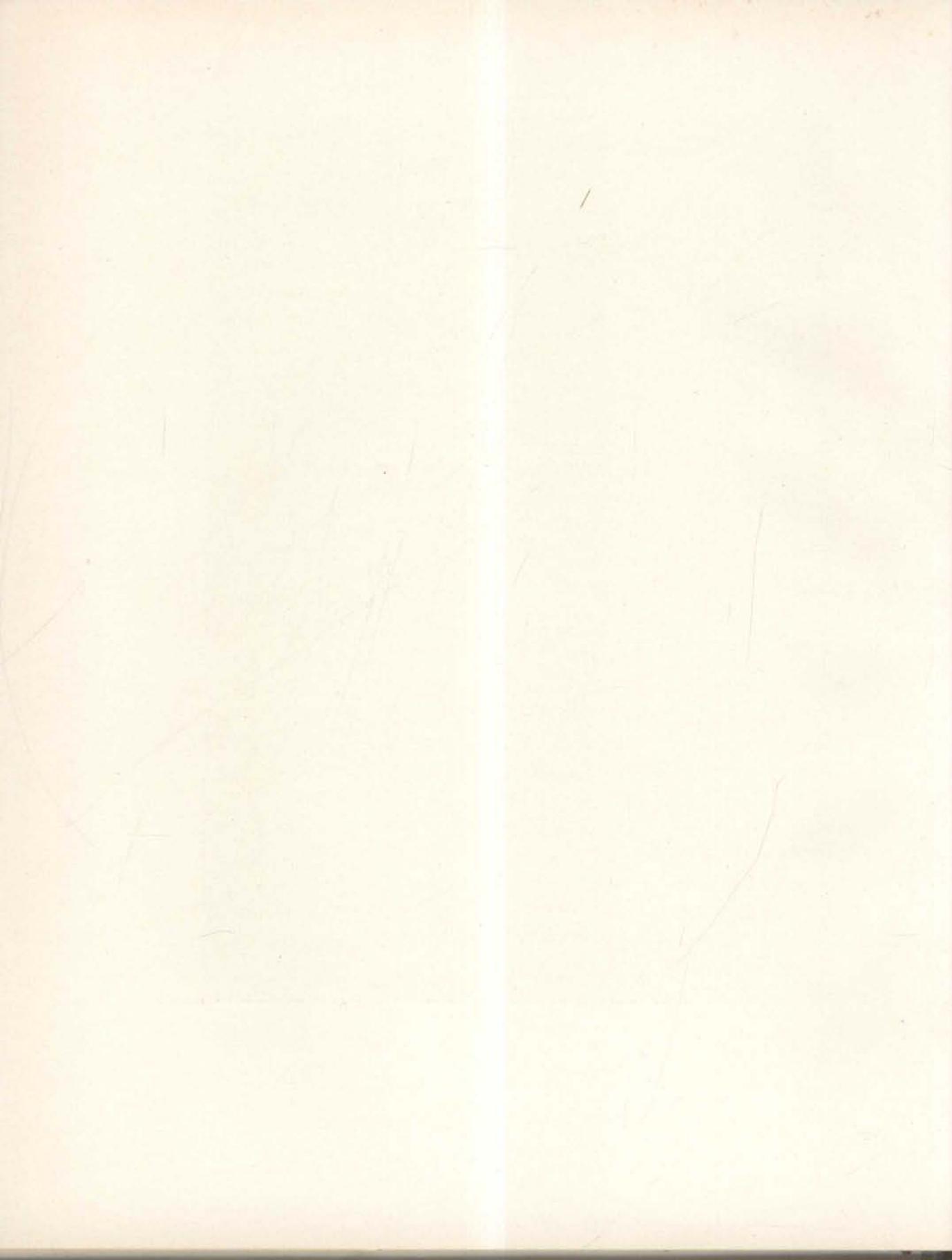
šeptal jí líbezným hláskem, zase si s ní hrál, pěkně jí zpíval, hladit se nechál ha slíbil, že přiletí zyjtra zas. Baruška snidla hruštičku, ha hned jí bulo blaze jeko v nebi.

Druhyj den vopravdu přiletíl ha zapíval:

»Baruško, beruško maličká,
nesu tě červený jablíčka,

Vo modrým ptáčku.

nesu je z rajské krajiny,
chutnají lepší než maliny.«

Jak je Baruška snídla, hned celá krásou rozkvítla jako růže, haž se tomu macecha tuze podivila, dyž jí zase ráno strkala do posady hrneček s vodou ha kůrkou chleba. Dávala zase pilnyj pozor ha dopádla v polodne ptáčka, jak vlít k Barušce do po- sádky, něco jí nes v zobáčku ha zazpíval ptačí řeči, který ma- cocha nerozumíla:

»Baruško, beruško, nesu tě košíček,
najdeš v ňom mandlovyj voříšek« —

ani to doříct nemoh, vtom macocha chytila kámen, hodila ho po ptáčku, ten se lek ha vodletil. »Počkyj, já tě dám!« hro- zila macocha eště za ptáčkem ha potom se dala do Barušky: »Mý nechčasný dítě, chudák Hančička mrzne na pastvě, choud- ne, chodí bílá jako bledule, ha ty mrcho jedna, ty si budeš ho- vit jako ňáká princezna?« Hned přinesla náručí šípku, do po- sady napichala špendlíků ha jehel, co jich tam vlízlo, celou jí vopletla trním, pomazala lepem, takže chudáčka Barušku v po- sadě ani viděti nebulo. Krčila se tam smutná, hladová, slabá, hani voříšek si pro smutek rozlousknout nemohla.

Třetí den časně ráno, dyž eště macocha spala, přilít modryj ptáček k posadě. Slyší Barušku naříkat, vidi všude plno jehel, trní ha špendlíčí, hale nic nedbá, hledá, hledá, haž si našel místečko, ha prodříl se dovnitř k Barušce.

Bul samá krev, samá rána, modrý peříčka měl vytrhaný, no- žičky poškrabaný, křídýlka vodřený, haž se nad ním z lítosti Baruška dala do husedavýho pláče. Teky ptáček smutně za- plakal ha povídá:

»Dnes sem tu naposled!«

Tu se dala Baruška eště do většího nářku ha prosila sepnutýma rukama: »Můj ptáčku modráčku, pro šecko na sjetě — nevopouštěj mě!« »Muším, má Baruško, beruško, není žádná pomoc«, smutně odpovídá ptáček, »dnes v noci přišlo nám nařízení, nás ptačí král nás volá, zima huž se blíží, sichni ptáčkové bratříčkové huž vodletili, já sem tu poslední ha koukní se na mě, samá rána, samá krev, dyť bych tu zahynoul. Buj tu s Pánem Bohem — víckrát nepřídu« — ha ztratil se, hani Baruška nevěděla kury kam. Víckrát opravdu nepřilít. Baruška div si v posadě nezoufala. Macocha jí trýznila čím dál tím víc, táta se vo ní nestaral, hani se nepřišel na ní podívat, slovíčkem ji potěšit, ha tu, dyž jí bulo nejhůř, vzpomněla si, že má eště vod ptáčka modráčka voříšek. Rozlouskla ho zoubkama, ha jak ho snídla, hned pocítila ve všech oudech sílu, hned teky přestála plakat ha marně naříkat, rozbila posadu, vyskočila z ní, rovnou běžela k tátovi ha povídá:

»Já huž tu nemůžu vydržít. Já muším za mým ptáčkem modráčkem, já bez něho nemůžu byt živa, já bych steskem humřila.«

»Dyť je zima na krku, zmrzneš něhde na cestě,« bráníl jí táta ha rozmlouval jí to, jak nejlepší humíl, hale nehubráníl. Dyž si pořád vedla svou, tak si pomyslil: »Hajf si de, kam chce, haspoň budu mít doma pokoj«, ha pustil ji s holyjma rukama do světa.

Baruška šla ha šla, kam jí voči vedly. Na samyj večer přišla do hroznýho, černýho lesa ha v tom lese na malou, dřevěnou chaloupku, ha hned kurážně zaklepala zmrzlou ručíčkou na malý vokýnko.

»Do pa to klepá? Dobrý nebo zlý?« vozvál se vevnitř hlas.

»Túze dobrý,« odpověděla hned Baruška.

Dveře se rozevřily ha na práhu stojí stará, šedivá babička:

»Baruško, beruško, de pa se tu bereš,« hned jí poznála babička ha vedla ji dál do sedničky, hde míla teplo jako v lázni.

»Du za mým modrým ptáčkem, ha huž nemůžu dál, nohy mně huž neunesou,« žalovala Baruška ha hned si sedla ke kamnom.

»Tu nemůžeš vostát,« povídá jí starostlivě babička, »já mám muže Vítra, ten se za chvilku vrátí, vylít si jenom do lesa, haby mu chutnalo spát, dyby tě tu spatřil, hned by tě na kusy roztrhal ha roznes po sjetě. Muší si na tebe zvyknout, ha esli si zvykne, máš vyhráno, poradí tě ha pomůže. Skovej se zatím tudle do kamnovce.«*)

Baruška hned poslušně vlezla do kamnovce, babička jí přikryjla dřevěným pokryjvadlem, ha huž se rozsumíl les, v kožínku to zavízdlo, vokna i dveře se zatříslily, do sencí se přihnal babiččino muž Vítr ha hned spustil:

»Šumy, šumy, šumy, šum,
člověčiny plnyj dum,
koho pa tu, ženo, máš
ha de pa ho skováváš?«

čichal při tom haž mu v nose vízdale, točil se vokolo kamen, hale nenapádlo mu, podívat se do kamnovce.

»Esli nehublížiš, tak tě to povim,« slibovala babička.

»Nehublížím, esli je to dobrý,« povídá vítr.

»Túze dobrý,« usmála se babička, vodklopila pokryjvadlo ha z kamnovce vyskočila Baruška.

»Á, Baruška!« jako starou známou přivítal ji Vítr, znál ji dobře z pastvy, »ty jistě hledáš svého modrého ptáčka, vet? Toho huž víckrát nehublidáš, ten má za tři dni svarbu.«

»To já muším hned za mým zlatým ptáčkem — modráčkem,« dala se do pláče Baruška ha zvihala se pryč.

*) Kamnovec na Chodsku: kotel zazděný do čela kamen proti topení.

»Počkyj tu do rána, vodpočni si, ha já tě ráno vyprovodím, sama bys tám nedošla.«

Baruška se hani rána dočkát nemohla, stála eště dřív než Vítr, ha túze prosila, habý jí vokázal cestu.

»Vobuj tudlety milový boty, di furt k východu, haž přídeš k navlas takový chaloupce jako je tuta. Tám vostává můj bratr Měsic. Toho pozdravuj, ha von tě poví dál,« postavil před ní pár lehkých stříjců ha vodletil. Babička jí eště vokázala, jak je má na bosí nožičky vobout, na cestu podala jí hrušku, takovou, jako jí nosil modryj ptáček ha řekla: »Tu hrušku rozkroj, haž tě bure zle.«

Baruška za šecko poděkovála, dala si hrušku do mošničky, ha vyšla s Pánem Bohem. Hale jak hudělala krok, dycky bul dlouhyj deset mil, ha tak jí cesta hubyjvala. Než se nadála, přišla na samyj večer voprávdu k chaloupce. Měsíček stál hu vokna připravenyj na cestu, ha jeho babička ho eště voprašovala habý se hodně svítil.

»Á, Baruška de k nám,« zasmíl se na Barušku Měsíček eště dřív, než mohla vyřídit pěkný pozdravení vod bratra Vitra, »ty jistě hledáš svýho modrého ptáčka, vet? Toho huž víckrát nehulídáš, ten má za dva dny svarbu s ptačí princeznou.«

Baruška se dala pláče.

»Neplač, chudinko,« pohladil jí Měsíček, »vodpočni si, vyspi se, haž se k ránu vrátím, poradím tě, co ha jak.«

Baruška zase ani dospát nemohla. Slyšela, jak se k ránu tiše vraci hunavenyj Měsíček z pouti, ha hned vyskočila.

»Tu máš milový boty, di furt k východu, haž přídeš k navlas takový chaloupce, jako je má. Tam vostává muj bratr Slunce, toho pozdravuj, ha von tě poví dál, já si muším jít vodpočnout.«

Babička jí pomohla vobout nový střijce, lehký ha dost velký, takže je mohla natáhnout přes starý, podála jí na cestu zrovna

takový jablíčko, jako jí nosíval modryj ptáček, ha řekla: »To jabko rozkroj, haž tě bure zle.«

Baruška zase za šecko poděkovála ha vykročila. Šlo se jí tuze lehce, ha každyj její krok měřil dvacet mil, hale přece dlouho to trvalo, než spatřila za vysokou horou ledovou krčit se malou chaloupku, celou vosjetlenou, jako by hořila. To tám sedilo Sluníčko na velkém krbu, vodpočívalo ha dřímalо. Jak zašustily kroky, hned pozvihlo víčka, husmálo se na Barušku ha povídá:

»Á, tu je Baruška. Čekál sem, esli přece přídeš. Máš nejvyšší čas. Hledáš svýho modrého ptáčka. Ten má zyjtra svarbu s ptačí princeznou ve ptačím městě.«

»De pa leží to město?« hned dychtivě se voptála Baruška.

»Ty bys tám sama nedošla, vyspi se hu nás, ha já tě ráno vyprovodím.«

Babička ustlala Barušce na zem, ha ta hned tvrdě husnoula, takže jí ráno mušeli budit.

»Stávej, Baruško,« volálo Slunce huž na cestu připravený, »vobuj si čerstva mílový boty, ha pod' za mnou.«

Babička zase jí pomohla vobout třetí pár stříjců, zašnarovala jí je, do ruky jí strčila voříšek, zrovna takovyj, jako jí nosíval ptáček-modráček, ha pošeptala jí do houška:

»Ten vořech si skovej, ha rozlouskni ho, haž tě bure nejhůř,« potom ji pustila ven.

Baruška hani nemila času jak se patří poděkovat. Jak hudělala krok, huž bula třicet mil, hale Sluníčko teky sáhovalo, mila co dělat, haby mu postačila. Za každým krokem měnil se kraj. Sněhy i ledy přestály, tráva se zelenala, stromy květly, kytky vonily, jako v ráji bulo na zemi, ha dyž Slunce stálo na polodni, vidí Baruška před sebou podivný město, plno všeljakých věží a věžiček v ňom, šecky zvony tám zvoní jako

z nejčistšího stříbra, krásnyj zpěv rozlíhá se daleko široko, ha plno lidí pospíchá k městu.

Sluníčko v tu chvíli skoválo se za mráku, ha Baruška jako hu vidění ptá se lidí:

»Kam pa tak pospícháte, lidičky?«

»Do ptačího města modrýmu ptáčku na svarbu. Královská cera bere si ho za muže,« odpovídalo hde hdo Baruše radostně.

Baruška se lekla, haž pod ní nohy zdřevěnily, hani hnout se z místa nemohla, hale brzy se vzpamatovala ha dala se kalupem za lidma. Cesty huž jí tak nehubyjvalo, podívá se na nohy ha vidí, že je bosa jako vyšla z domova. Běžila co jí nohy stačily ha přiběhla, dyž se svarba zrovna hrnoula z kostela k vobědu, keryj míl trvat tři dny.

»Huž je po voratbach,« píchlo Barušku haž hu srdce. Stoupla si čerstva do řady mezi diváky ha spatřila modrého ptáčka s pěkným peřím proměňavým, jak se vede s královskou cerou. Srdíčko jí poskočilo radosti, hale hněd zase husedalo žalostí, dyž nevědomky vykřikla:

»To je muj ptáček modráček, muj z nejmilejší miláček.« Hale protože kříčil ha slávu provolával každý, hdo houbu míl, žádnyj se toho nevšim, hani modryj ptáček ne, v tlačenici Barušku ke předu nepustili, ha tak svarba přešla, zástupy hrnouly se za ni ha Baruška vstála za chvíli samotinká sama. Jako žebračka sedla si na kostelní schody ha dala se zase do pláče: »Je po všom, ičko huž je na dycky po všom, přišla sem pozdě!«

»Haž tě bure zle, rozkroj tu hruštičku,« slyší najednou Baruška, jako by jí něhdo šeptal do houška.

Šmákla hněd do mošničky, vytáhla hrušku, kudličkou ji rozkrojí ha vidí, že sou v ní složený stříbrný šaty, hebký jako pavučina. I pantofličky, i punčošky, šecko tam míla. Hned se voblikla ha šla po městě. Hdehdo se po ni vohližel, protože tu jaktěživ žádnyj takovou krásu neviděl. Dosla haž před krá-

lovský zámek, de sedila celá svarba za stoly, ha tám před vokny se zastavila. Větříček zahrával si s jejím šatem, sluničko na ni vysvítilo, takže tu stála pěkná jako měsíček.

Hned vyšla ven královská cera ha povídá:

»Ty máš krásný šaty, lepší než já, neprodála bys mi je?«

»Prodála!«

»Tak co za ně?«

»Habych na večer sama smíla promluvit haspoň jedno slovíčko na tvýho ženicha.«

»Ha třeba deset,« zasmila se nevěsta ha pozvála Barušku, haby na večer k ni přišla ha šaty přinesla. Při vobědě potom nalijvala modrýmu ptáčku tůlik ptačího vína, haž se vopil, ha dyž k němu na večer Baruška přišla, mluvila na něho, volála ho, hale von ležil jako zabityj. Ráno dala princezně s těžkým srdcem stříbrný šaty ha v šerkovém kandoušku s mošničkou na ruce šla smutná zpátky ke kostelu. Sedla si na práh ha myslí si:

»Cák ičko dělát?«

»Haž tě bure hodně zle, rozkroj to jablíčko,« slyší pojednou Baruška šepnat měsíčkovo babičku.

Čerstva šmákne do mošničky, našmákne jablíčko, kudličkou je rozpůlí ha vidí, že sou v ňom složený zlatý šaty, hebký jako plamínek. Čerstva si je voblikne ha de rovnou před královský zámek. Tám zase šichní hostí sedili pohromadě, jidli, pjili, dobrou vůli spolu míli, venku před zámkem hrála muzika, tancovalo se ha zpívalo. Jak přišla Baruška, šecko ztichlo ha hužáslo nad tou krásou. Sluničko zasvítilo na Barušku, větříček na ní zafoukal, ha Baruška se procházela ha husmívala jako měsíček po nebi.

»Zač ty šaty?« vyběhla hned nevěsta před zámek.

»Za jedno slovíčko se ženichem.«

»Třebas za deset! Přiď ke mně na večer.«

Vopila zase do němota modrýho ptáčka, ha dyž k němu přišla na večer Baruška, hani vo sobě nevěděl; márně ho buďila nejsladčími meny, márně se s ním vadila, márně mu vycítala, že se vopijí. Ráno slíkla zlatý šaty, vorevzdála je princezně ha sama zas jako žebračka kráčela smutná ke kostelu, klekla si před voltářem, tůze se modlila ha vtom si zpomíla na voříšek.

»Haž tě bure nejhůř, rozlouskní si tudletem voříšek,« slyší šeptat sluníčkovo babičku. Hned se přikrčila do koutku, kudličku z kabzy ven, našmákla voříšek ha po šmaku ho v mošně rozlouskla; z mošny vyšlehla zář, haž mušila Baruška vobě voči přimouřit, ha tepřiva dyž si zvykla, vidí, že ve voříšku sou složený — diamantový saty. Hebký buly jako pára, blyjskaly se jako rosa, dyž na ní svítí ranní slunce, ha dyž v nich Baruška vyšla z kostela, hrály všema barvama jako boží duha.

Celý město se po ní vobracelo, hale vona šla rovnou cestou před královskýj zámek. Tám huž buli šichní vopilí, zpívali, vyjskali, toceví, tři dny jist ha pjít, to je co řect, ha můžem si myslit, jak to tám vyhliželo.

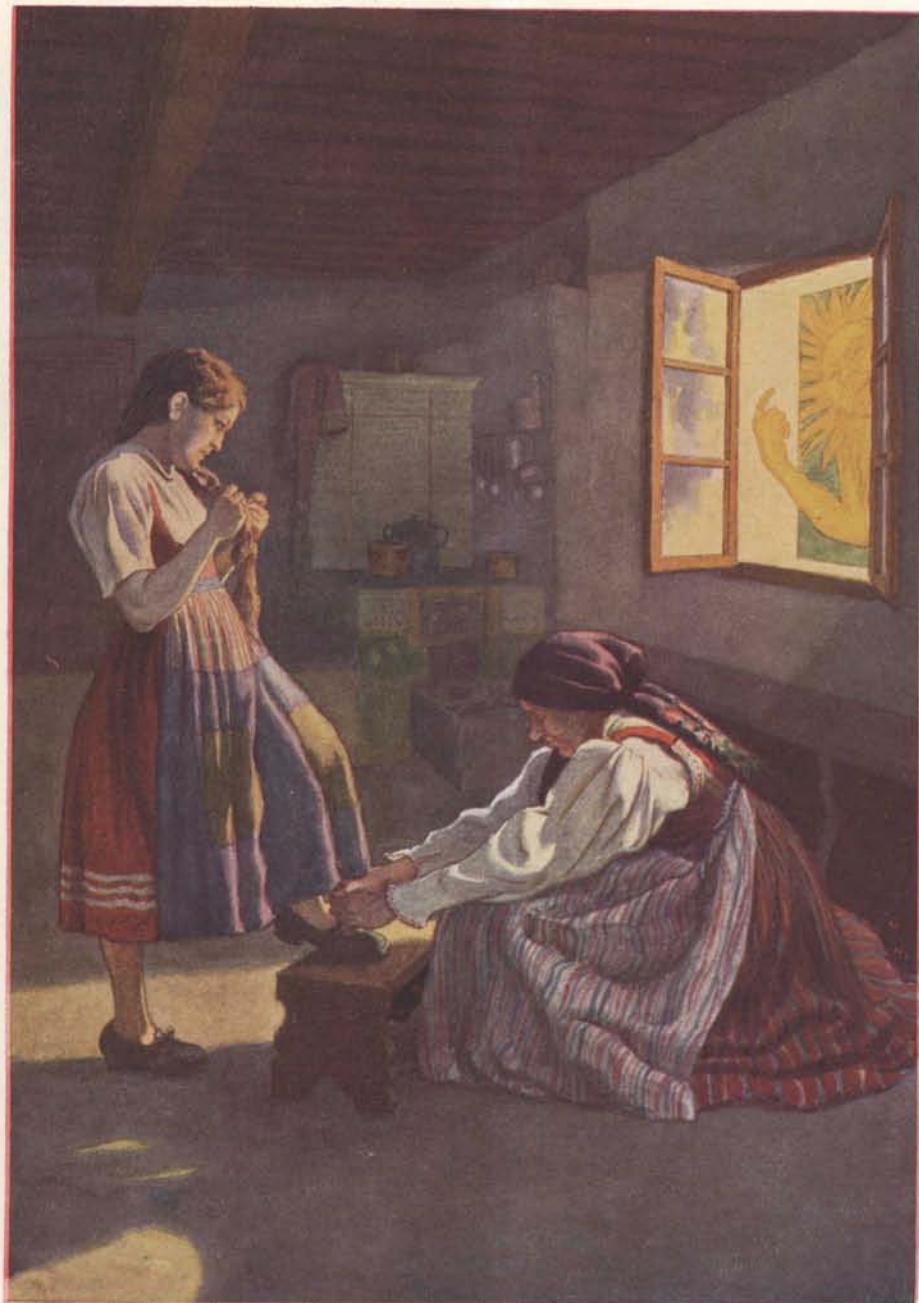
Ale Baruška jako čerstvá růžička procházela se před vokny sem ha tám, větříček ji čechral šatičky, sluníčko na ně svítilo, šecko na ní hořilo jako plamínky, celá pěkná bula, jako měsíček v ouplňku.

»Zač ty šaty?« vyrazila na ni ze zámku rozpálená nevěsta.

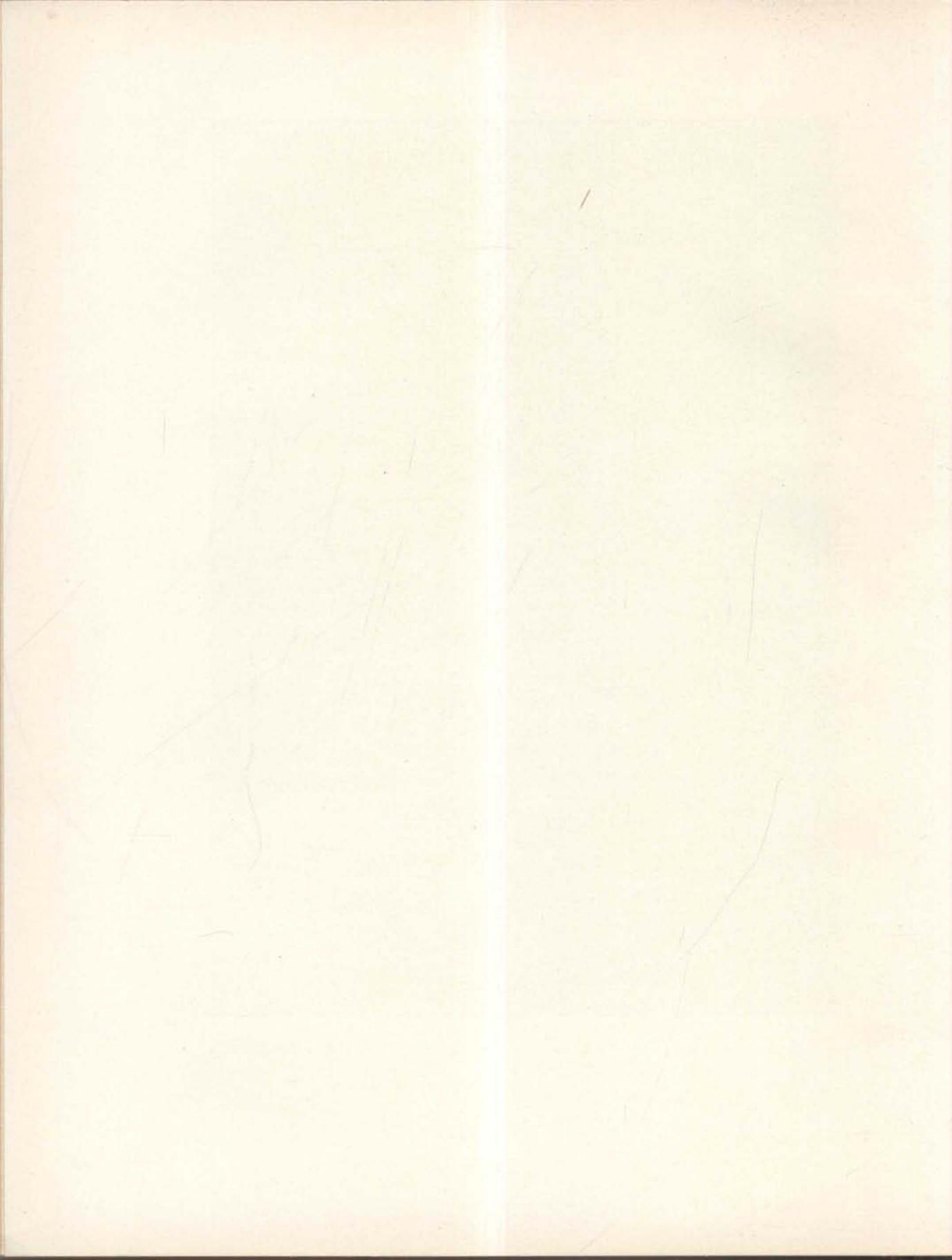
»Za jedno slovíčko se ženichem.«

»Ha třebas za deset'« zavyjskla si královská princezna ha pozvála Barušku, habý zas přišla na večer, haž bude po trachtaci.

Hale modrýmu ptáčku huž bulo tuze divný, proč ho jeho nevěsta každyj den vopíje ptačím vínem. Neříkal žádnýmu nic, hale přivázal si pod zobáček na volátko koženyj pytlíček ha místo do volátka, pouštěl víno do pytlíčku. K večeru stavěl se vo-

Vo modrým ptáčku.

pilým, huleh do lože, dělal jako by spal, hale čekál, co se bude dál dít.

Ha dílo se! Po chvilce se vorevřily dveře, zase vopatrně zaříly, vozvály se lehký kroky, blížily se k loži, ptáček huž chtěl vyskočit, dyž vtom slyšel zanaříkat:

»Probud' se, probud'! Muj ptáčku modráčku!
Muj znejmilejší miláčku!«

»Baruško!« vykřik modryj ptáček, po hlasu jí poznál, ha dyž se na ní podíval, voči moh na ní nechát. Stála tu hu lože v diamantovyjch šatech, měsíček voknem na ní svítil ha pozával si s diamantama. Takovou krásu ani ptáček, co je na sjetě, neviděl.

»Ja pa si se sem dostála? Do pa tě cestu vokázal?« šveholil ptáček, Baruška si mušela sednout k němu na lože ha pozádat celou noc, co ha jak bulo.

»Vidíš, Baruško, my sme si souzený. Já sem tu princeznu nechtíl hani vidět, hale vona chtila mě, ha král mě tůze nutil. ččko se hani krále huž nebojím. Vitr, měsíc ha slunce, to sou mi bratří. Vitr mě nahučil lítat, slunce dyjchat ha měsíc zpívavat. Hned ráno pudem spolu ke králi.«

Venu huž se bryjdilo. Stával pěknyj den. Král sedíl na trůnu ha zrovna snídal, dyž k němu přišel modryj ptáček. Šel k němu sám, Barušku nechál zatím stát za dveřma.

»Cák si tak časně přeješ?« husmil se král na svýho zeta.

»Pane tcháne!« povídá ptáček, »rád bych se tě na něco voptál.«

»Tak se ptej!«

»Ztratil sem zlatyj klíč vod svýho zámku, dostál sem novyj, hale ten je jenom stříbrnyj. ččko sem našel ten zlatyj, tak že mám dva, ha to nedělá dobrotu. Porad' mi, keryj mám zahodit.«

»Ten novyj!« bez velkýho rozmyjšlení rozhodnoul král.

»Tak sem pojď,« vobrátil se ke dveřím modryj ptáček, ha dovnitř vešla Baruška v diamantovyjch šatech.

I starýmu králi zatajil se dech nad takovou krásou.

»To je ten muj staryj ha pravyj klič k mýmu srdci,« vykřík ptáček.

Íčko tepřiva vzešlo králi světlo.

»Pryč z myjch vočí!« rozkřík se ha hnál se s mečem po modráčkovi. Hale v té chvíli skočila k ptáčku Baruška, pošláho do náručí ha voběma rukama přitiskla si ho k srdci. Hale netiskla huž ptáčka, tiskla krásnyho prince s modrým peřím na klobuku, na ramenach visel mu dlouhyj plášť proměňavyj, po straně kord, ha na nohach míl šecky mílový botky, co dal Barušce Vítr ha jeho bratří Měsic ha Slunce.

Než se král z leknutí zpamatoval, huž bul lytiř i s Baruškou Bůh sám ví hde.

Jenom my sme se tu na Dílích eště doveděli, že si za diamantový šaty koupili krásnyj zámek, ha zkázali pro tátu, esli chce, habý k nim šel, že se bude mít do smrti dobře. Ha toceví, že šel.

Na tom zámku visíl zvonec, ha to je pohádky konec. Za pěknýho počasí, lidičky rozmilí, byjvá ten zvonec slyšet haž k nám na Díly.

VO BRYCHTUC POKLADĚ

a starodávna, může tomu byjt huž pár set let, hospodařili na Brychtouc dvoře v Potřekově tuze podivný lidi. Nemůže se vo nich řect ani že buli poctiví, hani že buli zlodijí. Vokrádali jenom bohatý, pro chudáky hale míli srce na pravém místě. Dyž se jednou zmyjlili, ha hukrádli sedláku radlici s plouhu, šel milyj sedlák rovnou k nim ha povídá, co se mu stálo.

»Mlč, neříkej žádnýmu nic,« řek mu Brychta, »di si do nášeho rymíka, tám jich najdes v potrubí devět, vyber si tu nejlepší.«

To ce ví, že páni pásli po zlodijích, ale na Brychty si ani nezpomíli. To jim nenapádlo, že by sedlák se moh plect zlo-

dijom do řemesla. Brychtové teky děláli, jako by nehumíli ani pět počitat, zatim hale buli všema mastma mazaný, ha žádnou dobrou. Vykopáli si tajnou chodbu vod Mirhanzlů v Potřežkově haž do Klenčí k Šimanuc mlyjnu, kerou v noci chodili, hde míli i skryjš ha v ní túlik peněz, že mohli samyjma tolarama zasypát vojáka i s koněm.

Hale nic na sjetě nevostane tajno, ha tak dlouho se chodi s vědrem pro vodu, haž se hucho hutrhne. Jednou zase Brychtové číhali na kupce haž pojedou z Prahy přes hranice k Renšpurku, habý je vobrali. Buď byli zrazený, nebo si to špatně vypočítali, zkrátka kupci na vozích místo zboží vezli skovaný vojáky, ha jak Brychtové na ně vyskočili, skočili i vojáci, Brychty svázali ha vodvedli k právu do města.*)

Íčko pravda bulo zle. Měský právo se dlouho nemazlilo se sedlákama ha vodsoudilo je šecky na šibenci. I myjší dyž de vo krk, hledá škoulu, kerou by se dostála ven. Ha tak si stoup nejstarší Brychta před právo ha povídá: »Esli nám všechnim vrátíte život ha svobodu, tak vám slibuju tři věce. Prvně posázíme ve třech řadách cestu vod Brychtů haž na to místo, de ste nás chytili, třema řadama tolarů. Potom přivedeme městu vodu, habý mohlo topit i horejší příkop, haž s tou práci burem hotovi, ztratíme se, že huž vo nás do nejdelší smrti nehuslyšíte.«

Pání se dlouho radili, haž se usnesli: »Esli tuto šecko provedete, máte mít život i svobodu, esli selžete, nehumřete na šibenci, hale za živa vás hupálíme na hranici.«

Brychtové opravdu držili slovo. Přivedli vojáky i měský právo na jedno místo, vodkud vyvalili celý sudy samyjch krónů, dukátů ha tolarů, posázeli cestu, jak slíbili, ha eště zbulo dost vojákom na propití. Potom je vedli samým lesem haž nahoru pod Čerchov, vokázali jim řeku Bystřici, co teče do

* Do Domažlic.

Babor, ha řekli: »Dyž na tutom místě prokopáte břeh, poběží vám voda sama haž do města, ha můžete si jí tám zavect, kam sami burete chtět.«

Domažlice tenkrát mili jenom vodní pevnost tám, co stojí dnes kostel hu Svatých, tám se jenom mohla nahnát voda do příkopů, hale město samo stálo holý, možná, že hani hradby ha brány nemilo.

Pání kroutili hlavama, nevěřili, zavoláli si proto zkušený lidi, dnes bysme řekli inžinýry, ha ty Brychtové je vedli, lámalí suky na stromech, píchali je do zemí, vokazovali jak ha kury vext vodu, haž jim dali šichní za pravdu, dyž se vočitě vo tom přesvědčili.

»Tak si běžte, kam chcete,« dostáli ičko i páni svýmu slovu, »ale esli něhde jenom ceknete, že sme vás pustili, anebo esli se tu eště něhde vokážete, potom hani Pánbú s nebe vám ne-pomůže.«

Brychtové si to vzeli k srci ha do rána se ztratili, jako by do vody pádli. Na jejich dvůr husadila vobec jinýho hospodáře, hale »hu Brychtů« se tám říká eště dnes. Lesdys, dyž pohùnek pase, vyčlápne kráva kus drnu něhde na mezi, vyvalí se hrnec ha huž se sypou z něho tolary. Ta chodba pod zemí tám teky eště je i vokýnko se našlo, i dveře, co tám vedou. Jednou tám pustili chlapce, habý šel, haž kám dojde. Hale ten se za malou chvíli vrátil ha držíl v ručice krajíc chleba namazenýho medem.

»Do pa tě to dál?« ptáli se ho.

»Bílá paní, co tám sedí na sudu,« povídal chlapeček ha víc neveděl nic.

»Ta chodba muší byjt náramně dlouhá ha hluboká. Strčili sme tám celý bídlo, navázali dvě na sebe, ha nedošmakali sme se konce. To ce ví, že je zavalená, mušilo by se kopát, habý do ní moh velkyj člověk, hale to se žádnyj nevopováží,

protože se říká: »Hdo bude hu Brychtů kopát, bourat ha stávět, každyj muší humřít.«

Já nevím, co je na tom pravdy, ale povídá se, jak přišli jednou k Brychtem do stavení dva chudý vandrovníci, ha prosili sepnutýma rukama, aby jim darovali aspoň jeden tolar z tich, co jim je kráva vyšlápla.

»Ha depa bysme ho vzeli,« lhali sedlák i selka, »ty se hned rozkotálely, hde hdo bul, každyj siňák popád, ha nám nezbulo nic.«

»Dyť jich máte plnou košinku zakopanou pod stolem,« povídá ten jeden vandrovník.

»To jenom tak lidi klábosí,« smál se sedlák, »depa by se tám vzely tolary.«

Vandrovníci vorešli s nepořízenou »hale sedlákovi ta jejich řeč vrtala v hlavě. Přines sekýru, vodtrh prkno pod stolem ha — tu máš, tám opravdu leží brambúrová košinka, hale plná — zemských žab, haž se leknutím votřís, dyž viděl jak se tám valí ty žáby, velký jako rukajce. Popád hned košinku ha hupaluje s ní ven vyhodit ji na hnuj. Cestou spádla mu jedna žába z košinky zrovna na to místo, de stáli ty dva chudý vandrovníci, zazvonilo to, sedlák se podívá, ha von tám leží stříbrnyj tolar, pěknyj bílyj, jako by ho z pecí vytáh. Íčko viděl tepřiva jak chybíl, běžil za vandrovníkama co mil síly, ptál se po nich, hale žádnyj jinyj je neviděl, hani vo nich neslyšel, hani vidu, hani slechu huž po nich nebulo ha teky se vod tich čás hu Brychtů huž nic nenašlo — — —

Víc nevím; prodál sem, jak sem koupil, ha esli se vám to nelibí, tak si najdete někoho, hdo vám poví lepší pohádku, než je tuta.

VO ZLÝ ŽENĚ

E o vám íčko buru povídat, je jistá pravda ha žádná pohádka. Jak tak my zedníci chodíme na práci do sjeta, tak si tám jednou náš člověk namluvil divči, vzel si ji za ženu ha přived si ji na zimu demů. Milý ženě se hu nás nelíbilo ha začla dělat muži co nejhoršího mohla, jenom habý se s ní zase vodstěhoval do sjeta, do

velkýho města někam, de by mohla tancovat ha huživat šech-nich radostí.

Muž, jako šichní, chodil v zimě svážet dříví s pasek na plac, ha dyž na večer přišel demù celyj promrzlyj ha hladovyj, nemíl hani zatopeno, hani huvařeno, koza v chlívku bečila ne-nakrmená, slepice litaly nezavřený, nebulo hani humyto, hani vypráno, žena se mračila, nemluvíla, dyž jí muž něco dost málo řek, hned křičila ha nadávala haž Bůh brání.

Zedník se stydil někomu něco řect, protože každý by mu bul vodpoveděl: »Dobře se tě tak stálo, proč si si nevezel divčí vod nás, každyj hdo vybírá — přebere, mušil si mít sjetačku, tak ičko trp.«

Trpil dost, hale dyž huž to nebulo k vydržení, postěžoval si svýmu sousedu ha kamarádu Martinovi, keryj bul truhlárem ha platil za moudrého člověka. Truhlář poslouchal, jak zedník běduje ha naříká, že huž si neví se ženou co počít, že na ni po dobrém, po zlým, že prosí i hrozí, že to šecko nic není platno, žena že je čím dál tím horší.

Truhlář se zamyslil, zaškrabal se za huchem, šnup si ha potom povídá: »Esli jí povoliš, bureš do smrti nechčasnyj. To je šecko tim, že se tu nenarodila, že tu není vykolíbaná, nevyrostla tu, ičko tě nezbyjvá nic jinčího, než habys jí vykolíbal. Tu máš lať, vem ji míru, já jí hudělám kolíbku ha huvidiš, že to pomůže.«

Muž poslech; v noci, dyž žena spala, naměřil na lať jak je dlouhá ha truhlář podle míry za dva dny hudělal pořádnou kolíbku, zkázel si pro zedníka, habys mu jí pomoh vodnést ha postavili ji hu zedníků zrovna doprostřed sencí.

»Co pa je to za bláznoství, pro koho pa to je?« rozkřikla se žena, kerá huž čuchala ňákou čertovinu.

»Ta kolíbka je pro tebe, dyž nechceš nic dělat ha furt jenom křičíš, tak tě buru kolíbat, habych mil pokoj,« povídá zedník

na šecko huž připravenyj. To ce ví, že do ženy vjela hned zlost, začla nadávat, haž jí pína vod houby lítala, hale truhlář se zedníkem stál s lože velkou porušku, hodili ji na ženu, zabalili ji, místo povijánu zavázali ji vozícím provazem, položili jí do kolibky, zedník kolibal ha truhlář jí zpíval:

»Dídátko malý,
jak si vospalý!
Já kozičky podojil,
kašičku tě huvařil
ha ty eště spíš.«

Tu jí chytil eště věčí ztek, tloukla sebou, kroutila vočma, kousala se do pysků, nadávala jako špaček, haž zase povídá truhlář:

»Ta divčička má asi hlad, dostála chuf na tu kašičku, nic platno, sousede, vař kaši, ja zakolibám sám.«

Kolibal, haž žena ke stropu lítala, muž vzel opravdu pánvici, nalil tam hrnčák mlíka, zasypal krupicí ha dyž bula kaše vařená, sed si ke kolibce ha dával jí po prstu ženě do houby. To se neptejte, co žena vyváděla, pokousala muži šecky prsty, haž se rozněvál, popád zednickou žici ha házel jí kaši do houby jako maltu. Žena křičila, haž bula celá modrá, muž huž jí začel v duchu litovat, hale truhlář nepovolil. »Huž má dost,« řek najednou, »hlad nemá, hale žížeň asi bure mít, dej jí napít.«

Zedník popád žbán ha povídá: »Kaše dusí, mušíš jí zalít,« ha lil jí do houby vodu, hajf chtila nebo nechtila.

Žena se dusila, kašlala, plivala, nadávala ha křičila v jednom kuse, haž se lidi huž zastavovali před stavením, ha ptáli se, co se to tám díje.

Muž huž by bul povobil, stydíl se lidí, huž chtěl rozvázat poviján, ha pustit ženu, dyž truhlář zase se vozvál: »Vidíš, máš pravdu, na to sem nezpomíl, bure asi mokrá, mušíme jí převinout ha dát jí čistý plínky.«

Ha to pomohlo. Žena viděla, že nevyhraje. Přestála křičít, dala se do pláče ha povídá: »Muži, pjekně tě prosím, vodpust mi, že sem tě tak hudlovala. Do smrti tě buru mít ráda, jenom se huž na mě nehněvej ha přestaň kolibat.«

»Tuto je řeč vod ženy, jak se patří ha sluší,« vykřik hned truhlář, sám hned pomoh rozvázat provaz, žena se s nim hudořila, do dne ha do roka mušel předělat kolíbku na menčí, hu zedníků kolíbala máma malýho zedníčka ha míli se s tátou do smrti rádi. Koupili se spolou eště karečku zelí, ha huž je to celý.

VO ZLÝM MUŽI

Jedna žena mila muže vožralu ha karbaníka, ha to je to největší nechčestí, co jenom na sjetě může byjt. Byval napřed hodnyj, pořádnyj ha tichyj jako beránek, zdálo se, dyž si ho brala, že nehumí hani pět počitat. Hale vod tich čás, co začel chodit do Babor na práci, šlo to s nim s kopce. Co v lítě vydělál, v zimě propil ha prohrál, ba eště nestačilo ha naplet dluhů, že huž mu pomálu nepatřil hani šindel na střeše. Žena viděla, jak hospodaří vod pěti k štyrem, dyž to tak dál pude, že přídou vo chalupu, tak na muže po zlým, po dobrým, prosila, nadávala, sepla před nim ruce, na zem klekla, na holých kolenach ho prosila, habý se pamatuval,

hale nic platno nebulo, eště popád hůl ha neřezal jí, haž míla řibet jako fěrtuch modryj.

Žena, dyž huž neveděla co si počít, zaslíbila se. Putovala vo chlebě ha vodě na Svatou Horu, tám šla k zpovědi ha přímání, bula na mši svatý i na kázání, ha ten pampáter jako by jí zrovna do srce viděl, kázel, dyž je někomu nejhůř, habý se modlil ke štrnácti svatyjm pomocníkom ha svatý Voršule, ha jeho modlitba, že jistě bure vyslyšená.

Celá potěšená vrátila se žena z pouti, huž se víc s mužem nevadila, nechála ho byjt, dyž se přitlouk v noci demů vožralyj, hani se ho nevšimla, jenom si klekla ha modlila se nahlas k tím štrnácti pomocníkom. Muž si z ní dělál blázny, posmíval se jí po hospodach, haž jí šecky ženy po celý vsi tuze litovaly ha řekli si, že to tak díl nenechají.

Dyž zase jednou vod božího rána sedil v hospodě, pjil ha karbanil, dyž huž doma nemila žena co do houby dát, sešly se na večer žencký hu přednosti, voblikly se do bílyjch košil, přes hlavu si vzely poclamky*), každá si vytáhla ze štosu kořen, jak je míly připravený na koše, košinky ha vopálky ha čekály.

Vo půlnoci přiběh přednosta, že ten vožralec huž se tríská k domovu. Žencký pěkně po tichu vyšly, vobstoupily si stažení, vidí vokýnkem, jak žena pádla na kolena, zvihla ruce do vyjšky hlasitě volá vo pomoc ty svatý pomocníky, ha muž jak se smíje, skáče vokolo ni ha dělá si z ní blázny.

Tuto vidět, žencký se díl nehudržily ha vrazily dovnitř. »Mlč ha neplač,« spustila přednostová hněd ve dveřích, »tvá modlitba je vyslyšená, my sme ty svatý pomocníci, ha dem těm pomozt.« Za ní se hrnouly vostatní, plná sence jich bula ha volály — to ce ví, že zjinačeným hlasem: »Pámbù huž se na to díl nemůže divat,« — »tuto, co se hu vás díje, to je proti Pánu Bohu,« — »to není s dobrým, to je horší než peklo.« Může-

* Prostěradla.

me si pomyslit, že se vopilyj lek, zblíd jako křída ha třís se leknutím jako vosyka, kor dyž se najednou vobrátí ten jeren duch na něho, vykříkne: »Lumpe jeren s lumpem« ha — víz, víz, — přetáhne ho kořenem. »Vožralo,« vykřík druhýj ha zase: lup, lup! sadil mu dvě přes řibet. »Karbaníku!« přiskočil třetí ha — flink, flink! — sek ho přes stehna, haž to vízdlo, ha ičko huž padaly nepočítaný. Muž, panáčku, vystřízlivil, skákal, točil se po senci jako vlček, uhyjbal se, bránil, hale šecko marný, rány se sypaly jako kroupy ha jedna masnější než druhá.

»Pomoc! Pomoc!« vykřík najednou muž, dyž huž bylo nejhůř, pád vedle svý ženy na kolena, sep ruce ha volál: »má zlatá ženo, přimluv se za mě, nenech mě humlátit. Voroduj za mě, smiluj se nadě mnou.«

»Bureš pít?« stoup si jeren ten pomocník před něho.

»Neburu, do smrti ne!« křičíl muž ha skovával se za ženu.

»Bureš hrát karty?«

»Teky neburu.«

»Bureš mít rád ženu?«

»Buru, buru, haž do hrobu tmavýho.«

»Tak zvíhni ruku, ha přisahej na Pámbůčka!«

Muž vobrátil se ke stěně, položil tři prsty na kříž ha vykřik, co mil sily: »přisahám.«

»Tak je dobře, esli tu přisahu nedodržíš, ruka tě hupadne ha my tě eště jináč vytrestáme,« řek ten poslední pomocník ha ztratil se ve dveřích.

Vod tich čás stál se z vožralce nejpořádnější člověk v celý vsi, mil ženu rád, za pár let poplatil dluhy ha po celý život nepřestál se se ženou modlit ke štrnácti svatyjm pomocníkom ha ke svatý Voršule.

VO KREJČÍŘI HA ŠEVCI

řed dávnými ha dávnými časy žili tu dva bratři, Kuba s Martinem. Kuba vyhučil se krejčířem ha Martina dal tátá na ševcovinu. Voba se vyhučili v městě ha dyž se vrátili demů, řemeslo jim nešlo, protože hu nás, co hdo na sebe potřebuje, hušíje si každyj sám, v lítě chodíme bosi ha v zimě v dřevákach. Haby tera hladem nehumřili, chodili do lesa na dříví. To ce ví, že jim taková práce nechutnala, buli zvykli vohánět se jehlou ha šídlem ha ne sekýrou ha pilou, mili voba tuze fajnový ručičky, práce v lese je brzy vomrzila ha řekli si: »Tuto pro nás není. Rači pudem do svjeta podívat se, esli tám něhde na nás nečeká chčestí.« —

Ha opravdu. Jak se vorevřilo jaro, sebrali se spolu ha šli.

Chodili dlouho, přišli daleko, boty huž roztrhali, nohy je bořily ha práci ne ha ne najít.

Krejčíře to dopalovalo ha chtíl se mermomoci vrátit. Hale Martin — švec — ho zdržoval, co prýj doma? Esli se mu styjská po tom dření v lese? Hanebo po brambůrach ha z vody polívce? Krejčíř Kuba neveděl, co dělat, řek, že si to tera do rána eště rozmyslí, pomodlil se, leh si pod strom ha spal, jako dyž ho do vody hodí. Hale v noci zdál se mu podivnyj sen. Viděl jako rukajci velkou žábu, kerá přilízla haž k němu samýmu ha řekla: »Kube, dyž si chodil tak dlouho, chod' eště, chcestí na tebe huž nedaleko čeká.« To se mu zdálo na vlas stejně po tři noce ha dycky to vypravoval bratu Martinovi. Ten, dyž to po třetí slyšel, dostál zlost, že se jemu nic takovýho nezdá, záviděl to Kubovi, ha huminoul si, že bratra vo to chcestí připraví, ha sám — dij se co dij — že se ho zmocní.

Ha jistě. Toho dne na samyj večer přišli do náramnýho lesa, nemohli se z něho nikerak vymotát ha mušili tám noclehovat; dyž Kuba husnoul, vytáh Martin knejp ha vypích bratru ve spaní vobě voči. Krejčíř bolestí vykřík ha vomdlil jako špalek. Tu švec ho slík, voblik na sebe čerstva jeho šaty, dal mu svý, chvilku se eště díval, esli bratr nedýchá, ha dyž se nehyjbal, vzel nohy na ramena ha hutíkal z lesa pryč, kam ho voči vedly ha nohy nesly.

Dyž k ránu padala rosa ha ptácí začli zpívat, milyj Kuba v lese vožív, procít ha hned bolesti počal naříkat ha litostivým hlasem volát: »Martine! Martínsku! Vozvi se, de si? Pof mi pomozt! Dyť já mám vobě voči vypíchaný.« Hale Martin se nevozyjval ha tu si krejčíř myslil nic jináč, než že v noci lupičí Martina zabili ha jemu na chcestí jenom vypíchali voči. Že by takuvou věc moh hudělat vlastní bratr bratru, to mu hani na mysel nepřišlo.

Íčko necháme ševce Martina byjt, ha pureme za krejčířem Kubou. Ten tera se zvih se zemí, ha jak tak bul zohavenyj, sám ha

sám, bez vočí, jenom s hůlkou v ruce potácel se lesem tak dlouho, haž se z něho chčasně vymotál ven. Neveděl, je den? je noc? Má před sebou pole, nebo louky, nebo lesy? Hani živýho človíčka nepotkál, sichní před nim hutíkali jako před strašidlem, ha dyž huž nemoh dál, sed si na zem, habý si drobet vodpočnoul. Chvilku malou sedí ha vtom slyší tlouct hodiny. Napočítal jich zrovna dvanáct. Hodiny vodtloukly, polodne nezvonili, tak ičko veděl, že je půlnoc ha blízko že muší ležit řáký velký město s věží ha hodinama.

Hani to eště jak se patří nedomyslil, začlo mu najednou něco nad hlavou šustít ha šumít ha huž teky slyší strachlivyj hlas: »Hdo ví nový, hajť nám poví.«

Nenapádlo mu, že sedí zrovna pod šibencí, ha že tu drží dnes velkyj sněm sichní, co na tý šibenci buli vod počátku po- pravený ha že vyslyjchají ty, co buli vověšený v posledním roce.

»Tak tera povím, co vím,« vozvál se jinyj hlas, »tři kroky vprávo vod šibencí leží kámen, pod nim skáče živý pramen, hdo je slepyj ha v ňom humyje si voči, huzdravenyj vod pra- menu skočí.«

Potom promluvil zase jinyj:

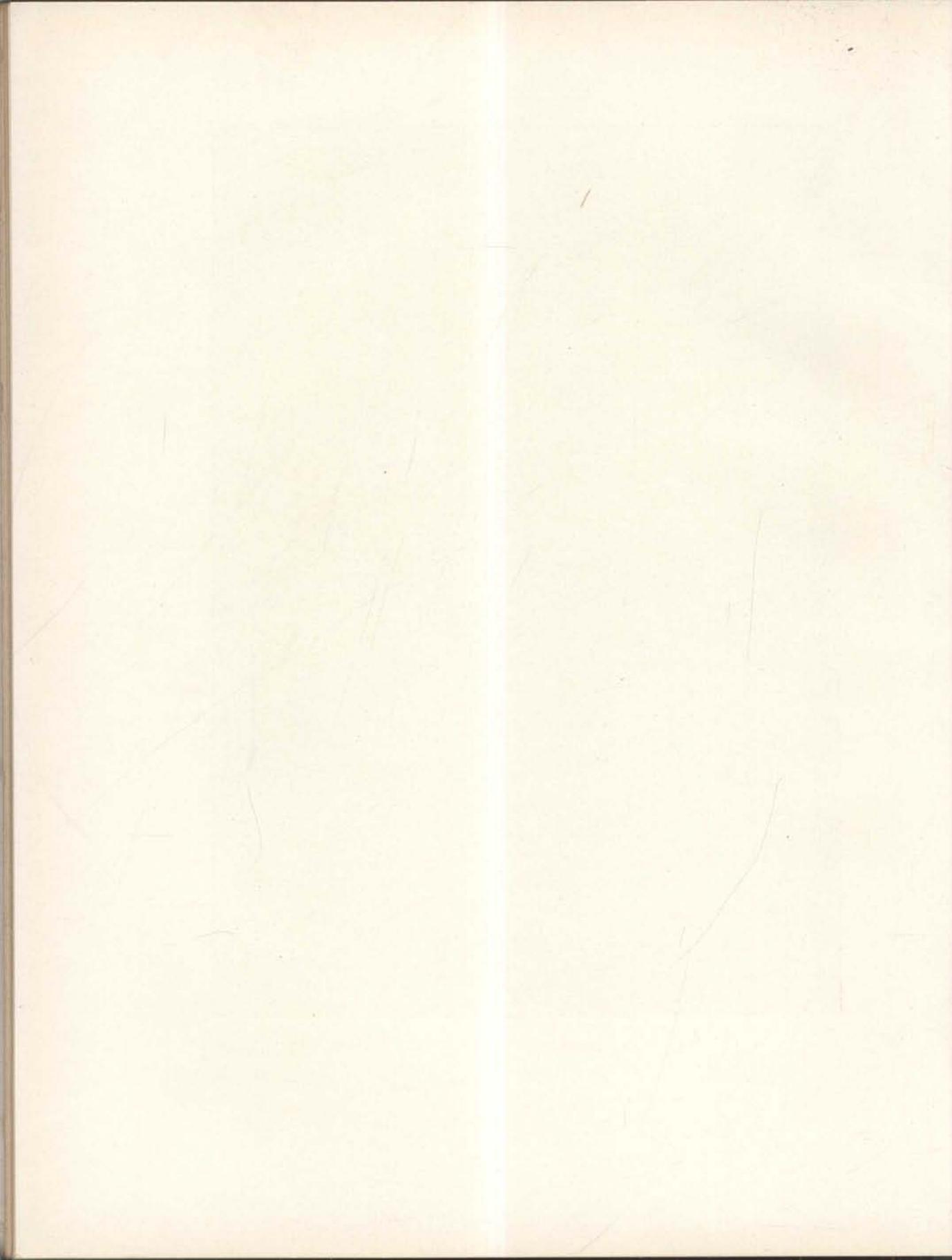
»Smutnyj sedí pan král na trůně,
čeká, esli se mu cera vystúně.
Ke přímání v kostele dyž klekla,
tuze něčeho se lekla:
vypadlo jí z houby svatý Tělo boží.
Vod tich čás ta princezna je v loži;
znova teprv vožije,
haž se najde ta ztracená hostýje.«

Ha hned, jak to dořek, vozvál se třetí hlas:

»Ta hostýje pod stupínek spádla,
sedí na ní velká stará žába.«

Vo krejčíři ha ševci.

Chvíli bulo ticho jako v hrobě. Dyž žádnyj nic neříkal, vozvál se zase ten nejprvnijší hlas:

»Za rok ha den se sejdem zas.«

Zašustilo to, zašumilo, na věži hudeřila jedna hodina, křečíři běží mráz po řibetě, hale veděl dost. Zvíh se se zemí, pomálu našmakal šibenci, našel za chvíli i kámen, slyšel huž pod ním hrčít pramen, vymyjl si v ňom vobě voči ha hned se zaradoval. Viděl, že mu nad hlavou na nebi svítí vězdičky ha dole pod šibencí že leží velký město.

Čásně ráno huž stál v tom městě před královským zámkem ha tlouk na bránu: »Vorevřete! Hned mi vorevřete!«

»Cák tu chceš?« vykouk z vokýnka rozespalyj vrátnyj.

»Huzdravit princeznu!« vykřik směle Kuba.

»Ha ty chudáčku milyj,« husmál se vrátnyj ha dívá se na votrhanýho, polounahýho vandrovníka, »esli je tě život milyj, tak jen di dál.«

»Já huzdravím princeznu,« stál na svém Kuba. Íčko se vrátnyj rozněvál ha rozkřík:

»To huž tu buli jinčí chlapíci, dochtoři, lytíři, princové ha nedokázali to.«

»Mlč ha vorevři!« rozkřík se i Kuba.

»Král eště spí, ha ty tu bureš hulákat? Marš vod zámku ha hned,« dopálil se vrátnyj.

To ce ví, že vrátnyj křičíl, Kuba křičíl, ha voba v té rázi si nevšimli, že nahoře nad nima se vorevřílo vokno ha král že poslouchá.

»Tak ho sem pust,« povídá najednou král, »hale to tě povídám, esli mou ceru nehuzdravíš, tak se zahoupáš támdle na tom kopci na šibenci.«

»Žádná starost, jen mě tám puste,« kurážně i králi povídá Kuba, ha jak povolily dviřka, hned se hrnoul dovnitř.

Tám ho napřed voblikli do pěknyjch šatů, takže krejčíř hned vyhlížel jako pán. Hani si nevšim v tom kvaltu, že šaty, co slík, nebuly jeho. Potom tepřiva ho zavedli ke králi ha ten mu vopakoval: »Hdo huzdraví princeznu, ten si ji smí vzít za ženu ha stát se po mně králem. Dyž se mu to hale nepovede, smím ho dát pověsit na šibenci.«

»Dobrá. Přijímám,« poklonil se Kuba, »tak esli pa tu teky máte řákýho kněze? Zavolejte mi ho.«

Přišel sám biskup, hale hani toho se Kuba nelek. »Purem spolou do kapli, de bula princezna naposled hu přimání«, po- vídá krejčíř ha biskup ho tám poslušně vodved. Jak tám při- šli, Kuba zvíh hu voltáře stupínek, ha vidí pod nim sedít žábu zrovna takovou, jaká se mu ve snu zjevila. Než jí moh chytit, ztratila se, ha ležila tám na zlatým talířku jenom čistá ha ne- poškvrněná bílá hostýje.

»Zvihněte jí,« poroučí Kuba biskupovi, »vodnesem jí stu- navý princezně haž na lože.« Biskup poslouchal Kubu jako hodiny, vopatrн zvíh talířek ha nes tu svátost do zámku, hale krejčíř v patach za nim ha vykřík hned ve dveřích, co míl síly:

»Princezno, hej! Stávej v loži!
Neseme tě Tělo boží.«

Princezna se probudila, zvíhla hlavu, hned se pěkně husmila, posadila se, šla k svatýmu přimání ha vod tý chvíli zas bula jako dřív čilá jako rybička.

Tuto vidět král, hned prohlásil: »Co sem řek, to sem řek. Hajť si, do si, íčko budeš mým zetěm ha jednou po mý smrti králem.«

Teky princezna popádla hned Kubu za ruku, ha že muší byjf její, že vod něho nehupustí.

Voradby míli brzy. Král pozvál hde koho, vystrojil náram- nou trachtaci, celý město se radovalo, muziky hrály, zvony zvo-

nily, lidi zpívali ha vyjskali, ha ženich s nevěstou projížděli se v kočáře po městě, habý je každyj viděl.

Íčko se zase podíváme, co dělá Martin, habysme na něho nezapomíli.

Ten, dyž tak neřádnou věc na vlastním bratru proved, hutíkal z lesa, jako dyž mu paty zapálí. Příběh zrovna do toho města, de ta stunavá princezna ležila, ha našel si tám po dlouhém hledání práci hu jednoho přistípkáře.

Jednou sedí na stoličce za verpánkem ha spravujeňakyj staryj křamp; vtom vidí, jak se vokolo vokna hrne náramná síla lidu, slyší muziku ha zpěv, praští křampem vo zem, vyběhne ven, vidí královskyj kočár, v něm sedít prince s princeznou, dívá se, dívá, ha najednou, dyž přijeli blíž vykříkne nahlas:

»I hromší, dyť je to náš Kuba,« hale hned se lek ha pomyslil si potíchu: de pa se tu jenom bere? Dyť sem mu přece vobě voči vypích ha nechál ho ležít mrtvýho v lese?«

Kuba v kočáru mezi tisíci hlasy hned poznál hlas svého bratra Martina. Poroučel zastavit, stoup si v kočáru ha zavolál:

»Martine? De pa si? Potřem!«

Martin — to ce ví — nedál se dvakrát pobízet. Tak jak sedíl za verpánkem, příběh ke Kubovi, keryj radosti plakal, že se s bratrem zase shledal, vokázal ho hned princezně, králi i šechním hostom, vyptával se Martina, jak se mu vedlo ha ten lhál, jako dyž tiskne. Povídral, jak ho lupiči stloukli ha vodvlikli, jak jim hutek, jak Kubu šudýž hledal, ptál se po něm, co se pro něho naplakal ha chudák Kuba všemu věřil jako pravdě pravdoucí. Vzel si Martina do zámku ha hudělál ho tám hned jenerálem, bral si ho ke stolu, vo všom se s nim radil, nu zkrátka, jednal s ním jako s bratrem. Hale Martin bul falešnyj bratr, celyj nesvuj záviděl Kubovi, že ho přece jenom potkálo věčí chčestí, nemíl pokoj ha nepřestál dynovat, haž mu dobrák Kuba šecko pověděl, co ha jak se stálo, že se mu

povedlo huzdraviti princeznu, jak sedíl pod šibencí ha co šecko si ty vověšenci povídali.

»Tám já teký se muším dostát,« huminoul si hned švec, eště jednou se vyptál, dy to bulo, ha sedíl potom trpělivě v královském zámku, haž se to ročilo. Dyž ten den nadešel, voblik si svý starý šaty, co míl Kuba na pomátku skovaný, vytratil se navečer ze zámku a hajdy pod šibenci. Tám si sed na káha čekál, co se bude dít.

Nu, ha dílo se!

Sotva vodtloukla půlnoc, se všech strán přiletili vověšenci ha ten nejstarší spustil přísně:

»Než začneme sněm ha vy noví burete povídat, prohlídněte dobré šecko, esli sme tu sami. Loni nás tu jeren vyslech, možná, že poslouchá letos zas.«

Tří vověšencí skočili hned delů ha huž držili ševce v klepetech ha voláli: »Je tu zas! Huž ho máme!«

Druhyj den ráno strh se křik po celém městě: »Na šibenci visí ňakyj člověk, je celyj nahyj ha má vypíchaný voči.«

Krejčíři Kubovi — íčko královskyjmu princi — to nedálo, sed si na koně ha jel se teky podívat.

Na první kouknutí poznál, hdo to je ha íčko tepřiv pochopil, co se s ním tenkrát v lese dílo ha hdo mu voči vypíchal.

Nic nelitoval bratra, hale rozjel se k nám pro tátu ha mámu, poveděl jim šecko vo Martinovi, přivez si je voba na královskyj zámek ha tám šichní pohromadě chčasně ha spokojeně žili, žili, ha esli se jim neztrhaly žily, tak sou tám eště dnes živi.

VO JEDNÝ DIVNÝ ZEMI

a staryjch časů, za mladyjch let, dyž se voda prášila ha písek tek, dyž eště žáby šporny nosily ha babylounská věž chodila v košili, dyž hu nás na šecky neplechy ha štrajty mívali jenom lajci ha dřevěný policajty, dyž za lesem nestála hani stará, hani nová Pašešnice, ha dyž eště tutary nejezdily žádný železnice, tenkrát tu lítali tak velký brabci, že dyž chtíl něhdo někam ject, sed si na brabce ha ten ho tám vodnes.

Já sem si teky na jednoho sed ha ten se mnou vodletil rovnou do zemi, kerá se menuje Džandžendžyndžondžonyja. Dvž burete hodný, tak vám ičko povím povídka, kerou sem v té divný zemi slyšel.

Tak jednou vám žila v Klenčí jedna líná ha nepořádná divče, šecko jí říkali líná Manka. Ta nechtěla nic dělat, hani vařit, hani prát, hani chodit do lesa

na dříví, hani mlátit, hani na poli pomahat, jenom se jí líbilo celyj den se povalovat, koukat Pánu Bohu do voken, fintit se ha při tom dobře jist ha pjít. To ce ví, tuto hu nás nejde. Bez práce jaktěživy nejsou koláče. Dokajd žili táta s mámou, eště to s Mankou hušlo. Hale dyž si voba Pámbů vzel, potom bulo zle. Manka zdědila pravda po tátovi pěknou chalupu, hale s tou bula brzy hotova. Projidla ji ha propjila, pěkně se strojila běhalo k muzikam, hale žádnyj chlapec v celém Klenčí si nechtil vzít takovýho línýho cumplocha za ženu, ha tak Manka konec konců neveděla kury kam.

Sedla si jednou na zásep ha přemyjšlela, jak to zavonačit, haby nemušila nic dělat ha přece se míla dobré. Přemyjšlela, rozmyjšlela, haž z toho husnula tvrdě jako špalek. Jak tak spí, vidí — de se vzel, tu se vzel — že de vokolo takovyj staryj dřeček, zastavil se zrovna před ní ha pustil se s ní do řeči.

»Cák ste takuvá zamýšlená? Trápi vás něco?« pjekně se jí voptál.

Manka mu hněd vorevřila srdce dokořán, jak huž projídla celou chalupu i s poličkem ha že ícko neví, jak to bure dál. Dřeček jí trpělivě vyslech, pokyjval si šedivou hlavou ha poztom jí povídá:

»Milá zlatá, tu vám pšence nepokjete, vy mušíte vocud pryč někam mezi lidi, hde mají ruce vobrácený vod dila tak jako vy.«

»Ha sou eště něhde na sjetě takový lidi?« hněd se chtivě voptala Manka.

»To ce ví, že sou ha dost je jich. Sichní žijou v zemi Džandžendžindžondžunyja, tám žádnyj nic nedělá, ha hdo je nejlišnější, ten se tám stane králem nebo královnou.«

»De pa je ta zem?« vyskočila hněd Manka ha huž si v duchu dělala zuby, že nepovolí, dokajd' se tám nestane tou královnou.

»Ta je haž za devíti lesama, za devíti horama ha za devíti dolama, de slunce zapadá ha de lišky dávají dobrou noc,« vod-

poveděl dřeček ha ztratil se, jako by se do zemí propád.

»Tuto je vnuknutí boží, to není jenom tak, to muším po-
slechnout hned,« řekla si líná Manka ha za poslední peníze
napekla si ranec křehkyjch mětanek na řibet, do ruky vzela
hůl, do kabzy kudličku, se žádným se hani nerozlou-
čila ha pustila se rovnou k slunce západu. Přelízla Šima-
nuc kopec, vyškrabala se na Sádek, pustila se přes Haltrav
na Výšovku, dostála se do Němec na Hýrštajn, počítala lesy,
hory, doly, smutně huž koukala, mětanky míla sněděný, nohy
jí sotva nesly, haž devátyj den překročí devátou horu ha hned
spatří rovinu jako stůl, na ní město velký jako Praha, šudýž
hu cest válí se v trávě lidi, spí, protahujou se, zívají, rozba-
lujou papíry, vytahujou si kusy masa, buchty, čekuládu, tak
že se Manka zaradovala, celá vokrála ha řekla: »Hromši, to
huž sem jistě v té zázračný zemi, hde se lidi nestarají, hale
pro jistotu se zeptám.«

»Lidičky,« zastavila se hned hu prvního člověka, kerýho
potkála, »de pa to sem?« Hale ten se hani nehnoul, sedil dál
jako špunt, krájel si šunku, jíd haž se mu huši hyjbaly ha
jenom zvih nohu ha nohou jí vokázal na sloup, keryj bul
pěkně bile, červeně ha modře vomalovanyj. Manka zvíhne
voči ha čte na sloupku nápis: »Republika Džandžendžindžon-
džunyja.«

»Trefal!« zavyjskla si Manka, »huž sem tu,« ha hned za tim
sloupem si sedla, habý si vodpočla ha drobet se vokoukala,
než se pustí dál. Nejvíc ji trápila žížeň ha tak se dívá, hde
by se mohla napít. Jak se tak rozhlíží, zaslechne něco hrčit
ha huž vidí stujánek jako v Caparticích ha na ňom kolem do
kola visí samý porculánový hrnečky.

»Tám se napřed napíju,« šourá se k stujánku Manka, bere
hrneček do ruky, dívá se, čichá, svým vočím nechce věřit,
vono ze stujánku teče samý kafe, ha jaký kafe! Podívá se lepší

ha vokolo stujánku neváli se kamení jako hu nás, hale leží tu samý šišky, rohlíky, calatky, buchtičky, máslový mětanky, kusy svítku, co hdo chtíl.

»Tuto si nechám líbit,« zasmila se Manka ha hned se pustila s chutí do jídla. Posilnila se, hutřila si houbu, vodpočala si ha polibovala: »Dobře sem se nasnídala. Číko se podívám dálejš, co ha jak tu chodí.«

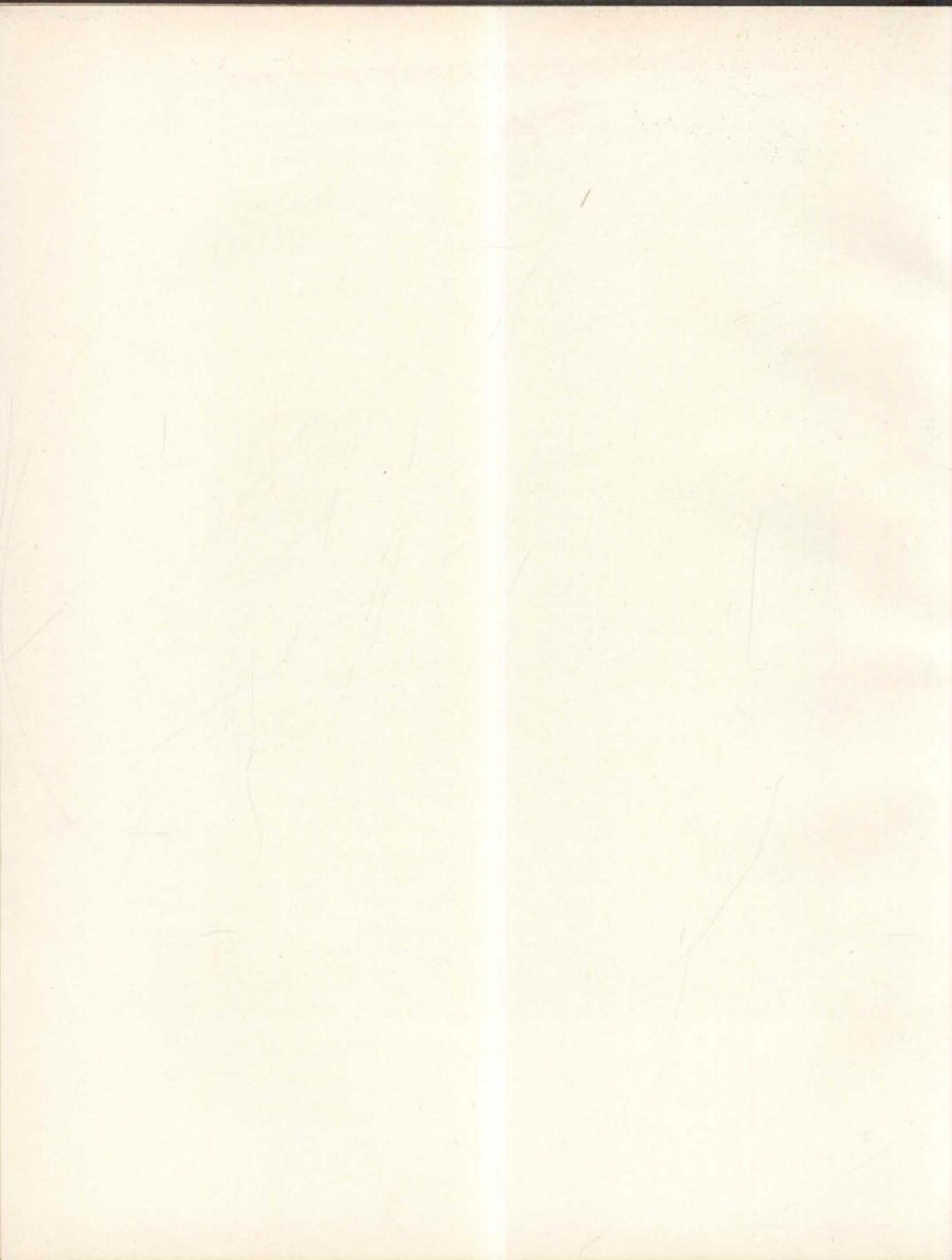
Zvíhla se ha pomálu jako kachna kolíbala se na prohlídku. Šudýž vidí pěkný chalupy, před nima eště pěknejší zahradky, v nich místo hlavatice ha řipových semán takový divný stromy, jaký jaktěziva neviděla, hradbičky vokolo hani z latěk, hani ze samosliček, hale za samyjch ítrnic ha jelit ha klobasů ha bírtlů, místo sloupků stály tu bůrty jako noha tlustý, ha ptáci v tich zahradkách pjekně zpívali ha voláli: »Manko! Manko! Poř sem! Poř sem! Nebuj se! Hutrhni si ha jez! Tu máš sváčinu, hnedle bure devět hodin, nasvač se!«

To ce ví, že se Manka dvakrát pobízet nenechála. Zpomínila si, jak v Klenčí nesmila si na cizím hani padáñku zvíhnout, hani řambuch hutrhnot, hned se vadili ha hrozili, hale tu si vybrala ítrnici jako ruku dlouhou, vodtrhla jí vod plotu ha — tu máš — v té chvíli vyrostla v hradbě ítrnice nová ha eště delší. Manka mohla na tom divu voči nechát, ičko teprv veděla, proč se tu vo nic nebojí ha pustila se do jídla jako bez dna. Ítrnice jí vod jakživa chutnaly, kor takový mastný ha kořeněný, jenom dyby teky bulo čím je zapít!

Sotva si to pomyslila, huž vidí vedle hradby pumpu. Veme za páku, drobet zahybá ha vono se valí trubkou ven víno červený jako krev. Nastavila čerstva houbu ha pjila, haž jí voči z důlků lízly. Napjila se, haž nemohla na nohach stát, cely sjet se s ní točil, svalila se pod strom na drneček ha husnoula tvrdě jako dřevo.

Vo jednej divnej zemi.

Sama neveděla, jak dlouho spala, haž jí probudilo náký zvonění.

»Cák to zvoní, lidičky?« voptála se, celá eště rozespalá.

»Cák by to zvonili, polodne přece!« smáli se šichní vokolo ní ha hledili si voběda.

»Pro pána krále, já sem ležila haž do polodne,« podivila se Manka, »ha věrte, lidičky, že huž bych zas jidla, tak mi tu hu vás bere.«

»Tak jez ha dej huž pokoj jednou,« vokřikovali jí ze všech strán, »dyť máš jidlo hu samý houby.«

Manka se vohlídne ha v tom — bump! — spádne se stromu zrovna před ní ha kotálí se v trávě knedlík ha jakyj knedlík! Ne snad brambúrovyj hanebo z ječný mouky, hale pěknyj bílyj, pšeničnyj, haž se na něn srce smílo! Ha takovyjch knedlíků jí visí nad hlavou, haž se na stromě kotvě lámou. Manka pozdívá se na zem ha na zemi hu stromu s každý strany rymíček, jeden plnyj mácedla ha druhý plnyj masnýho zeli s cibulí.

»Jenom vepřová pečeně tu eště schází, habý bula celá svarba,« vykřikne radostí Manka ha huž slyší volát: »hukroj si kus, de chceš si hukroj,« před ní stojí celyj vepřík pěkně do červena pečenyj, i bidličku ha nůž míl zapíchnutý v řibetě.

»Nu, lidičky, vy ste tu jako v ráji,« chválila Manka ha pustila se do jidla, haž jí masnota tekla po bradě delù.

Po tak dobrým vobědě byjvá žížeň. Ha teky Manka, sotva si hutřila fěrtuchem houbu, chtila se napít.

»Takle pivo dyby ičko bulo, to bych si dala!« vobrátila se celá blažená k sousedu.

»Cák je nevidiš? Vodkajpa si, že si taková hloupá,« rozkřík se na ní soused, haž Manka sebou cukla leknutím ha vtom spatřila kousek dál pěknou kamennou kašnu ha na ní kolem dokola poklopený pěkný, skleněný holby s cínovýjma víčkama. Šmákne po jedný, nabere ha — hleč! — vono to takový pěkný

pivo s hustou pinou haž se na ně srce smilo. Napila se podle chuti, cítila, jak po tak dobrým vobědě leze na ní dřímota, natáhla se jak bula dlouhá, ruce si založila pod hlavu, polibovala si: »to je řáký živobití,« ha za chvílku huž chrápala, jako dyž pilou řeže.

Sám Pámbù ví, jak dlouho by bula spala, dyby jí nebul probudil takovyj líbeznyj zpěv, jakyj eště jaktěživa neslyšela. Posadí se, vohliží na šecky strany, hale zpěváka nebulo k spaření, dyby si hlavu hukroutila ha voči jak chtila protírala. Zv jedavá bula dost ha tak si vzela tu kuráž ha znova se voptála:

»Prosím vás, lidičky dobrý, povězte mi, hdo vám to tu tak pjekně zpívá?«

»Náš zlatyj fták,« vodpovídali jí dost ochotně se všech strán.

»Ha depa sedí ten fták?«

»Támdle na skleněný hoře.«

Manka se tám podívá ha div nevoslepne. Vidí vopravdu zlatyho ftáka se zlatyjma křídlama, zlatyjm peřím ha zlatyjm vocasem, jak se svítí jako sluničko, tluče křídlama vo skleněnou horu haž to zvoní jako stříbrný struny ha peří jak z něho lítá jako paprsky na šecky strany.

»Dybych haspoň jedno takový peřičko mila, to by mi asi slušilo,« zachtilo se hned Mance ha huž vyzvídala, kury asi by se mohla k tomu ftáku dostát, habý ho viděla ha slyšela hodně zblízka. Že mu chtila hukráct peří, s tím se — pravda — nepochlubila.

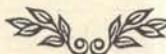
»To mušíš jít hned, než slunce zapadne ha fták se sková,« radili jí ty, co se jich ptála. Hale šichní druzí se vadili: »Že tě houba nebolí! Dej huž nám pokoj s tím věčným ptaním! Poslouchej, hanebo spi, hale mlč!«

Manka se tera vodmlčila, hale ten fták jí dělal hlavu. Zpěváčka bula vod jakživa, parádnice teky, vyspalá ha vodpoč-

nutá bula, tak haby nezmeškála, pustila se hned rovnou ke skleněný hoře dál k západu.

Chčasně ha eště včas tám přišla, slyšela ftáka, jak tám pěkně zpívá, haž se celá hora rozlíná, vidí jak vohnivá zář šlehá ze zlatýho peří na šecky strany, haž ji voči přecházejí, naplivne si čerstva na ruce ha huž se škrabe jako po střeše nahoru na skleněný kopec. Nohy jí pravda hujižděly jako po ledu, ruce jí klouzaly jako po másle, čeho chytit se nebulo, mušila se víc plazit po kolenach ha po bříše, než rovně jit, čím dál, tím bul vrch svažitější, hale přece to šlo. Vyškrabala se jako kočka chčasně haž k vrcholíku, huž vidí míhat se peří, jedno dlouhý mihlo se před ní, »to mu vyškubnu,« myslí si Manka, natáhne po ňom vobě ruce, vtom pod ní hujedou nohy, Manka ne ha ne se hudržít, chytá se zubama a nehtama, hale jak se jednou rozjela, šecko marný, letila delù jako po myjidle, křičila strachy, najednou — bác — dopádla na zem, ta se pod ní protrhla jako pabučina, Manka ne ha ne se zastavit, letí dál, huž vidí Klenčí, huž vidí svou roztrhanou chalupu ha huž teky sedí před ní na záspí. —

Vohliží se celá hudivená, protírá si voči, hale je to opravdu Klenčí, na kostelní věži zvoní zrovna klekání zvonec ha to je naší pohádky konec. Jenom to vám eště muším řec, že Manka opravdu celyj život nic nedělala, chodila žebrotou, hledala tu zaslíbenou zem haž jí na konec v pastušce sežraly vši, jak si zasloužila.

VO TOM PROČ NEDVĚD S LIŠKOU NEKAMERÁDÍ

T

I.

Enkrát, co vo tom povídám, eště nedvěd s liškou spolou kamerádili, kmotrovali si ha chodili k sobě na hyjty. Nedvěd vostával v boudě na Prantíčkách ha liška míla brloh ve škalách na pasece.

Liška bula vod jakživa všema mastma mazaná ha míla se proto dobře. Chodila na slepice na Díly, sem tám přinesla si párek holoubat vod mlnáře na Stroužku, nebo i hus z Mlyjnečku. Hale chudák nedvěd tříl čím dál, tím věčí bídu, tuze po něm pásli, bál se huž pomalu vystrčit hlavu z lesa, ha to ceví, že mu pečený ptáci teky sami do houby nelítali.

Jednou po ránu sedil celyj smutnyj na parezu ha vyříval se na sluníčku. Túze špatně se vyspal, míl hlad haž mu v bříše kručílo, jako by mu tám jezdily kočáry, proto bul celyj mrzu-

tyj, svjet ho nic netěsil, zíval, vorvíral při tom tlamu dokončán jako vrata ha chytal jazykem z dlouhý chvíli šmíce, komáry ha mouchy, co vokolo něho lítali ha tak ho štipali, že si hani nemoh s pokojem zdřímnout. Dyž mil dost velkou tlamu, jazyk teky dlouhyj i mrštnyj jako ruku, povedlo se mu, že jich po každý několik popád ha spolk.

Jak tak sedí, přiběhne k němu na hyjtu liška.

»Cák tu děláte, kmotříčku?« ptá se, sotva že se posadila proti němu na plesknatyj kámen.

»Dyf vidíte, kmotříčko, snídám,« povzdychl si smutně nedvěd.

»Áhaha! Tuto vy snídáte? Mouchy, šmíce ha komáry?«

»Lepší něco, než nic.«

»To ste na tom, kmotříčku, tuze bídň,« litovala i chlubila se liška, »to já mívám lepší snídaní, dnes sem mila kůrátka, včera holoubátka, podle toho, nač mám zrovna laskominu.«

»Jejej, kmotra, to se máte řák dobře! Depa to jenom šecko sezenete? Já nemůžu vo nic zavadit.«

»Já vám to, kmotříčku zlatyj, ráda povím, hale nesmíte to prozradit ha šíkovně to vyvect.«

»Neprozradím, kmotříčko, nic se nebjuje, jenom mi to povězte.«

»Tak poslouchejte. V noci běžte ha lehnite si na zdanovskou hráz. Támtudy časně zrána, eště za tmy, jezdí formaní na trh do města ha vozí plný fúry drůbeže. Skočte jim na vůz ha naberte si, co hunesete. Já sem malá ha slabá, moc toho nehunesu, vy ste proti mně hučiněnyj vobr, vy toho můžete pobrát pětkrát tůlik.«

Hladovýmu nedvědu haž sliny z houby kapaly, jakou mil hned na to chuf. Poděkovál kmotřice za dobrou radu ha jak se setmilo hupaloval přes louky rovnou k zdanovskýmu rybníku. Tám si leh pod hráz ha číhal. K ránu, jak se začlo bryjdit, eště se na nebi třepálo plno vězdiček ha nedvěd huž

slyší z daleka hrčít vozy. To meclovský pacholcí vezli do porculánový fabriky ve Zdanově špád*). Nedvěd si myslí: »huž sou tu,« nemoh se dočkát haž přijedou blíž, zvíh hlavu, vyskočil, koně ho cítili, zařehtali, pacholci ho shlidli, vobrátili rukovítka ha milýho nedvěda tak zmlátili, že vodliz málo živyj.

Sotva se dovlík zpátky na Prantíčky, sed si tám na parez ha dal se z lítosti, bolesti ha hladu do hořkýho pláče. »Ouvej, ouvej, ouvejl!« naříkal si hlasitě. Liška ho slyšela haž na pašku ha hned přiběhla.

»Tak ja pa se vám vedlo, kmotříčku?« ptá se hned oulisně, jako by neviděla, jak je ztlučenyj.

»Zle, kmotříčko, tuze zle,« stěžoval si nedvěd, »do nejdelší smrti nechci drůbeř hani vidět, ty mi zahnali chuf, ty mi vzeli červa, rači budu dál živ vo šmících, mouchach ha komárech.«

»To, kmotříčku zlatyj, nemušíte,« spustila hned liška, jako by nehumila hani pět spočítat, »vite já huž sem se teky přejídla drůbeře, dostála sem ičko chuf na ryjby, tak esli chcete, pote se mnou, pudem spolou do Vaňkouc rymíka, ten není daleko ha ryjb je tám jako máku, samí kapři nejmíň pěti libroví.«

»Dyť vidíte, že se ičko bolestí nemůžu hani hnout, mušíte počkát, haž se z toho drobet vylízám,« bručíl nedvěd.

»Počkám ráda, kmotříčku,« slibovala liška ha nosila nedvědu všelijaký masti ha mazání, habý se brzy zahojil.

Hale přece mu to trvalo haž do zimy, než bul jak se patři zdráv. —

II.

Něhdy po svatém Mikuláši, dyž huž si nedvěd připravoval boudu na zimní spaní, přiběhla k němu liška, přetvářela se, jako by ho mila do ví jak ráda ha povídá:

* Živec.

»Íčko už, muj zlatyj kmotříčku, ste zase chlapík, že byste moh škály lámat. Dybyste chtil, moh byste íčko jít se mnou na ty ryjby. Brzy máme vánoce, Vaněk ryjby vyloví ha my hutřem suchou houbu. Hale jak chcete, já vás nenutím.«

Nedvěd chvilku přemyjšlel, břicho mu hladem bručilo, protože v zimě nelitaji hani šmice, hani mouchy, jahody a maliny teky nerostou, habý se moh pást, šechnim včelam, co v nich v lese veděl, huž dálno vybral med, tak si myslil: »cák se mi může stát, dyž bude liška se mnou?« ha hned řek nahlas: »Puru, esli ty pureš se mnou.«

»To ce ví, že puru, jen se připravte, dnes navečer se tu pro vás zastavím,« slíbila liška ha teky jo. Sotva se setmílo, přiběhla jako na koni ha pustila se s nedvědem rovnou k Poštřekovu. Venku mrzlo, haž to skřípaloo ha Vaňkouc rymík bul huž zamrzlyj jako dyž ho zaková.

»Mušíme si protlouct led,« radila hned liška ha sháněla náškyj hodně špicatyj kámen. Dyž ho našla, popád ho nedvěd do předních pazourů, protlouk do ledu díru haž se voda blyjskala.

Liška, pane, ta je jako kočka. Túze ráda jí ryby, hale do vody se jí nechce ha proto povídá:

»Vite, kmotříčku, já muším čihat, habý na nás něhdo ne příšel, hale vy si k tý díře sednite, spuste vocas do vody, haž bude hodně těžkyj, tak táhněte ha esli nehutáhnete, zavolejte, přídu vám pomozt.«

Dobráček nedvěd poslech na slovo, sed si na ledě, vocas strčil do vody ha za chvíli se mu opravdu zdálo, že huž se mu na něn něco lepí. Hádal, že to budou ryjby nebo ráci.

Liška vodběhla na kopeček dávat pozor, esli něhdo nejde. Hale tám foukal vítr vostryj jako břitva, brzy jí trolila zima haž zubama cvakala ha proto na vartě dlouho nevydržila.

»Kmotříčku, cák habysme prubovali táhnout,« přiběhla za

chvíli k nedvědovi, »mně huž je takuvá zima, haž mi to může srce hutrhnot ha teky se mi zdá, že sem de Vaněk.«

»Nu, můžeme, kmotřičko, prubovat, můžeme, za prubu nic nedáme,« povídá nedvěd ha pomálu, habý ryby nesplašil, se zvíhá s ledu. Šlo mu to zle, proto hned vesele zavolal: »Stafra, kmotřičko, tich bure! Je to ňáký těžký, hani je sám nemůžu vytáhnout, prosím vás, pomezte mi.«

Liška ho zrovna chtila vzít za přední packy ha zatáhnout, dyž vtom zachrupal sněh ha vona vidí, jak de sedlák Vaněk ha se sekýrou na rameně měří rovnou k rymíku prosekávat vokence, habý mu ryjby do rána nelekly.

»Marneči! Vaněk de!« vykřikla liška, pustila hned nedvěda ha hupalovala k lesu, haž se za ní prášilo. Nedvěd samotnýho sedláka by se nelek, hale jeho sekýry se lek. Proto teky chútě stává, trhá sebou nalevo, naprávo, hale vocas jakoby mu něhdo zrovna v kleštích držíl, ne ha ne se postavit na nohy. Ha Vaněk huž se žene s kopečka delů, huž hrozí sekýrou, huž kříčí: »Ha ty lumpe jeden! Íčko tě mám! Tak to si ty, co mi chodí na ryjby!«

Nedvěd cítil, že mu běží vo hlavu, sebral šecku sílu, trh sebou, haž led za nim zapraskal, zařval bolestí, skokem se pustil k lesu, hale — bez vocasu, ten tám vostál zamrzlyj v rymíce. Vod tich čás nosí šichní nedvědi krátkyj vocas ha rymíků se bojí jako čerti kříže.

Náš nedvěd — chudák — celyj krvavyj chčasně doběh zase na Prantíčky, zalíz do boudy, zatarasil dveře, habý neřád liška k němu nemohla, humínil si, že huž do nejdelší smrti s tou slotou nebude nic mít, že jí nehuvěří, dyby mu slibovala hory doly ha s tou myšlenkou husnoul jako parez tvrdě.

III.

Žádnyj nedvěd nespí díl než do Hromic. I náš nedvěd po Hromicích se probudil, promnoul si voči, bolest huž mu vcepeníla, rána se zahojila, jenom nechčasnyj hlad ho znova začel trápit. Vyhrabal se tera z mechu, co na ňom ležíl, rozboural boudu ha vylíz z brlohu ven na čerstvý povětrí. Venku huž se hezky voteplilo, na Prantičkách po slunci huž se černala zem ha vlhce vonila, les hučil jako varhany ha v potůčkach pěnila se voda, haž koryta nestačila.

»Dej Pámbù chčasný dobrýtro! Huž ste se vyspal, kmotříčku?« vozválo se vtom z houští ha než se nedvěd vohlíd, liška tu ha v tlamě nese košíček šišek, pěkně na másle do červena vosmaženyjch. Vonily z daleka, rozinky se v nich černaly i cukrem buly posypaný, liška vytahovala jednu po druhý ha polýkala je jako mandle.

»Nechtil byste teky jednu vokošťovat? ptá se ha hněd teky podává jednu nepovedenou nedvědovi.

Děti, hlad je zlá věc. Ten přemůže šecko. I hladovyj nedvěd zapomíl na šecku faleš, na šecku bolest ha zlost, popád šišku, slup jí jen se volíz ha povídá:

»Zatra, kmotřičko, ty sou! De pa ste je jenom vzela?«

»Á, božíčku zlatyj, tich můžete mít, co hrdlo ráči. Cák nevíte, že je masopust? Šišek sou v každým stavení plný košíinky. Hale nejlepší peče šenkýřka v parezovský hospůdce. Dnes je tám zrovna muzika, dybyste chtili, mohli byste jít se mnou, pane, to bysme si dali! Najidli bysme se, napili ha eště se spolou vytancovali, hale sama — víte bez chasníka — stydím se jít k muzice.«

Nedvěd huž se tak snadlo nedal svect. Zamračil se ha zábručil: »dyž huž ste mě, kmotra, dvakrat hvedla do nechčestí, tak víc vám nevěřím. Eště dnes mi srbi řibet, co mi jich

naložili pacholci na zdanovský hrázi, muj vocas hnije něhde v behně ve Vaňkouc rymíku, ha to šecko k vúli vám, tak se nedivte, že huž vám nic nevěřím.«

»Eště tentokrát mi, kmotříčku, huvěřte,« začla hned zas liška sladce šveholit, »chci vám to dnes šecko vynahradit, to se pozdívíte, co tám šecko najdeme, dyť tám včera zabíjeli prase, mají tám naděláno ítrnic ha jelit jako třísek —.«

Liška huž díl hani mluvit nemušela. Nedvěd, jak slyšel vo ítrnicích, začel se volizovat ha řek:

»Tak tera, kmotříčko, co sme si, vodpustme si. Eště jednou to s váma zkusím. Hale to vám povídám, esli to dopádne zase špatně, je mezi náma na věky věků konec.«

»Dobře to, kmotříčku, dopádne, budte bez starosti, jenom mě poslechnete. Já vás vobleču do panckyjch šatů ha sama pudu v bulským kroji. Huvidíte, jak nám to bure slušet, hdehdo se bude za námi vobracet.« Vyprala hned nedvědovi sváteční košili, naškrobila ha vypiglovala mu límeček hu krku i hu rukou, přivázala mu pod krk červenou mašli, sama si vzela na krk čistý vyjkladek s krajkama, rukávce, šerku, květovaný fěrtuch, herbávnyj šátek ha hnala se s nedvědem k mužice. Měsíc stál zrovna v ouplňku. Svítil jasně jako rybí oko ha shlížel se ve vodach jako v zrcadle. Chčasně spolou minouli Lachce i Lavka, přišli v lukach k vobecnímu rymíku, dou huž po hrázi ha nedvěd furt jedním vokem šilhá delù do rymíka. Nedá mu to, habý se nevoptal:

»Kmotra, cák to plave v tom rymíce po dně?«

Liška se hani nevohlídne ha povídá:

»To je svítek z másla ha vajíc. Ten by bul, pane! Dybysme ho míli, na tom bysme si pochutnali. Na ten by se ňák pilo!«

»Ten by pravdu bul!« kyjval hlavou nedvěd, zastavil se ha zabručil: »Hale jak se k němu dostát? V té my parádě přece do vody nepolezu ha ty teky ne.«

»To je snadlý,« veděla liška hned radu, »vypijem spolou tu vodu; haž jí vypijem, svítek tám bude ležít na dně jako na talíři. Strčila teky první čumáček do vody, hale voda z rymíka jí tůze nechutnala. Jenom tak pro meno si drobet lízla ha huž hekala: »Pámbůví, kmotříčku, já sem tak hušnarovaná, že huž dál nemůžu.«

»Tak tera puste, dám se do toho sám,« vodstrčil ji nedvěd, natáh vopatrнě čenich, aby se nepobryndal, ha chlemtal vodu, haž to žblunkalo.

Pil, pil, furt pil, hale z rymíka nic nehubyjvalo. Tepřiva ičko se všimla liška, že nedvěd nemá žádnyj vocas ha šecka voda že de proto z něho zadem ven ha rovnou zas zpátky do rymíka.

»Tak to dál nejde, to bysme nebuli do smrti hotovi. Kmotříčku, počkyjte drobet!« poroučela liška, skočila na Slančouc pole, natrhala lonský strniště, hudělala z něho pořádnyj vích, nedvěda zadu dobře hucpála, ha spokojeně řekla:

»Íčko, kmotříčku, píte!«

Nedvěd se dal do toho znova, pil, pil, funíl, zdychal, nazfukoval se, rozkročoval, ale nepovolil, haž celyj vobecňák vypil. Vohliží se po svítku, ale hde nic — tu nic, šudýž jenom samý kamení, sítí ha bláto.

»Kmotříčko, kam pa se podíl svítek?« rozkřik se zlostně na lišku, ale ta se nedala ha vodsekla mu:

»Eště se ptejte! Vypil ste ho, hani kousek ste mi nenechál.«

»Já vo tom nevím.«

»Jen se nepřetvárujte, podivejte se na sebe, jak ste po ňom stloust.«

»Na mou duši, kmotříčko, nevím nic vo svítku. Dyť mám takovyj hlad, haž se mi po tý vodě špatně dělá.«

»Nu hádat se tu spolou neburem, proto sme sem nepřišli. Já vám ten svítek přeju vod srce, jenom huž pote, hajt ne-

zmeškáme, mi se zdá, že huž slyším hrát,« vykročila liška, nedvěd se valil poslušně za ní ha jenom si bručil: »to bych rád veděl, esli sem ten svítek přece vypil, nebo ne.«

IV.

V parezovský hospůdce huž se opravdu točili chlapci s divčatama celyj večer, dyž se tám najednou přivalili nedvěd s liškou. Šenkovna bula malá, namlácená, haž pro šecky nestačila ha eště se sem valí cizí tanečníci. To ce ví, že šichní mili na ně zlost, koukali se na ně krz prsty, jak holt to byjvá, dyž přespolní přídou k muzice. Nedvěd se pustil s chutí do tance, protože bul dobryj tanečník. Humil tancovat vod zemí i do kolečka, hale dnes mu to řák nešlo. Bul těžkyj jako žok, břicho míl jako poruška, do každýho vrážel, hde komu člapal na nohy, potřeboval moc místa, šudýž překážel, haž se chlapci huradili ha tomu cizímu páru vochlásili: »Habyste nemohli řect, že sme tu řáký krobijáni, tak vám necháme solo, haž byste si dali. Hale potom mušite přestát, protože muzika je náše.«

»Tak tera jou,« souhlasil nedvěd ha popád lišku k tanci. Ryjdoval s ní nalevo, napravo, točil se na šecky strany, hekal, funil, bručil, potil se, hale liška se točila lehce jako břeteno ha zpívala si:

»Dostanu-li šišku,
hned poznáte lišku,
vytrhnu vích,
hudělám smích.«

Šichni se dívali, poslouchali, divčata hned vytahovaly z kabez šišky ha za chvilku jich navázaly hodnyj huzel.

Hale liška se v tanci vobrátila k chlapcom ha zazpívala:

»Dáte-li mi masa,
zasmije se chasa,
vytrhnu vích,
hudělám smích.«

Chasníci se teky nenecháli zahodit. Nosili hned ítrnice ha jelita, hale teky hned dorázeli na lišku, aby přestála tancovat ha hudělala ten smích.

Hale liška si eště po třetí dala zahrát ha zazpívala:

»Můj tanečník to je chlapík,
dáte-li mi piva napít,
vytrhnu vích,
hudělám smích.«

Natočili čerstva žbán piva, postavili ho na stůl k šiškam ha masu, ha liška, dyž to viděla, šikovně se v tanci přitiskla k nedvědovi, shyjbla se ha vyškubla mu zadu slaměnyj vích.

To si můžete sami pomyslit, jaký boží dopuštění se íčko v hospodě strhlo. Voda vyrazila z nedvěda, jako dyž vytrhne čap v rymíku, tříkala na šecky strany, chlapci s divčatama nepostačili hutíkat dveřma, skákali s křikem i vokny ven, liška v tom rámu hodila si rance šišek ha ítrnic na řibet, popádla žbán s pivem ha šups — huž bula venku ha hupalovala k lesu, jako dyž jí hlava hoří. Celyj vobecňák tek ve chvilčice hospůdkou, kruchtička s muzikantama plavala sem tám šenkovnou ha nedvěd mokryj haž na kůži vyhrabal se na dvoreček poslední.

»Počej, ty mrcho nedvědářská, ty si nám zkazil muziku,« jak ho spatřili ha poználi, dali se chlapci do křiku, popádli voklesky ha pustili se za milým nedvědem. Ten hutíkal, co moh, hale přece jich nahrabal nepočítanyjch, takže cestou k domovu skákal vo třech ha jenom hekal bolestí: ovej! ovej! Ty mi dali! Ty mi dali!

V.

Mezitím si huž liška hu Lavek pochutnávala na ítrnicích ha jelitach, zajídala je šiškama, zapila pivem, takže ležila na praná jako buben ha nemohla se hani hnout. Z daleka huž slyší hekat nedvěda ha myslí si: »počkej, ičko se eště lacno svezu demů.« Vyválela se drobet ve stoce plný červený slatiny, ha sotva se přivlík nedvěd drobet bliž, dala se do křiku, co jí hrdlo stačilo: »Muj Bože, pro pět ran! To je má poslední hodina! Dyby tu bul hu mně haspoň kmotříček, habych se s nim mohla rozloučit ha za šecko mu poděkovát.«

Dobrák nedvěd slyší ten nářek ha pláč, zastaví se, poslouchá, zapomíl na vlastní bolest ha hned volá:

»Kmotříčko, depa ste? Ste tu něhde?

»Kmotříčku zlatyj, pro šecko na sjetě vás prosím, slitujte se nade mnou ha nevopouštějte mě, já se nemůžu hani hnout, vemte mě na řibet ha vodneste mě demů, k nám na Paseky, já vím, že je se mnou konec, hale my děti vám vostanou do smrti vděčný,« škemrala hned liška.

Vo třech přibelhal se k ní po hlase nedvěd ha povídá smutným hlasem:

»Kmotříčko, kmotříčko, mějte přece řákyj rozum, dyť já sám sotva lezu.«

»Kmotříčku, kmotříčku, vy haspoň lezete, hale já nechčasná sem samá krev, vod ran ha bití votekla sem jako sud, nenechávejte mě tu bídně zahynout ha vodneste mě aspoň na kráj do lesa,« dala se liška do pláče.

»Tak huž mlčte ha vlezte si tám,« zabručil nedvěd, protože bul měkkýho srce, nemoh slyšet plakat ha naříkat, vobzvlášť žencký fňukání se mu vodjakživa nejvíce protivilo. Klek si hned na zem, liška dobrým jídlem ha pitím jako cijcha nacpaná

vyškrabala se na řibet potlučenýmu ha hladovýmu kmotříčkovi
ha hulebedila se tám jako doma.

Nedvěd s nákladem tepřiva pomálu ha bolestně se hrabal
přes Lachce k lesu. Šecky kostě ho bolily, v každém kloubu
ho píchalo, zato lišce se sedilo v teplém kožichu jako v peří,
pivo jí stouplo do hlavy, rozkurážila se ha začla najednou
zpívat jako hu muziky:

»Bityj nebitýho veze,
sám sotva leze.«

Nedvědovi eště hučilo v hlavě, vízdaly v huších voklesky
ha kamení, hale přece zaslech písničku, zastavil se, haby popád
dechu ha voptál se:

»Kmotříčko, vy si zpíváte?«

»Ha de pa zpívat, kmotříčku můj milý, to já si tak naří-
kám, jenom nestujte ha pospěšte si, hnadle bude ráno, za Tra-
novem huž se jasní nebe.«

»Á to jo!« kyjbl si nedvěd spokojeně hlavou, ha znova
vykročil.

Liška chvílku míla pokoj, hale dobrý bydlo jí píchalo ha
spustila znova vesele:

»Bityj nebitýho nese,
sám sotva leze
hnadle budou v lese.«

»Kmotříčko, cák si to zpíváte?« znova zastavil se nedvěd
ha voptál se huž zlostně.

»Cák furt slyšíte, kmotříčku, nezdržujte se ha pospěšte, huž
se bryjždí, co nevidět výde slunce, my sme eště v širyjch po-
lích ha lukach, eště nás tu naposled něhdo chytí,« lhala liška
haž se jí vod houby kouřilo.

»Moh sem se přeslechnout,« pomyslil si nedvěd, neříkal nic

víc, hale humínoul si dávat pozor. Belhal se dál, ba eště přidal do kroku, protože huž opravdu se začlo rozednivat, nohy se pod ním tříslily, houbou haž na zem padal, liška se mu zdála čím dál, tím těžší, těšil se, že huž to dlouho trvat nebude, protože les huž se před nima černal.

Hale lišce nedal randášek dobře dělat, nemohla mlčít ha po třetí si zapívala na řibetě:

»Bityj nebitýho veze,
sám sotva leze,
nebitýj se nese,
hnadle bude v lese.«

»Ha ty jedna prachmilionská mrcho,« pošetil se najednou nedvěd, přestál kmotřičce vykat ha poroučel: »hned se mi šaruj se řibeta delů.«

»Cák se stalo, kmotříčku, copa?« lekla se íčko liška, poznala, že je zle, zapírat že je marno, proto hned vobrátila: »dyť já si zpívám k vúli vám, aby se vám lehčej šlo.«

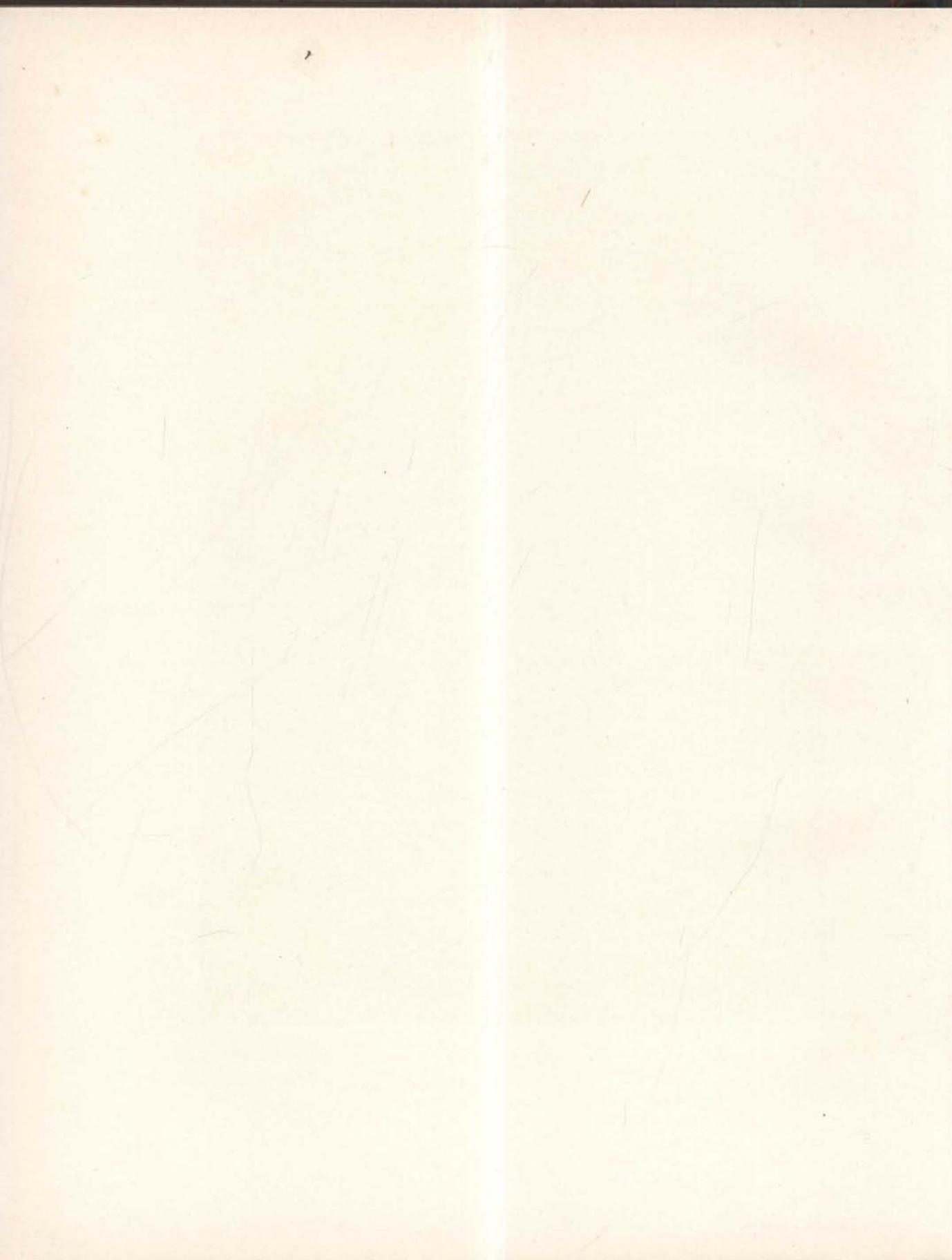
»Tak ty nestydo nestydatá eště ke všemu budeš lhát?« postavil se nedvěd najednou na zadní nohy, ha liška svalila se ze řibeta delů jako klubko, ha tu teprv vidí kmotříček, že je zdráva jako rys, po krvi nihdež hani památky, nihdež hani chloupku zkřiveného, ha tu se nedivte, že se zlostí necítil. Skočil po lišce, dal jí s každý strany pár facek ha povídá: »Ty potvornice falešná, kliď se mi z vočí i cesty. Do mé nejdelší smrti tě nechci vidět, hani vo tobě slyšet. Co já sem k vúli ní zkusil, ha vona — falešnice — eště ke všemu se mi bude vysmívat.«

Hale ten konec huž si bručil sám pro sebe cestou na Prantíčky. Liška čerstva sebrala si po zemi vytlučený zuby, ha s hlavou voteklou jako vědro s bídou dovlíkla se na Paseku.

Vod tich čás přestál nedvěd s liškou kamerádit, hněvají se spolu na krev ha hněvát nepřestanou, dokajd' na tom sjetě živi budou.

V o tom, proč nedvěd s liškou nekamerádi.

VI.

Jiný konec.

Dyž si liška tak tuze naříkala, bulo jí nedvědovi líto, vzel jí na řibet ha pustil se s ní vod Lavek Soutkama rovnou k lesu.

Dyž přišli do Soutek, huž se dělál hezký den ha nedvěd vidí, jak tám stojí mlnář Stroužek ha pere se s hadem jako provaz dlouhým; drží se spolou v křížku, íčko se svalili, ha kotálí se po zemi, chvilku je nahoře mlnář, chvilku zase had. Stroužek vtom spatřil nedvěda ha hned ha hned se dal do křiku: »Pomoc, sousede, pomoc!«

Had teky hned povolil ha křičí: »Mně mušíš, bratře, pozmotz ha ne člověku.«

»Tak mi napřed pěkně povězte, co spolou máte,« začne je vyslyjchat nedvěd.

»V Potřekově mají masopust ha já bul hu Katliců hu muzyky,« začal povídат Stroužek, »před chvilkou du demů, přídu haž sem k tudletomu kamenu ha najednou slyším pod kamenem pláč ha lidskyj nářek: Smiluj se nade mnou ha vodval mi ten kámen! Myslil sem nic jináč, než nákyj člověk že leží v díře pod kamenem. Každyj na mým místě bul by tak jednal jako já, nic sem se neptál, na nic zlýho nepomyslil, hale po pád sem kámen, vodvalil sem ho ha huž sem veděl, že je zle. Z díry pod kamenem vyrazil na mě had ha chce mě sežrát. Pomoz mi, sousede, ha já se tě dobře vodměním.«

»Íčko mluv ty,« vobrátil se nedvěd na hada.

»Já sem huž půl roku nemil v houbě hani sousta, dyž sem spal, zavalil mi něhdo díru kamenem, habych se nemoh dostát ven. Íčko k jaru mě probudilo slunce, chci se podívat ven, ha nemůžu, proto sem plakál ha volál habý mí rozumíli, lidskou řečí. Stroužek kámen vodvalil ha já ho muším sežrát,

protože mám hlad, než bych chytíl něco jinýho, zmrz bych ha víc se neprobudil.«

»Jo, vás je těžko rozsoudit,« povzdychl si nedvěd, »na vás já sem hloupyj, hale víte co, na řibetě mi sedí liška, ta je chytrá, ta vás jistě rozsoudí. Liško, slyšelas to?«

»Slyšela,« povídáliška, »snadlo je rozsoudím, hale zadarmo ne.«

»Cák tera chceš vod nás?« voptáli se najednou mlnář i had.

»Ty, Stroužku, mušíš mi dát šest slepic, ha ty, hade, svou kůži.«

»Dáme,« slíbili voba ha rádi.

»Habych vás mohla rozsoudit, muším napřed vidět jak to vod začátku bulo. Tak ty, hade, vlez do díry ha plač,« had hned poslech ha vjel do díry jen to šustlo.

»Ha ty, Stroužku,« poroučí dál liška, »přival kámen zpátky do jeho lože navlas tak, jak ležil před tim.« Mlnář vopříl se vo kámen, zvih ho ha svalil na diru s hadem.

»Tak, dobře,« pochválila ho liška, »íčko si jednou pro dycky pamatuj, že nemáš hasit, co tě nepálí, ha běž demů připravit mi ty slepice, já si k večeru pro ně přídu.«

Mlnář se zaradoval, had v díře křípal zlostí zuby, nedvěd se divil, jak je kmotřička chytrá, ha liška se smila ha dělala si zuby na slepice.

»Kmotřičko, vet, teky mi nákou dás, dyž sem tě k nim pomoh,« loudil na ni nedvěd.

»To víš, že dám, jenom mě dones demů ha na večer čekej na mě za mlyjnem,« slibovala liška ha nedvěd jí za to vodnes haž na škály na Pasece.

Mlnář Stroužek příběh demů k ránu celyj říčnyj.

»Cák se tě stálo? Honí tě něhdo?« ptála se ho hned mlnářka, dyž ho viděla celýho vydyjřenýho ha vyjevenýho.

»Haž tě to povím, vlasy na hlavě tě budou stávat, huvař mi hned drobet heřmánku, habych se z toho leknutí zpamatoval.« Žena pro jistotu přidala do hrnečku i devětsil ha be-

zovyj květ, mlnář pil ten lík ha při tom vypravoval, haž mlnářce voči z důlků lízly.

»Mil si chčestí,« povídá, »že to tak skončilo,« ha voddychla si, »málo scházelo, ha moh si byjt nebožtíkem, hale nebuť blázen, načpa dávat lišce tůlik slepic, slepice sou mý, já jí je neslíbila ha teky jí je nedám.«

»Mohla by se nám mstit ha pochytat nám jich eště víc, sme tu na samotě, mušíme s ní vyjít po dobrým,« rozvažoval mlnář.

»Tak víš co,« veděla si rady hněd mlnářka, »haž si liška příde pro slepice, zabij ji ha nech si hudělát z ní pořádnou čepici, máš huž beztoho chatrnou.«

Mlnář neřek hani ano, hani ne, celyj den chodil jako voztrávenyj, k večeru huž viděl lišku vobcházet mlyjn ha tu se rozhod. Šel jí naproti jakoby nic ha zval jí:

»Tak jen pot, pot, huž na tebe čekám.«

»De pa máš slepice?« vopatrně se ptala hněd liška.

»Tudle je mám šecky připravený pod poklopem, habý se nerozlítaly, můžeš si je spočtát — ha zvíh prkno vod žumpy. Jak se liška nahnoula nad žumpu, mlnář vod zadu jí kop haž tám slítlá po hlavě, pustil na ni eště prkno ha šel spokojeně večeřet.

Za mlynjem v houšti čekál nedvěd na lišku. Čeká hodinu, dvě, ve vsi huž vodtroubili devátou, ha liška pořád nic.

»Esli pa mě zase nepodvedla,« myslí si nedvěd, de blíž ke mlyjnu ha vopatrně volá:

»Kmotříčko! Kmotříčko! Si tu něhde?«

»Sem, znejmilejší kmotříčku, sem, spádla sem i se slepicema do žumpy, prosím tě, vytáhni mě, já tě dám třebas šecky.«

Nedvěd hněd běžil po hlase, sed si na kráj žumpy, vodklidil prkno ha začne naříkat:

»Kmotříčko, kmotříčko, my máme spolou samý nechčestí, já by tě rád vytáh, jenom mi porad' jak.«

»Lehni si na břicho ha podej mi přední nohy, já tě podám napřed slepice ha naposled se jich chytím sama.«

»A to jo, to áno, tak to pude, liboval si nedvěd, leh si na samyj krajiček, strčil vobě přední packy delù, liška se jich chytila, vyskočila, ale pod nedvědem hutrhlo se kus zemí, za-vrávoral ha po hlavě jak dlouhyj tak širokyj svalil se sám do žumpy. Liška se vo kmotříčka víc nestarala ha hupalovala k lesu.

Ráno přide mlnář s bíblema k žumpě, hutlouct lišku. Podívá se delù ha div leknutím nevomdlil. Von se tám hrabe ha bručí místo lišky — nedvěd.

To bula tepřiva trefa. Běžil pro sekýru hlavatku, naměřil si ha zabil nedvěda jednou ranou. Vytáh ho ze žumpy, maso z něho snid, kůži si dal vydělat, míl z ní nejenom čepici, hale i kožich ha vobojí — esli to neroztrhal — tak eště dnes nosí.

VO HLOUPÝM HONZOVI SILÁKOVI

Vo hloupým Honzovi bysme mohli povídат pohádky
vod večera haž do rána, tůlik je jich, hale mi se nej-
lepší líbí, jak byl Honza silnyj, ha tu vám tera povím.

I. Jak se Honza narodil ha vyrost.

V jedný vsi hu nás před moc ha moc lety vostávali v malý chaloupce táta s mámou. Táta bul děláčem v lese, máma doma spravovala kozu, chodila do lesa na trávu, v lítě jí sušila, no- sila tátovi jist ha vedlo se jim dobře. Tátu jenom mrzilo, že nemá žádnýho potomka, žádnýho chlapečka, keryj by s nim běhal, povidal ha jednou, haž by vyrost ha táta s mámou se- starali, teky je zastál ha k smrti dochovál. Proto se jednou zvih, žádnýmu nic neřek ha šel na pouf k Dobrý Vodě k Hoře

hu Draženova ha tám túze prosil Panynku Marji na voltáři, habý jim poslálaňákýho synáčka. Dyž se tak modlil ha na voltář se díval, zdálo se mu, že Panynka Marjá se na něho husmila ha přikyjbla. Napil se tám eště ve sturánce dobrý vody ha celyj potěsenyj se vrátil demů.

Ha voprávdu, neminoul eště hani rok ha narodil se jim pěknyj chlapeček, zdravyj ha silnyj, div že ho poviján v póruštice hudržil.

»Ten se muší po mně menovat Honza,« poroučel si vo křti-
nach na faře celyj chčasnyj táta, dal panu páteru dvacetník,
habý mu ho tak vokřtil, ačkoli se slušilo, habý se menoval
po kmotru Matij, vrátil se demů ha kury chodil na nic jin-
čího nemyslil, než na milýho Honzu.

Ha to chčestí bulo jeho nechčestí.

Dyž na zimu děláči v lese poráželi paseku, nedal pozor,
myslil na Honzu ha ne na smrčinu, vomeškál se drobet ha
ha smrčina, jak padala, švíkla ho peručinou ha zabila ho na
dosmrti.

Íčko bulo pravda zle. Máma trhala si vlasy z hlavy, křičila
ha naříkala: »Cák mi si tu s Honzou sami spolu počnem? Do pa se bure vo nás starat? Do pa mi pomůže toho siro-
tečka vychovát?« haž ji bulo šechnim lidom vo funuse líto.
Těšili ji, habý neplakala, že ji, co můžou, pomůžou, teky
myslivec slíbil, dyž se její muž zabil v lese, že jí nevopustí,
že bure smít dál chodit do lesa na dříví ha na trávu, ha tak
se vrátila s funusu túze potěšená demů.

Tám míla vod té chvíli jedinou radost — chlapečka Honzu.
Nemohla se vod něho hani vodtrhnout, protože huž žádný
jiný děti nemila, všudýž ho nosila, ha dyž se nahučil běhat,
všudýž ho vodila sebou, dávala mu sama pít haž do šesti let.

Dyž bul šestiletýj, šel s mámou jednou do lesa. Máma tam

chtíla vykopát soušku ha ne ha ne ji zmocit. Tu z ničehož nic vyskočí Honza ha vykřikne:

»Puste mě mámo,« vodstrčí ji na stranu, popádne souš ha vytrhne ji ze zemí i s kořenama, ha hned za ní druhou ha třetí.

»Dost, Honzo, dost, dyt hys vytrhal celyj les,« křičí máma strachy, protože se k tomu zrovna nachomyjt myslivec. Ten se díval na Honzu s vorevřenou houbou ha povídá:

»Mortete, Honzo, cák chceš pobrát celyj les? Ja pa to vodneseš?«

»Jak naložím, tak ponesu,« husmíl se Honza, jenom mi to pomezte zvíhnout.«

Sám si hned hodil přes ramenu jednu souš, máma s myslivcem naložili mu druhý dvě ha tříslí se strachem, jak to dopádne. Dopádlo to dobře. Honza hupaloval s nákladem jako by nes tři steba slámy ha ne souše jako noha tlustý.

Mámě se to líbilo ha tak ho kojila nových šest let, haž vod toho seslábla ha hustarala se, takže bula jako věchýtek celá ve dva konce.

Zato Honza, dyž čítal dvanáct let, mál takovou sílu, že se ničeho na sjetě nebál ha dyž za něco vzel, tak hajf to šlo po dobrém nebo po zlém, povolit to mušelo.

»Mámo, vy ste mě živila dost dlouho,« povídal jednou mámě, »íčko začnu já živit vás« ha šel do lesa dělat dříví jako nebožtík táta.

Myslivec takovýho siláka vzel rád do práci ha poslal ho mezi druhý do myti kácer smrčiny. Hale pro Honzu nebula žádná sekyra dost vostrá, žádná palice dost těžká, žádný klín dost tvrdý, žádná pila dost velká, za chvíli to šecko rozlámal, pomlátil haž se rozněvál ha začel trhat smrčiny holýma rukama ven ze zemí i s parezama ha kořenama. Žádnyj mu nemoh postačit, šecky by bul strhál, děláči se na milýho Honzu rozněváli, nechtíli s ním dělat, protože Honza bul by s hrač-

kou zastál sám práci, kerá bula pro šecky na celyj rok. Myzslivec neveděl si co počít, rozněvál se teky ha vyhnal Honzu z lesa ha víc ho na práci nepřím.

II. *Jak Honza prodával.*

Tenkrát hu nás jiná práce nebula, než v lese; tak hdyž Honzu z lesa vyhnáli, nemoh se jinde chytit. Máma sama huž někam nemohla, proto se k nim pomálu stěhovala bída. Haby hladem nehumříli, mušili prodávat, co bulo. Máma mila na chčestí v truhle plátno, jak na ně v zimě napřídla, tak vytáhne jednu štoučku ha povídá Honzovi:

»Honzo, skočíš do města, vemeš sebou tudle plátno ha prodáš je tám, habysme míli aspoň na sůl.«

»Hned mámo,« přikyb Honza, nebo poslušnyj von bul dost ha dost. Popád plátno ha huž sypal k městu.

Sluníčko svítilo ha řílo, teplo bulo jako v peci, vodníkád hani větříčku nezafoukalo, Honza se potil, haž by moh košili na těle ždímat ha tu najednou příde na cestě k stromu, na kterým se třís každičkj lupínek.

»Óvej, chudáčku strome, tobě je asi zima, vet?« politoval Honza strom, keryj neznál. Bula to — víme — vosyka, kerá roste jenom hu cest, v lese jí Honza jaktěživ neviděl. Vosyka se třísla dál, Honza huž míl litostí plný voči, řek: »jiná pomoc není, dyž nemáš sama teplý šaty, muším tě vobličt,« vzel tu štoučku plátna, vobalil ji vokolo vosyky ha šel spokojem demů.

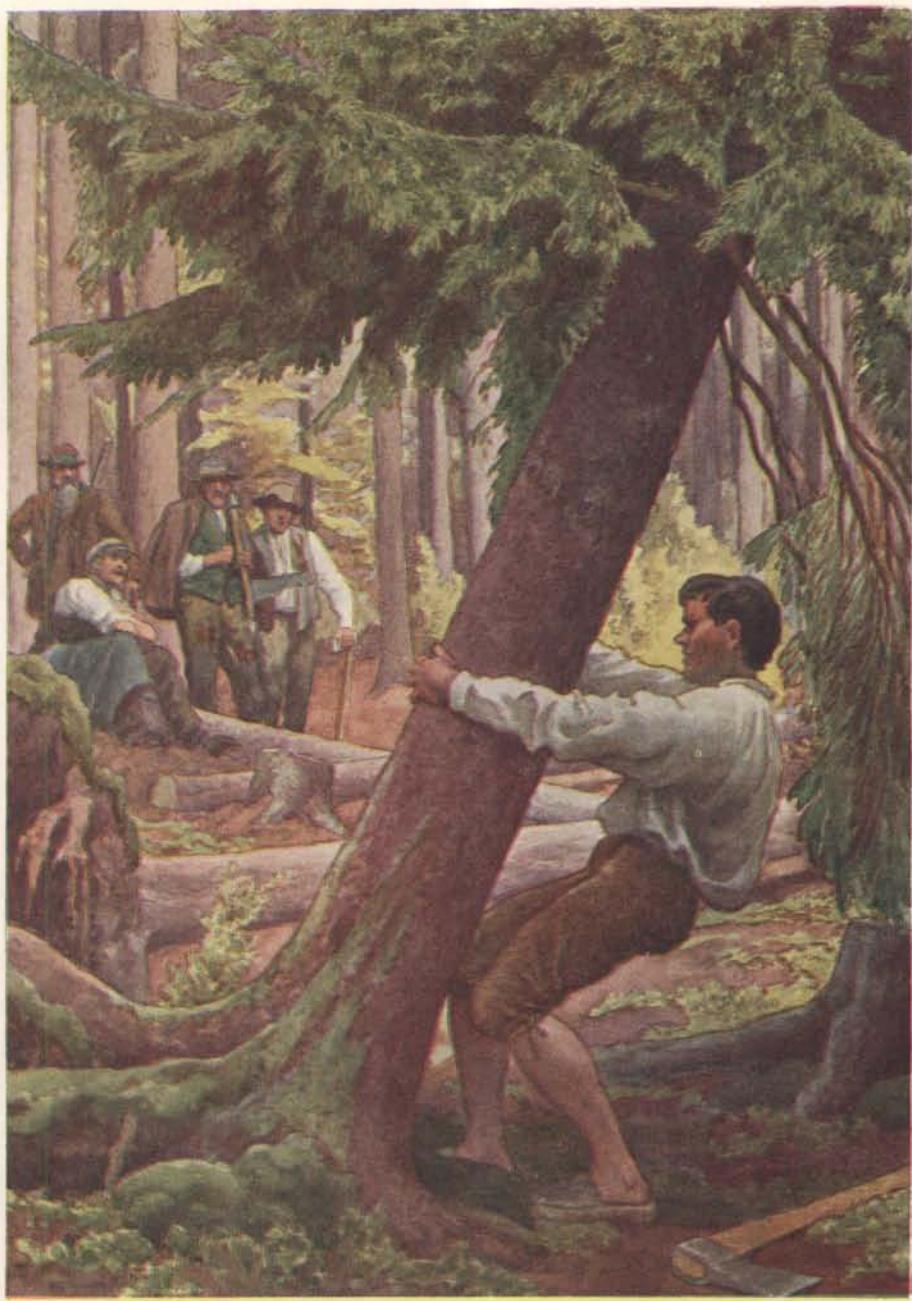
Máma se divila, že se tak brzy vrátil ha hned se ptála:

»Honzo, vodbyl si dobře plátno?«

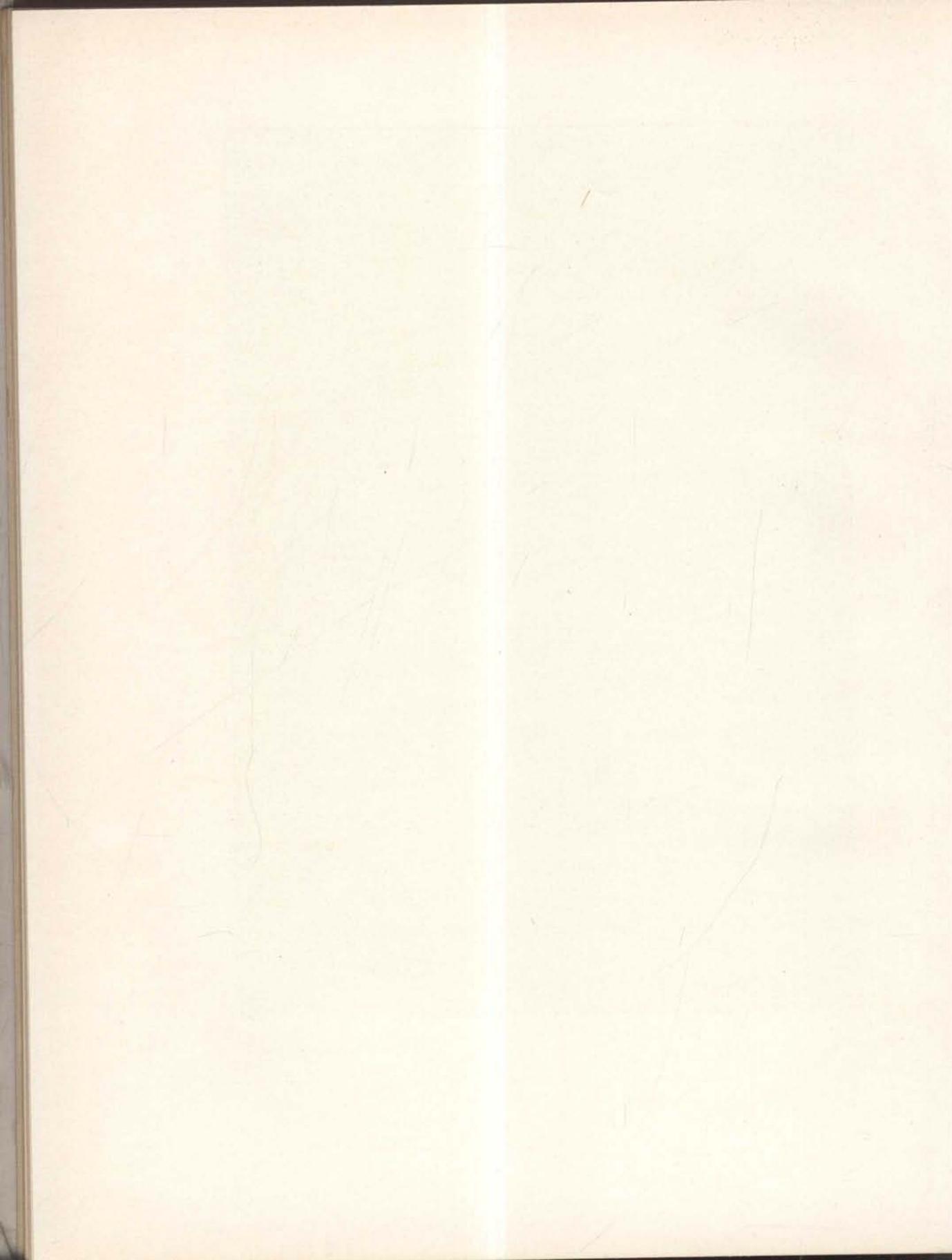
»Dobře, mámo!«

»Tak de pa máš peníze?«

Íčko tepřive si Honza vzpomíl, že potřebujou peníze, ha lek se, že je nenese. Máma hned začla naříkat:

Vo hľoupým Honzovi silákovi.

»Marneči, Honzo, ja pa burem živi? Aspoň pověz, komu si plátno prodal?«

»Vosyce«, přiznal se Honza.

»Ha nezaplatila tě?«

»Nezaplatila, já na to nezpomíl, hale esli chcete, pudu se jí zeptát, dy mi zaplatí.«

Dyž řek Honza, že prodal plátno »vosyce«, pomyslila si máma: »to se tak menuje asi ve městě řáká židovka,« na strom vosyku ani nezpomila, ha řekla: »Sváně tám běžit nemušíš, hale já zítra svrtím, vodneseš celý vrcení do města, zajdeš k té vosyce ha voptáš se jí, jak to myslí s placením.

Koza moc nedojila, rouda másla nebula velká, Honza jí druhý den snadlo strčil do kabzy, hupaloval zase k městu ha hněd pod lesem přiběh k vosyce. To ce ví, že plátno na vosyce dlouho nevostálo. Šel cestou řákyj vandrovník, plátno stáh ha dyž Honza přišel, holá vosyka se třísla zas.

»Aha, huž se třeseš zas, máš strach dyž mě vidíš,« povídá Honza, »hněd mluv, dy mi zaplatíš plátno, máma to chce vedět.«

Zafoukal větríček, vosyka se zaklátila, kotvě v ní zavrzaly ha jak to v koruně dělalo: »vrzy — vrzy,« rozumil Honza »brzy — brzy«*) — ha šel spokojeně dál. Pěšinka vyběhla z lesa do luk, potom do polí ha Honza vidí, že je celá suchem kříž na kříž rozpukaná ha rozpraskaná.

»Chudinko!« vykřik Honza ha v tu chvíli si zpomíl na mámu, jak teky mívá paty rozpraskaný, haž se v nich živý maso červená, jak si je maže čerstvým máslem ha jak si lišbuje, že to chladí ha hojí. Zastavil se, rozmyšlel, díval se na ty hluboký rány ha povídá pěšince: »bolí tě pukliny, vet?

*) Srovnej Národní pohádky od J. K. z Radostova, svazek XII., str. 54: »Kterak Honza chápal.« (Vydání z r. 1858.) Nákladem Jaroslava Pospíšila v Praze.

Hale počkej —!« šáh do kabzy, vytáh roudičku másla, klek si na zem ha zamazával v ní trhliny.

Vtom de vokolo divče jako lusk, dívá se na Honzu, kroutí hlavou ha ptá se kurážně:

»Chlapče, cák to děláš?«

»Dyf vidíš, hojím pěšinku, habý jí ty pukliny tak nebolily« povídá Honza ha při tom hani voči vod práci nevodtrh.

»Ty mušíš byjt nákyj dobráček, tebe bych si hned vzela za muže,« zasmílo se divče.

»To mušíš řect náši mámě ha ne mně, poradil jí eště Honza, ha protože zrovna domazal poslední kousek másla, zvíh se, vo milou dívči se víc nestaral ha rázoval k domovu. Divče se za nim eště chvilku dívala, kerým směrem de ha potom teky šla po svých.

Doma máma jak spatřila Honzu, hned se sháněla po penězích: »Neseš peníze?«

»Nenesu« vodpovídá Honza, »říkal sem vosyce, hale zrovna nemá, ale řekla, že zaplatí brzy.«

»Tak to je dobře, jen dyž zaplatí; kolipa si dostál za máslo?«

Honza zčervenal, chvilku vokouněl, hale potom vyrukoval s pravdou ven: »Nehněvejte se, mámo zlatá, hale já sem šel po rozpukaný cestě, mila eště věčí pukliny, než míváte vy na patach, ty jí tuze bolily ha já sem jí na ně šecko máslo vymazal.«

Máma neveděla, má se hněvat, má se smát, má Honzovi natlouct, nebo co si má s ním počít. V celém stavení huž nebulo hani prášku soli, dojídali poslední bochník chleba, zijtra nebo pozijtří nejdil muší zadělávat na nový, chleb bez soli, to je jako sturánka bez vody, tak vzela tři vejce, to jediný, co eště v chalupě mila, dala je znova Honzovi ha povídá: »tu máš, dej pozor, nerozbij je, přines mi za ně vod kupečka sůl, muším peč chleb ha nemám, čím ho vosolit.«

Honza hned vzel vejce, vopatroval je jako drahou masť ha šel do vsi. Ke kupečkovi nebulo daleko, sotva hušel půl cesty, vidí na kamenu sedit babičku ha plakat.

»Cák se vám stálo, babičko? Proč pa plačete?« zastavil se hu ní hned Honza.

»Můj zlatyj chlapče,« začne naříkat stará babička, »ja pa nemám plakat, dyž mám hlad ha nemám co do houby dát.«

»Pro tuto neplačte,« šáh do kabzy hned Honza, »tu máte tři vejce, huvařte si je ha zažeňte hlad.«

»Zaplaf tě to Pámbů,« zaradovala se babička, s vajíčkama ve fěrtuchu hupalovala pryč ha Honza se teky klátil celyj smutnyj k domovu s jednou kabzou práznaou ha druhou vysypanou.

Máma zrovna zadělávala v díži kvas na chleb, ruce mila eště plný těsta, poznala Honzu po kroku ha hned se ptala:

»Ty si tuňák brzy, neseš sůl?«

»Nenesu,« přiznal se hned ve dveřích Honza.

»Neseš tera peníze?«

»Nenesu.«

»Neseš aspoň vejce?«

»Nenesu.«

»Cák si s nima dělá?«

»Dalsem je hladoví babice ha vona řekla, žemije zaplatí Pámbů.«

»Honzo, Honzo,« začla naříkat máma, »ty si vopravduckyj hloupyj Honza, s tebou není prachnicoucí nic. Škoda taty! Ten by tě bul přece zmoh ha vychovál, hale já sem na tebe slabá, já nevím, co si s tebou počít, já nechčasná máma, nikam huž nemůžu, šecko habých sama vobstarala, volítala, na tebe se v ničom nemůžu spolehnout,« roznaříkala se, rozplakala se, rozplakala ha hned teky rozstunala. Hudělalo se jí špatně, rozbolila jí hlava, jak to hu ženských byjvá, ha chtij nechtij mušila si lehnout do lože.

III. Jak Honza pek chleb.

Honza šecko snes, šecko na sjetě moh vidět, jenom plakat mámu ne. Bul celyj nechčasnyj, dyž slyšel mámu naříkat na loži: »Cák já smutná si íčko počnu? Chleb máme v díži ha do pa nám ho jenom hupeče?«

»Pro tuto, mámo, neplačte,« povídá hned kurážně Honza, »jenom mi řekněte co ha jak ha já sám hupeču chleb, že se podivíte.«

Dyž jiná pomoc nebula, tak máma na loži poroučela, jak má Honza chleb přičinit, nechat skynout, na bochníky vykotalit, pec rozpálit ha sadit. Dokud míla Honzu na vočích šlo to dobře, hale potom, dyž se Honza voháněl hu peci, nevíděla na něho ha jenom mu řekla:

»Honzo, pamatuj si, že mušíš napřed vyhrnout pec ha potom sadit chleb, nespleteš to?«

»Jenom bujte bez starosti, mámo, ha vodpočněte si huž, hajf dlouho nestüněte,« sliboval Honza ha máma opravdu spokojeně husnoula.

»Napřed sad' ha potom vyhrň,« vopakoval si Honza, běžil se podívat k peci, bula huž celá žížnivá, haž bílá, popád lopatu, sázel do peci bochník po bochníku, haž bul hotov, chytíl řeblo ha vyhrnoul to šecko řeblem ven. To ce ví, že bochníky nebuly eště pečený, slepily se mu dohromady, popel ha vohárky nalepily se na těsto, hani to nevypadalo jako boží dar. Honza neveděl, co si počít, běží do sencí k mámě ha křičí co má síly: »Mámo, mně se to řák maže.«

»Ja pa si to hudělal,« lekla se hned máma.

»Jak ste povídala: sadil sem ha íčko vyhrnuju.«

»Nechčasnyj chlapče, to si nemíl. Míl si napřed vyhrnout ha potom sadit,« naříkala máma. Honza se hned na patě vobrátil, šel ha sadil to šecko eště jednou do peci.

»Íčko to bure dobře,« poliboval si, dyž bul s tou párovou práci hotov.

Chleb se pravda hupek, hale jakyj! Samyj popel, samyj uhlík ha voharek, samá kúra ha přísada, chroupal ha vrzal v zubech, hale Honzovi chutnal, protože bul v jidle pořadovnyj ha nevybíral si. Hůř bulo s mámou, ta ho nemohla vzít hani do houby, protože huž bula kolozubá ha v žaludku huž teky nemila vostryj kámen, keryj šecko stráví. Tak holt trpila, co jinýho teky mohla dělat?

IV. *Jak Honza vrtíl.*

Koza v mařtálce bečila hlad, tak máma druhý den mušila chtij nechtij z lože ven, popádnout srp, brousek, kúš ha letit do myti pro kousek trávy.

Než vorešla, přinesla eště korbel, nalila do něho smetanu, strčila tam motvici, hudělá s ní v korbeli tři kříže, haby tám bulo sporo jako Pána Krista slovo, zadělala jí vrcholikem, nasadila tvořítko ha řekla Honzovi:

»Honzo, to tě povídám, než se vrátím, hajf máš svrceno, burem mít k vobědu pormáslí s brambúram. To víš, jak jednou začneš vrtít, že se nesmíš vod toho hnout, dokajd' se na tvořítku neburou dělat krupičky.«

»Bujte mámo bez starosti,« sliboval Honza hory doly, tak máma postavila Honzu k belíku ha opravdu bez starosti vorešla.

Honza popád motvici ha tlouk s ní v máselnici haž se sta-vení tříslo. Smetana se pěnila, tříkala vokolo tvořítka, šumila, ne ha ne se srazit. S Honzy huž se lil pot potůčkem, jakoby parezy kálal, čím dál, tim míl věčí žízeň i chuť na pormáslí, pít se mu chtilo, tancoval vokolo korbele, hale šecko marný, huž míl v houbě sucho jako v peci, pysky vokoralý, jazyk

scvrklyj jako suchou švesku, podíval se voknem ven, vidil tám sturánku ha z ní jak hrčí vodička čistá jako kříšfál. Díl se nehudržíl. »Dyž se vod korbele nesmím hnout, vemu ho sebou,« napádla mu chčasná myšlenka, vzel voprato, přivázal si korbel na řibet ha běžíl se napít. Hu sturánky si klek, na hnoul se nad ní — ha tu máš! Šecka smetana s korbele huž se valí Honzovi přes hlavu rovnou do sturánky ha vtom tu máma s košíkem trávy z lesa. Vidí, co se stálo ha to ce ví, že Honzu nepochválila. Chytla v tý zlosti voklestek ha — šoust, šoust, — několikrát Honzu přetáhla jak byl vohnutyj zrovna přes zadek.

Hale dyž jí přešla zlost, sedla si na práh, dala se do pláče ha povídá:

»Honzo, tuto není žádný. Já huž sem staryj mrzák, nestachačim na šecko, ty si takový nemehlo budíž k ničemu, hani svrtit nedovedeš, hani vyprát, hani huvařit, eště by nás ke vši bídě naposled žraly vši. Honzo, ty se mušíš voženit ha přivect do stavení mladou ženckou, jináč bure zle!«

Honza se tý řeči napřed lek víc než vyjprasku, potom se zamyslil ha jako poslušnyj syn řek: »Dyž muším, tak se vožením, hale mušíte mi najít sama nevěstu, já za divčatama běhat neburu.«

»Tu tě snadlo najdu,« slíbila máma, protože huž mila jednu šikovnou divči vyhlídnutou ha jenom zbyjvalo s ní promluvit.

V. Honza na námluvách.

Brzy na to šla máma na tranovckou pouf ha vrátila se demú celá chčasná, ačkoli se belhala, chudák, vo hůlce.

»Honzo,« povídá hned za tepla, »znás z Houvězda Bouďákouc Manku?«

»Neznám, jaktěživ sem jí neviděl,« zabručil Honza.

»I mlč, ty jeden nedvěde hloupyj, ja pa ji neznáš? Dyť je to ta divče, co tě potkála zrovna dyž si mazal máslem rozpukanou pěšinku, jen se pamatuj.«

»Tu pravda znám,« husmál se Honza vesele, »ale ja pa vy jí znáte?«

»Smluvily sme se spolou vo pouti před kostelem. Ja pa se ti libí? Nechtil bys si jí vzít? Je to divče kurážná.«

»Ta by se mi tuze líbila, tu bych si hněd vzel za ženu, hale mušíte jí to řečt sama, já bych jí to nemoh řečt hani za cely svět.«

»Tak je ruka v rukávu, v neděli tám mají posvícení ha máme na ně spolou k Boudákům přijít ha domluvit se, tak se na to jak se patří připrav.«

Tyjden hutek Honzovi jako nic ha v neděli ráno huž ho šturmovala máma s lože, sotva se hudělál den. Mušel se čistě humyjt ha převlít, i kytku mu dala za klobuk, takže bul z něho chlapík zrovna k pomilování.

Cestou mu dávala máma eště poslední rady, co ha jak má mluvit ha dělat, habý se nevestě i jejím rodičom líbil, habý se mu tam nesmili, dyby něco hloupýho vyved. Veděla, že je velkyj jedlík, ha proto huž před samým Houvězdem eště se zastavila ha řekla:

»Honzo, pamatuj, že burem za stolem u cizijch lidí, krof se, ha nejez jako bez dna; haž tě pod stolem štouchnu, polož pěkně žíci, hutři houbu ha řekni: »Zaplaf Pámbů, dobrý to bulo, hale huž mám dost.«

Bulo šecko dobrě. Honza si pěkně pamatoval, co ha jak mu máma řekla, míl se k nevestě, šel s ní do kostela na velkou, dyž se vrátili ha sedali huž ke stolu, eště si zpomíl, co mu máma přikazovála, že nemá jist jako bez dna. Pomodlili se ha pustili s chutí do jidla. Přišla na stůl papřed polívka, to ce ví, že dobrá, ze slepicí ha nudliček. Šechnim jela, jen se

volizovali ha žádnyj si nevšim, že pod stolem šmyjdí pes ha čihá, esli něco nespadne pod stůl, šoust von se Honzovi vo nohu, ten myslil, že ho štouchnla máma, položil hned žíci, hutřil houbu ha povídá smutně: »Dobrý to bulo, zaplat Pámbů, huž mám dost.«

»To by bulo brzy,« zasmila se nevěsta.

»Cák tě to nechutná?« lekla se její máma.

»Jen jez, Honzo, jez!« nutil ho její táta, nutila i vlastní Honzovo máma, nutili šichní, hale Honza sedíl jako špalek, břicho mu hladem kručilo, mračil se, hale víc do houby nevzel, hani hovězí maso s křenem, hani ítrnice ha jelita, ba hani koláče nekoštival, mohli nutit jak chtili.

Manka nevěsta křížovala se v duchu celá říšná ha myslila si: »Pane, ten je mlsnyj, ja pa bych s nim bula živa, sedí, nemluví, jenom se mračí ha nafukuje haž strach de z něho, toho já si rači nevemu.«

To Honza sedíl jako kakabus, protože mál čím dál věčí hlad, v bříše mu bručilo, jako by se tám prohánely kočáry, rád by bul se psem v koutku kosti hryzal ha zatím je po jidle, šichní huž stávají vod stolu, brady se jim mastnotou svítí, sou spojený ha červený, jenom Honza je bledyj jako smrt, slabýj jako moucha, špatně se mu dělá ha má jít — tancovat!

»Íčko pudem do hospody k muzice,« povídal Boudák, dyž bulo po jidle, žencký huklizely se stolu ha venku huž se šíralo.

»Drobet se hyjbat nehuškodi po tak dobrým vobědě,« šichní souhlasili, jenom Honza se naklonil k mámě ha šeptál ji:

»Mámo, já do hospody nepuru.«

»Proč pa ne?« podivila se máma.

»Protože mám hlad,« zlostně povídal Honza.

»Mlč, chlapše, mlč, hajf tě neslyši, bula by to hamba ham-bouci, počkyj haž doma, tám tě něco k jidlu seženu,« krotila

ho máma, hale marně, Honza se nedal vodbyjt ha ved si v jednom kuse: »Já mám hlad! Já mám hlad!«

Máma huž neveděla, co si s Honzou počít. Hale protože nevěsta bula všímačná žencká, viděla, že se máma s Honzou vadí, tak šla ha voptála se: »Stalo se vám něco?«

»Ha ba ne,« husmila se máma, »ten můj Honza, to je zatrapenyj chlapec. Dyž bulo na stole jidla, haž se stůl prohyjbal, díval se jenom na tebe, ha nemoh radostí hani do huby dát. Číko, dyž si vorešla, popád ho hlad ha chce se mu jist, jenom to, prosím tě, žádnýmu neříkej, cák by si vo nás pomyslili,« prosila máma.

Nevěsta veděla hněd pomoc. »Zpátky jidlo pravda nosit nemůžu, sichní by se toho všimli, hale támdule na peci stojí připravený snídaní, hrnec polívky z kofátek*), vostrá ha dobrá, hajf jí Honza vypíje, já se pudu voblíct k muzice, vy pote se mnou, ha přineseme mu sem eště ňakyj koláč.«

Honza, jak to slyšel, šup na pec, ha po tmě pustil se do jidla.

Za chvíli vrátila se máma s Mankou, se světlem ha s koláčem. Honza sedil na peci ha pomlaskával.

»Tak ja pa si si pochutnal?« ptá se máma.

»Dobrý to bulo,« volíz se Honza.

»Sníd's to šecko?«

»Ne, jenom štyry, pátá mi hutekla.«

Ičko teprva se vobě vohlídli po Honzovi ha div leknutím nezdřevěnily. Honza mál eště hubu ha bradu i ruce samou krev. Na peci míla pelech kočka s kofátky. Honza sníd šecky kofátku jenom stará se mu vydrapala ha hutekla.

Tuto vidět nevěsta, dala se do breku, že si Honzu neveme ha neveme, mohli na ni po dobrým, po zlým, nic nebulo platný, bulo po námluvach ha máma smutná vracela se s Honzou demů.

Polívka z kofátek t. j. polévka zalitá kyselým mlékem na vločky nerozkvidlaným.

VI. Honza de hledat rozum.

Máma doma naříkala, kury chodila. »Ta hamba, ta hamba,« vzdychala, »dyť ty se doma nevoženíš, tuto se rozkříkne po celém vokůlku, divčata si to poví ha žádná tě nebure chtit.«

Napřed naříkala, hale potom, dyž Honza ze všeho si nic nedělal, rozhněvála se dovopravdy ha vykřikla: »Di mi ně kam s vočí, hajf tě víc nevidím. Platnyj mi nejsi nic, pro hambu tu vostát nemůžeš, já buru snáz živa bez tebe, než s tebou, di někam mezi lidi hledat rozum, já sem na tebe slabá ha hloupá.«

Honza nevodmlouval, huznával, že má máma pravdu, zvíh se tera, rozloučil se s mámou po dobrým ha časně ráno, eště za tmy pustil se do sjeta.

»Spiš se nevrátím, haž ten rozum něhde najdu« humiňoval si svatosvatě cestou. V lese bula tmoucí tma, hale jak z něho vyběh huž se hezky brýdilo ha najednou slyší nad sebou šeptat: »Synáčku, kam pa tak záhy deš?« Podívá se nahoru ha vidí nad sebou starou známou=vosyku.

»Du do sjeta hledat rozum, máma mě vyhnála,« povídá smutně Honza ha míl litostí plný vočí.

»A chudáčku, to tě muším zaplatit plátno,« politovala ho vosyka, spustila čerstva jednu kotev k zemi ha poroučí: »huřízni si hůlku, bure tě dobrá, huvidíš!«

»Pravda,« myslí si Honza, »hůlku na cestu potřebuju,« vytáh kudličku, huříz kotev ha hudělál si z ní šikovnou hůlku do ruky.

Hned se mu šlo veseléjš, jako by huž nebul sám. Sešel s cesty ha pustil se po známý pěšince k městu. Pešinka bula pěkná, hladká, jako herbávná, ha ledva na ní vkročil, hned se vozvála:

»Synáčku, kam pa deš?«

»Do sjeta hledat rozum, máma mě vyhnála,« zase smutně povídá Honza.

»Tak jen di, chudáčku; za to, že s mě zahojil, řeknu mým sestram ha my tě povedem, habysi nezabloudil,« povídá pěšinka ha Honza si hned radostí poskočil.

Šlo se mu tuze dobře, de ha de, haž potká starou babičku. Ta se huž z daleka na něho husmívala ha volála:

»Synáčku, kam pa deš?«

»Do sjeta, hledat rozum, máma mě vyhnála,« do třetice přiznává se Honza.

»Tak já tě, chudáčku, vo ňom povím za to, že s mi dal tenkrát ty vajíčka,« sedla si s Honzou na mez ha rozpovala se: »tak putuj po pěšinkach tak dlouho, haž přideš k velkýmu zámku. Ten bure celyj potáhnutyj černým souknem, protože v ňom leží stunavá princezna, jediná cera starého krále, keryj je vdovec ha tu princeznu má jako voko v hlavě. Do ji huzdraví, tomu jí dá král za ženu i s celým královstvím. Ze všech strán, z celého sjeta sjili se tám huž dochtoři, lytýři, princove, hale žádnyj nemá s tý její nemoci rozum, jenom ty jí huzdravíš.«

Honza div se leknutím na zem nesvalil. »Ja pa já hloupyj bych moh, co nemůže žádnyj z tich —« chce se vymlouvat, hale babička ho hani nenechá dořect ha povídá dál:

»To tuze snadlo dovedeš. Tý princezně nic není, je jenom tuze rozmazlená, vyhyjčkaná ha líná. Jen se přihlas, řekni, že s ní mušíš byjt sám, ha dyž tě k ní přivedou, vem tu hůlku, co držíš v ruce, vlípni jí jednu přes řibet haž vyskočí do vyjšky, druhý den jí vysaď dvě, třetí den tři ha potom dál huvidíš, co ha jak bure.«

»Tuto pravdu dovedu,« zasmíl se Honza, poděkovál babice ha směle se pustil do sjeta.

Šecko bulo na vlas tak, jak babička řekla. Cestička ho chčasně

dovedla k celýmu černýmu zámku, lidi mu vypravovali vo stunavý princezně ha Honza hned se přihlásil, že jí jistojistě huzdraví.

V zámku — to ce ví — takovýho votrhánka dlohu nechtíli k princezně pustit. Nevěřili, že by takovyj sprostáček moh dovect, co nesvedou hani ty nejvěčí hlavy. Dyž se nedal vodbyjt ha furt si ved svou, povídal mu král: »Tak je dobře, esli ji hale nehuzdravíš, bureš vo hlavu kračí, aby si se nemoh chlubit, že si viděl princeznu v loži.

»Tak třebas,« souhlasil Honza, »hale cák bure, dyž ji chčasně huzdravím?«

Král se zaškrabal za pravým huchem, chvilku se rozmyjšlel ha potom řek: »Slovo dělá muže, muší mu dostát i král, dyž ji huzdravíš, bure tvá.«

Honzu hned potom vedli rovnou k princezně. Ta viděla huž tůlik lytýřů ha princů všelijakyjch, haž se jí vořklívili, hale takuvýho sprostáčka jako bul Honza spatřila v té chvíli ponejprv. Stál tu přední bos, míl na sobě jenom šerkový kalhoty, pokostní košili šerkovou, v ruce držil hůlku ha díval se řák tuze lítostivě na tu bleduli v bílých poruškach.

»Cák tu chceš, husmila se princezna ha zjedavě si prohlížela podivnýho chlapíka, silnýho ha velkýho, vopálenýho vod slunce ha zdravýho jako buk.

»Huzdravit tě du,« povídá hned kurážně Honza.

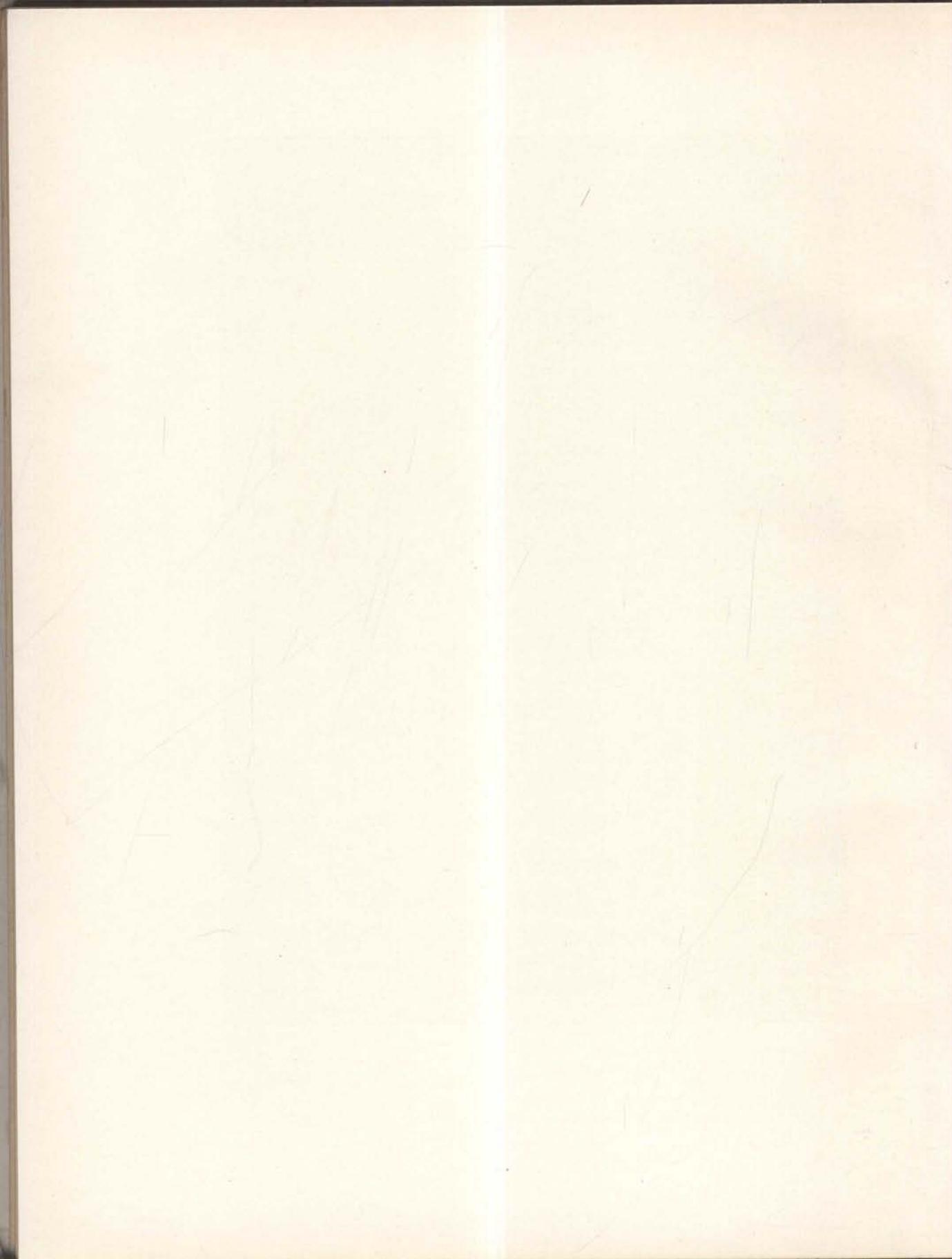
»Ha chudáčku, kam pa se to hrabeš, na mou nemoc marně hledají líky jinčí chlapáci než si ty,« povídá královská dcera ouštěpačně.

»Zkusit to můžem, za zkoušku přece nic nedáme,« povídá Honza dobrácky ha hned poroučí přísně jako na vojně: »vobrat se hubou ke zdi ha zavří vobě voči.«

Pane, dyž princezna viděla, že to de zvostra, zkrútlala jako beránek ha poslechla na slovo. Honza si naměřil, natáh hůlku

Vo hloupým Honzovi silákovi.

ha sek princeznu přes řibet, jen to vízdlo. Ta vykřikla ha vyškočila do vyjšky jako srnka.

Král tam hned vrazil, vidí princeznu stát na nohach ha drbat si řibet, proto se tuze zaradoval. Jenom princezna křičila co mīla hrdla: »ven, hned ho vyhodte ven, to není žádnyj dochtor —.«

Král vodved Honzu ha ptál se ho, co jí hudělal.

»Sadil jsem jí baňku, drobet to pomohlo, hale ta nemoc je tūze stará, muším to vzít vostřejší ha zyjtra jí sadit dvje« rozkládal moudře Honza.

»Tak, tak, jen jí je sad« raduval se král, dal Honzovi jist ha pít, co hrdlo ráčilo, teky mu přinesli pěknyj vobleč ha druhý den, hajf princezna dělala co chtila, hajf se bránila ha naříkala, pustili k ní Honzu.

Ten hned poroučel: »Tak pjekně zas hubou ke zdi ha vobě voči zavřít,« princezna se začla strachy tříst jako vosykovyj list, čerstva se vobrátila, skrčila se, zavřila voči ha »viz! viz!« vysadil jí Honza hůlkou dvě tak masný, div že tenkou košílkou neprosek.

Princezna vylítlá jako by jí sršán štíp, křičila, běžila rovnou ke dveřím ha tám pádla královi do náručí.

»Princezna huž běhá,« hned se rozneslo po celým zámku, sichni se z toho radovali, nyjvíc staryj král, jenom Honza nebul spokojenyj ha povídal: »Eště je to slabý, ta nemoc je tūze zastaralá, snadlo by se mohla vrátit, muším přijít eště zyjtra ha sadit jí tři baňky.«

Král bul by Honzu radostí na rukach nosil, dal mu zase jist i pít, takže huž byl Honza silnyj jako lev, zčervenal, hu-myjl se celyj, hučesal si pěkně na pěšinku vlasy, voblík si panskyj vobleč takže bul hezkyj jako z jera stromek.

Třetí den vod božího rána čekál král s celým svým dvorem, haž Honza příde. Sichni buli chčasny, že lík tak houčinkuje, proto hned ho vedli k princezně, zavřili dveře ha čekáli, co se bure dít.

Teky princezna huž čekála na Honzu, huž neležila v loži, hale sedíla voblečená, ruce míla sepnutý ha moc ho prosila, habý jí baňky nesázel, že to túze bolí. Málem bul by si dal řect, hale vtom se mu zdálo, že vosyka, pěšinka i babička kříčí: »nepovol, Honzo, nepovol!«

»Hubou ke zdi ha zavřít voči,« rozkřík se proto eště přísnějš, než ponejprv ha po druhý. Na princeznu šel z Honzy takovyj podivnyj strach, že mu nic nemohla vorepřít ha ve všem ho mušela poslechnout. Jen se votočila, Honza se napříh ha »šoust! šoust! šoust!« vízdala hůlka přes herbávný šaty, na štvrtou princezna nečekála, hale vyrazila ze dveři ha kříčila, co míla síly: »Huž sem zdráva, na dycky zdráva, huž mi nic neboli.«

Na věžích hned začli zvonit, muziky hned začly hrát, černý soukno strhali se zdí delů, vystrčily prápory bílý ha vysoký*) barvy, sichní se radovali, jenom ty lytýři, princové ha dochtoři se tuze mračili, hrozili Honzovi, ha přisahali, že princezna nesmí byjt jeho, hudeřili na krále, habý ji takuvýmu sprostáčkovi nedával.

Král voprávdu povolil. Začel se najednou vošívat ha zpříkat, vykládal Honzovi, že by s princeznou chčasnyj nebul, že mu dá peněz, co bure chtít, jen habý se jí zřek sám. Hale Honza že prý ne, stál na svým ha povídá: »Co je psáno, bure dáno, já nepotřebuju peníze, hale ženu. Já mám doma starou mámu, ta huž nemůže sama šecko podestát, potřebuje někoho, hdo by jí pomoh vařit, prát, chodit na trávu, spravovat kožu, dojít ha šecko šudýž, čeho je doma třeba; já chci proto princeznu ha žádný peníze.«

Král nevěděl ičko kury kam haž se najednou zpamatoval ha povídá: »Dyž přemůžeš šecky ty lytýře, prince, dochtořy ha ženichy, habých míl vod nich pokoj, tak bure tvá, jako že se král menuju.«

*) červená barva.

»Ty snadlo přemůžu,« husmál se Honza ha huž si vohrnoval rukávy. ččko ste to míli vidět! Honza se pustil do tich paňáčků jako do nudliček, vyhazoval je dveřma i voknama — jak to šlo — na dvůr, tám se dal do nich s hulkou, vyprášil je šecky před zámek, hani tám jim eště nedal pokoj, hnal je přes celý město haž ven do polí. Chlapíci hutíkali, jako by jim hlava hořila, hani se víc po zámku nevohlídli.

Honza se vrátil, s ním velkyj zástup lidí, šichní se mu divili ha chválili ho jak je silnyj, voláli, to že by bul král, ten že by se nedál, šecky že by přepral.

Teky staryj král poklepal mu na rameno ha řek: »Vidět, že si vopravdu silák, princezna je tvá, hale hu vás doma by se jí styjskalo, tak víš co, nech zapřízt nejpěknější koně do nejlepšího kočáru, jed' pro mámu ha přivez ji sem.«

»Tak tera jo,« přikyjb Honza ha hned se chystal na cestu. Hale tu ho popádla princezna vokolo krku, že ho samýho nepustí, cák prý dyby se mu něco stálo, dyby se k ní nevrátil, že pude s ním, hajť chce nebo nechce.

»Dyž je to takový, tak pojedu teky,« rozhod se najednou staryj král, dal do kočáru zapřízt tři páry šimlů, bílyjch jako padlyj sněh, Honza si voblik zase svý starý šaty, vylíz na kozlík, vokazoval kočímu cestu, kury má ject haž se chčasně dostáli k nám do lesa.

»Tary īčko drobet počkyjte, ja puru napřed podívat se, esli je máma doma,« zastavil Honza kočár ha šel sám demů. Máma zrovna sedila před chalupou ha škrabala brambúry. Jak spatřila Honzu, hned všeho nechála, zvolála: »Můj drahý Honzo, huž si se vrátil, to sem ráda,« roztahla ruce radostí ha běžila mu naproti, protože se jí po ňom huž tuze styjskalo. Nemůžeme se tomu divit, dyť se styjská i kvočně po kuřeti tím víc mámě po dítěti.

»Mámo huž sem tu, našel sem ve sjetě i rozum i nevěstu,«

křičí Honza ha běží mámě do náručí. »Pust, pust,« vzdychá máma, »dyjf mě hudusíš, dyjf nemáš žádnyj rozum, nemačkyj mě tak, rači mě pověz, de máš tu nevěstu.«

»De za mnou« — pustil Honza mámu ha vykládal — »nemohla mi do kopce stačit. Mušíme ji dát něco jist, cák dnes vaříte?«

»Mám rozpíčky ha z tořnu vomáčku.«

»To vona zrovna ráda, já eště rači, to jí bure chutnat, de pa to máte?«

»Vomáčka je v troubě ha rozpíčky na kamnech.«

»Tak čerstva prostřete, já to za vás postavím na stůl, hajf sме hotovi, než příde.«

Máma vytáhla z truhly čistou prostírku, zrovna si myslí, že Honza přece jenom nebul nadarmo ve sjetě, že huž je chytřejší, vtom to za ní hudělá: »prásk!« lekne se, vohlidne ha Honza jak dlouhyj tak širokyj válí se po zemi, hukop se vo kočku ha rozbil misu s rozpíčkama i hrnec s vomáčkou.

»Honzo, já tě muším zrovna nařezat, hosti tu ha ty mi rozbíješ voběd! Cák jim ícko dám?« Popádla měchačku, hale Honza nečekál. Vyskočil ha hutíkal zpátky do lesa. Tám míl v kočáře připravený sametový šaty zlatem vyšivaný, čerstva je voblik, vokázal kočímu hde vostávají, vlíz k princezně do kočáru ha ícko jeli.

Máma eště stála s měchačkou v ruce mezi dveřma, dívá se za Honzou k lesu, najednou vidí vyjízdět z lesa tři páry bílyjch koní, vidí královskyj kočár, jakyj jaktěživa neviděla ha než se zpamatovala, šecka ta krásá zastavila se zrovna před ní.

To ce ví, že celá ves bula na nohach. Kočár se vorevříl, z něho první vystoup král, za nim princezna ha poslední Honza v sametovyjch šatech, tahže ho žádnyj nepoznál.

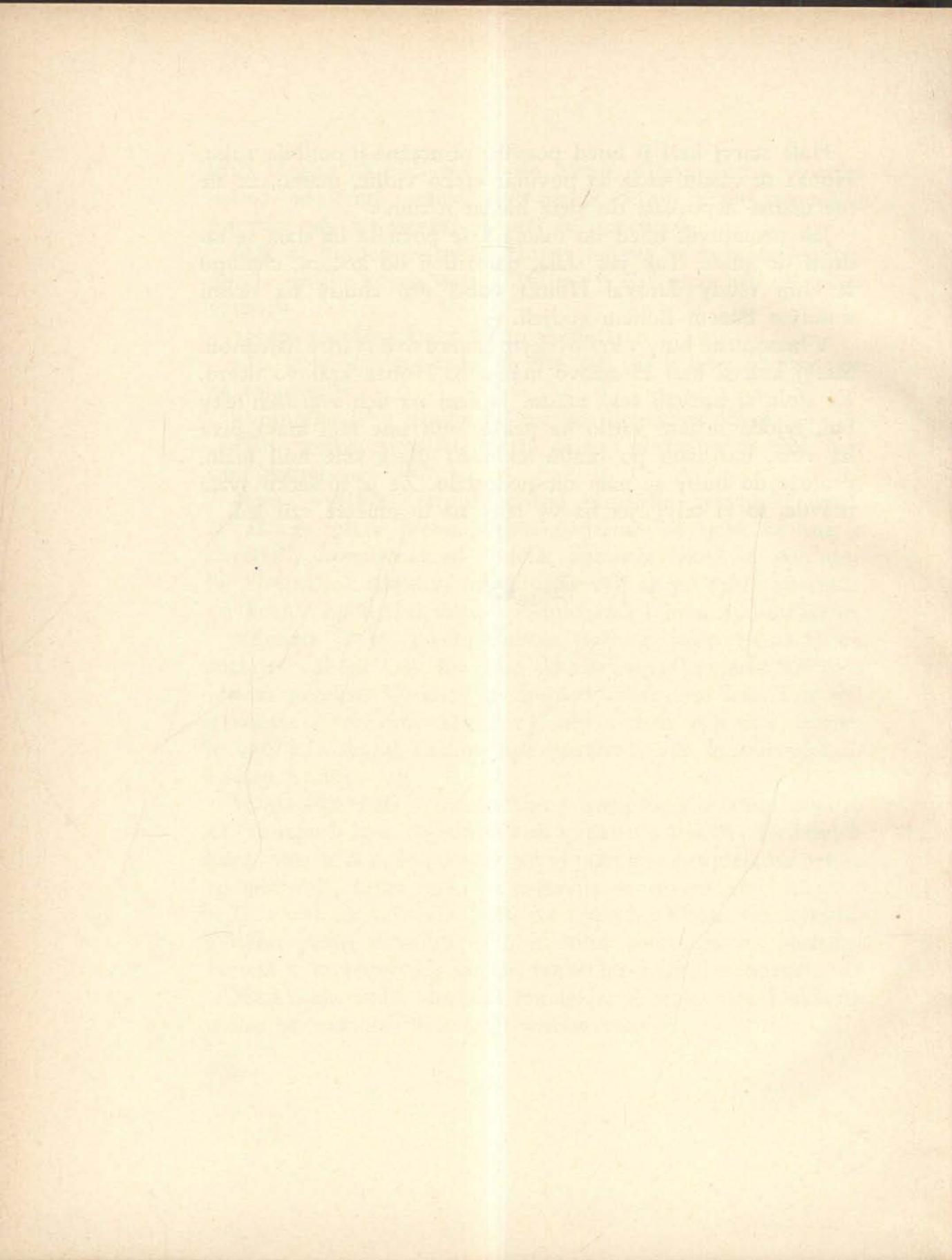
Máma, chudinka stará, se tak lekla, že sepla ruce, klekla na práhu ha nemohla řect hani »vitám vás.«

Hale staryj král jí hned pozvíh, princezna jí políbila ruku,
Honza se vzadu smál ha povídá: »Íčko vidíte, mámo, že ste
mě marně neposílala do sjeta hledat rozum.«

Jak promluvil, hned ho máma zase poznála ha dala se raz-
dostí do pláče. Tak jak stála, naložili ji do kočáru, chalupu
se vším všudy daroval Honza vobci pro chudý ha šichní
s milým Pánem Bohem vodjeli. —

V masopustě buly v královském zámku dvě svarby najednou.
Staryj král si bral Honzovo mámu ha Honza královo dceru.
Ke stolu si pozváli celý město. Já sem na tich svarbách teky
bul, tyjden se tám vařilo ha peklo, míli sme tám masa, piva
ha vína, haž nám po bradě teklo ha přece sme míli málo,
protože do huby se nám nic nedostálo. Že je to šecko svatá
pravda, to ví celyj sjet ha vy teky na to můžete vzít jed.

OBSAH.

<i>JAK ŠEL PALEČEK NA VANDR.</i> (Vyprávěla Rosalie Kuželková, 26 r. stará, z Nového Postřekova č. 43.)	7
<i>JAK DAL SEDLÁK ŠTUDÝROVAT VOLA.</i> (Vypravoval Jiří Hula, 45 r. starý zedník v Klenčí.)	17
<i>VO PAVOUKU HA PODÁGROVI.</i> (Z povídek mé zemřelé matky Anny Baarové, 77 r. staré, z Klenčí č. 94.)	24
<i>VO MODRÝM PTÁČKU.</i> (Vyprávěla Alžběta Knopfová, 30 r. stará, z Nového Postřekova hu Daňdětů.)	30
<i>VO BRYCHTOUC POKLADĚ.</i> (Vyprávěl Jakub Buršík (Švejda), 70 r. starý, ze St. Postřekova.)	43
<i>VO ZLÝ ŽENĚ.</i> (Vyprávěl Josef Sokol, 50 roků starý zedník z Nového Postřekova, č. 82, u Hlinů.)	47
<i>VO ZLÝM MUŽI.</i> (Vyprávěl Josef Sokol (Hlina), 50 roků starý zedník z Nového Postřekova č. 82.)	51
<i>VO KREJČÍŘI HA ŠEVCI.</i> (Vyprávěla Alžběta Knopfová, 30 r. stará, z Nového Postřekova u Daňdětů.)	54
<i>VO JEDNÝ DIVNÝ ZEMI.</i> (Vyprávěla Karla Hamerlová, 40 r. stará, z Klenčí.)	61
<i>VO TOM, PROČ NEDVÉD S LIŠKOU NEKAMERÁDÍ.</i> (Vyprávěli Jakub Konopík (Křešnička), 69 roků starý rolník ze Starého Postřekova č. 173 a Alžběta Knopfová, 30 roků stará, z Nového Postřekova u Daňdětů. Konec vypravuje Alžběta Knopfová. Jiný konec vypravuje Jakub Konopík.)	68
<i>VO HLOUPÝM HONZOVI SILÁKOVI.</i> (Vyprávěla Rosalie Volfíková, 24 r. stará, z Nového Postřekova č. 17 u Malíčků.)	
I. Jak se Honza narodil ha vyrost	85
II. Jak Honza prodával	88
III. Jak Honza pek chleb	92
IV. Jak Honza vrtíl	93
V. Honza na námluvách	94
VI. Honza de hledat rozum	98